T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSADİ GELİŞME VE ULUSLARARASI İKTİSAT
BİLİM DALI

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: KREDİ PİYASASI AKSAKLIĞI, EĞİTİM VE TİCARET AÇIKLIĞININ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ACHMAD SOFWAN

KOCAELİ 2016

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSADİ GELİŞME VE ULUSLARARASI İKTİSAT
BİLİM DALI

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: KREDİ PİYASASI AKSAKLĞI, EĞİTİM VE TİCARET AÇIKLIĞININ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ACHMAD SOFWAN

DOÇ. DR. VEDAT CENGİZ

KOCAELİ 2016

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSADİ GELİŞME VE ULUSLARARASI İKTİSAT
BİLİM DALI

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: KREDİ PİYASASI AKSAKLIĞI, EĞİTİM VE TİCARET AÇIKLIĞININ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Achmad SOFWAN
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 27.01.2016 tarih ve 2016/03 sayılı karar.

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Vedat CENGİZ

Jüri Üyesi: Doç. Dr. İsmail AKTAR

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Gülten DURSUN

KOCAELİ 2016

ÖNSÖZ

Bu çalışmada gelişmekte olan ülkelerde özellikle Brezilye, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika (BRICS) ve Meksika, Endonezya, Güney Kore, ve Türkiye (MIST)'de, gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki analiz edilmekte ve bir kanal ve moderatör değişkenler olarak kredi piyasası aksaklığı, eğitim, ve ticaret açıklığının bu ilişkideki rölü değerlendirilmektedir. Bu amaçla bu ülkelerde hükümet tarafından yürütülmesi gereken politikalarının, özellikle kredi dağılımı, eğitimin geliştirilmesi ve ticaret açıklığının rölünü optimize ederek, gelir eşitsizliğinin azaltması ve ekonomik büyümeyi hızlandırması konuları üzerinde durulması faydalı olacaktır.

Öncelikle bu tezin yazılması sürecinde gösterdikleri sabır, motivasyondan ve istifademize sundukları engine bilgilerinden dolayı ve yüksek lisans programı boyunca yaptığım araştırmalarda verdikleri sürekli destekten dolayı Doç. Dr. Vedat CENGİZ hocama en içten teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Bu tezin yazılmasında hocamın yaptığı yönlendirmelirin katkısı büyük olmuştur. Kocaeli Üniversitesin'deki tum Hocalarıma; Prof. Dr. Yusuf BAYRAKTUTAN'a, Doç. Dr. Ferhat PEHLİVANOĞLU'na, Yrd. Doç. Dr. Gülten DURSUN'a, Doç. Dr. Ayhan ORHAN'a, Doç. Dr. Selçuk KOÇ'a, ve Yrd. Doç. Dr. Figen BÜYÜKAKIN'a eğitim ve öğretim dönemi boyunca verdikleri desteklerden dolayı teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca dışarıdan gelen tez jürisi Doç. Dr. İsmail AKTAR Hocama da geldiğiniz için teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Sevgi ve ilgileriyle bana güç vererek her daim destek olan, aileme, anneme, rahmetli babama ve kardeşlerime ve tanıştığımız günden itibaren sevgili arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Achmad SOFWAN

Kocaeli, Subat 2016

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ..... i
İÇİNDEKİLER..... ii
ÖZET..... vi
ABSTRACT..... vii
KISALTMALAR..... viii
TABLOLAR LİSTESİ..... x
GRAFİKLER LİSTESİ..... xi
ŞEKİLLER LİSTESİ..... xii
GİRİŞ..... 1

BİRİNCİ BÖLÜM
GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜMENİN TEORİK ÇERÇEVESİ

1.1. GELİR EŞİTSİZLİĞİ TEORİSİ..... 6
1.1.1. Eşitsizliğin Ölçümü..... 6
1.1.1.1. Bireysel Gelir Dağılımı..... 6
1.1.1.2. Fonksiyonel Gelir Dağılımı..... 8
1.1.2. Gelir Eşitsizliğini Etkileyen Faktörler..... 9
1.1.2.1. Dışsal Faktörler..... 9
1.1.2.1.1. Ticaretin Küreselleşmesi..... 9
1.1.2.1.2. Finansal Küreselleşme..... 9
1.1.2.1.3. Teknolojik Değişme..... 10
1.1.2.2. İçsel Etkenler..... 10
1.1.2.2.1. Makroekonomik Politikalar..... 10
1.1.2.2.2. İstihdam Politikaları..... 11
1.1.2.2.3. Servet Eşitsizliği..... 11
1.1.2.2.4. Maliye Politikaları: Vergilendirme ve Transferler..... 12
1.1.2.2.5. Maliye Politikaları: Kamu Harcamaları..... 12
1.1.3. Gelir Eşitsizliğinin Diğer Belirleyicileri..... 13
1.1.3.1. Eşitsizliğin Geleneksel Nedenleri..... 13
1.1.3.1.1. Ekonomik Gelişme..... 13

1.1.3.1.2. Eğitim..... 14
1.1.3.1.3. Toprak Yoğunlaşması..... 14
1.1.3.2. Eşitsizliğin Yeni Nedenleri..... 14
1.1.3.2.1. İşsizlik..... 14
1.1.3.2.2. Sağlık Harcamaları..... 15
1.1.3.2.3. Ticaret Açıklığı..... 15
1.1.3.2.4. Vergi Gelirleri..... 15
1.1.3.2.5. Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları..... 15
1.1.3.2.6. Yozlaşma..... 16
1.2. EKONOMİK BÜYÜME..... 16
1.2.1. Büyümenin Dört Kaynakları..... 16
1.2.1.1. İnsan Kaynakları..... 17
1.2.1.2. Doğal Kaynakları..... 17
1.2.1.3. Sermaye Oluşumu..... 17
1.2.1.4. Teknoloji Değişme ve Yenilik..... 18
1.2.2. Ekonomik Büyüme Teorileri..... 18
1.2.2.1. Smith ve Maltus'un Klasik Dinamikleri..... 18
1.2.2.2. Neoklasik Büyüme Modeli: Ekonomik Büyüme ve Sermaye Birikimi..... 19
1.3. ASİMETRİK BİLGİ..... 20
1.3.1. Ters Seçim..... 21
1.3.2. Ahlaki Tehlike..... 21
1.4. KREDİ PİYASASI AKSAKLIĞI..... 22
1.5. EĞİTİM..... 23
1.6. TİCARET AÇIKLIĞI..... 23
İKİNCİ BÖLÜM
GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİ ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI
2.1. GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİ..... 25
2.2. GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİNDE KREDİ PİYASASI AKSAKLIĞININ ROLÜ..... 28
2.3. GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİNDE

EĞİTİMİN ROLÜ 28
2.4. GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİNDE TİCARET AÇIKLIĞININ ROLÜ 30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME
3.1. GELIŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME 32
3.2. BRICS VE MIST ÜLKELERINDE GELIR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME 37
3.2.1. Brezilye'de Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme 37
3.2.2. Rusya'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme…. 38
3.2.3. Hindistan'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme 39
3.2.4. Çin'de Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme 40
3.2.5. Güney Afrika'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme 41
3.2.6. Meksika'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme 42
3.2.7. Endonezya'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme 43
3.2.8. Güney Kore'de Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme 44
3.2.9. Türkiye'de Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme 45
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE AMPİRİK ANALİZ
4.1. ARAŞTIRMANIN TASARIMI 46
4.2. VERİLER VE BETİMSEL İSTATİSTİK ANALİZ 47
4.3. MODERATÖR DEĞIŞKEN TESTLERİ 52
4.3.1. Kestirici Moderatör 53
4.3.2. Benzeştirici Moderatör 53
4.3.3. Saf Moderatör 53
4.3.4. Benzer Moderatör 54
4.4. PANEL VERİ ANALİZİ 54
4.4.1. Chow Testi 57
4.4.2. Hausman Testi 59
4.5. KLASİK VARSAYIMLAR 60
4.5.1. Otokorelasyon Testi 61

4.5.2. Değişen Varyans Testi..... 62
4.6. REGRESYON ANALİZİ..... 63
4.6.1. Belirlilik Katsayısı Testi..... 64
4.6.2. F-istatistik Testi..... 65
4.6.3. t-istatistik Testi..... 66
SONUÇLAR..... 75
KAYNAKÇA..... 80
EKLER..... 93
ÖZGEÇMİŞ..... 97

ÖZET

Ekonomik büyüme, kişi başına milli gelir ve haslada artış olsa bile toplumun hayat standardında iyileşme olduğu anlamına gelmemektedir. Bu durumda, büyüme düşük gelirlilerin hayat standardında daha az iyileşmeye veya hiçbir iyileşmeye yol açmaz iken yüksek gelirlerinin servetini arttırabilmektedir. Gelir eşitsizliğinin etkileri geçen yarım yüzyıllık dönemde iktisatçılar arasında gündemden düşmeyen bir konu olmuştur. Bu alanda bir çok araştırma tamamlanmış olmasına rağmen halen geride cevabı alınmamış çok sayıda sorunun kaldığı görülmektedir. Bu nedenle, bu araştırmada Cornia ve Court tarafından sınıflandırıldığı gibi ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi etkileyen diğer faktörlerin rölü analiz edilmektedir. Bu araştırmanın temel amacı gelişmekte olan ülkelerde, özellikle Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika (BRICS) ve Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye (MIST)'de ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkide moderatör değişkenler olarak finansal aracılık (FI) göstergesi olan kredi piyasası aksaklığı, eğitim (EDU) ve ticaret açıklığının (TO) rölünü analiz etmektir. Araştırmada benzer moderatör değişkenler ile yönetilir regresyon analizi kullanılmaktadır. 1990-2013 döneminde sabit etkiler modeli ile panel veri analizi kullanarak yapılan çalışmada, gelir eşitsizliği ve eğitim, ekonomik büyüme ile pozitif anlamlı ilişkiye, bununla birlikte finansal aracılık göstergesi olan kredi piyasası aksaklığı ve ticaret açıklığının ekonomik büyüme ile negatif ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, ticaret açıklığının ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Büyüme, Gelir Eşitsizliği, Kredi Piyasası Aksaklığı, Eğitim, Ticaret Açıklığı, Yönetilir Regresyon Analizi ve Panel Veri Analizi.

ABSTRACT

Economic growth does not mean that there is an improvement in mass living standards even though a national per capita income increases. In this case, for the rich, the wealth will improve, whereas the poor have less in their living standards. Over half past century, economic analysts have investigated this phenomenon but there are still many questions that remain even various researches on many aspects of the relationship between economic growth and income inequality have been completed. Therefore, in this research the role of another factor that affect the relationship between economic growth and income inequality as classified by Cornia and Court is analyzed. The main objective of this research is analyzing the role of credit market imperfection as indicated by financial intermediation (FI), education (EDU) and trade openness (TO) as moderator variable in the relationship between economic growth and income inequality in developing countries including Brazil, Russia, India, China, South Africa (BRICS), Mexico, Indonesia, South Korea and Turkey (MIST). This research uses moderated regression analysis (MRA) with quasi moderator variables. By using panel data analysis with fixed effect model, it is found that during period 1990-2013 income inequality and education have positive significant relationship with economic growth, while credit market imperfection which is indicated by financial intermediation and trade openness have negative significant relationship. In addition, it is found that trade openness has significant effect on moderating economic growth and income inequality.

Keywords: Economic Growth, Income Inequality, Credit Market Imperfection, Education, Trade Openness, Moderated Regression Analysis & Panel Data Analysis.

KISALTMALAR

ADB:	Asya Kalkınma Bankası
ANOVA:	Varyans Analizi
APF:	Toplam Üretim Fonksiyonu
ASEAN:	Güneydoğu Asya Ülkeleri İşbirliği Örgütü
BLUE:	En İyi Doğrusal Yansız Tahminci
BRICS:	Brezil, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika
CHNS:	Çin Sağlık ve Beşlenme Araştırması
CPS:	Güncel Nüfus Araştırması
df:	Serbestlik Derecesi
FDI:	Doğrudan Yabancı Yatırım
GDP:	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GLS:	Genelleştirilmiş En Küçük Kareler
IFS:	Uluslararası Finansal İstatistikler
ILO:	Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF:	Uluslararası Para Fonu
LSDV:	En Küçük Kareler Kukla Değişkeni
MIST:	Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye
OECD:	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OLS:	En Küçük Kareler
ORG:	Giden Rotasyon Grubu
SE:	Standart Hata
UNDP:	Birleşmiş Milletler Geliştirme Programı
UNCTAD:	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı

3SLS:	Üç Aşamalı En Küçük Kareler
UNU-WIDER:	Birleşmiş Milletler Üniversitesi Dünya Ekonomik Araştırmaların Geliştirilmesi Enstitüsü

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1: Betimsel İstatistiki..... 48
Tablo-2: Moderatör Değişken Testleri..... 53
Tablo-3: Chow ve Hausman Testleri..... 58
Tablo-4: İstatistik Hipotez Analizi..... 64
Tablo-5: BRICS ve MIST Ülkeleri için Regresyon Analizi..... 68

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik-1: Lorenz Çizgisinin Kıvrımı Ne Kadar Büyükse, Nispi Eşitsizlik Düzeyi O Kadar Büyük Olur..... 7
Grafik-2: Gini Katsayının Hesaplanması..... 7
Grafik-3: Smith ve Malthus'un Klasik Dinamikleri..... 19
Grafik-4: Küznets'in Ters U Eğrisi..... 25
Grafik-5: Kişi Başına GSYİH (2011 Sabit SAGP) 33
Grafik-6: GSYİH Artışı..... 33
Grafik-7: Gini Katsayısı..... 34
Grafik-8: Finansal Aracılık..... 35
Grafik-9: Eğitim..... 36
Grafik-10: Ticaret Açıklığı..... 36
Grafik-11: Gini, GSYİH, ve Diğer Göstergeler – Brezilye..... 37
Grafik-12: Gini, GSYİH, ve Diğer Göstergeler – Rusya..... 38
Grafik-13: Gini, GSYİH, ve Diğer Göstergeler – Hindistan..... 39
Grafik-14: Gini, GSYİH, ve Diğer Göstergeler – Çin..... 40
Grafik-15: Gini, GSYİH, ve Diğer Göstergeler – Güney Afrika..... 41
Grafik-16: Gini, GSYİH, ve Diğer Göstergeler – Meksika..... 42
Grafik-17: Gini, GSYİH, ve Diğer Göstergeler – Endonezya..... 43
Grafik-18: Gini, GSYİH, ve Diğer Göstergeler – Güney Kore..... 44
Grafik-19: Gini, GSYİH, ve Diğer Göstergeler – Türkiye..... 45
Grafik-20: Betimsel İstatistik GSYİH..... 48
Grafik-21: Betimsel İstatistik Gini Katsayısı..... 49
Grafik-22: Betimsel İstatistik Finansal Aracılık..... 50
Grafik-23: Betimsel İstatistik Eğitim..... 50
Grafik-24: Betimsel İstatistik Ticaret Açıklığı..... 51

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Araştırma Tasarımı..... 46

GİRİŞ

Ekonomik büyüme kişi başına milli gelir ve hasıla artışını ifade etmektedir. Bununla birlikte ekonomik büyüme toplumun hayat standardında iyileşme anlamına gelmemektedir. Büyüme düşük gelirlilerin hayat standardında daha az iyileşmeye yol açarken veya hiçbir iyileşmeye yol açmaksızın yüksek gelirlilerin servetini arttırabilmektedir (Gillis, 1992: 70). Gelirin bu şekilde eşit dağılmaması gelir eşitsizliği olarak adlandırılmaktadır. İnsan refahını ve genel olarak ekonomiyi yakından ilgilendirdiği için gelir eşitsizliğinin etkileri konusu geçen yarım yüzyılda iktisatçıların gündeminden hiç düşmemiştir. Braun (1991: 49) gelirden pay alan en fakir yüzde 20'nin dünya gelirinin sadece yüzde 1'ini alırken, en zengin yüzde 1'inin dünya gelirinin yüzde 15'ini sahiplenmesini ağır eşitsizlik olarak tanımlamaktadır.

Gelir eşitsizliği hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde kaçınılması mümkün olmayan bir olgu halini almıştır. Son on yılda hayat standardında görülen iyileşme aynı zamanda dünyanın büyük bir bölümünde gelir eşitsizliğinde kötüleşmeye şahitlik etmiştir. Bu durum gelir eşitsizliği halen devam ederken, hayat standardının iyileştiyi anlamına gelmektedir. Dünya Bankası verilerine göre geçtiğimiz on yıl içerisinde gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk dikkat çekici ölçüde azalmış, ancak ilerleme eşit olmamıştır. Yoksulluk düzeyi kişi sayısı bazında 1990 yılında 1.91 milyar iken 2011 yılında 1.0 milyara gerilemiş, buna rağmen düşük gelirli bazı gelişmekte olan ülkeler, özellikle Sahra Altı Afrika'da yüzde 47 ve Güney Asya'da yüzde 25, halen yoksulluğun kısır döngüsü içerisinde kalmıştır. UNDP (2013: 64) 1990 ve 2010 yılları arasında gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliğinin yüzde 11'e yakın bir oranda arttığını belirtmiştir. Bugün ise hane halkının çoğu, gelirin 1990'lara göre daha az eşit dağıldığı toplumlarda yaşamaktadır.

UNDP (2013: 20) gelir eşitsizliğinin, bir ekonomide Gini Eşitsizlik Endeksi kullanılarak ölçülen hane halkı veya bireyler arasındaki gelir dağılımını gösterdiğini ifade etmiştir. Gini Eşitsizlik Endeksi tam eşitlik anlamına gelen sıfır ile mutlak eşitsizlik anlamına gelen 100 arasında değişmektedir. Gelir eşitsizliği gelişmekte olan ülkelerin dünya ticaretine katılımı ile yönlendirilebilmektedir. Genellikle gelir dağılımının bozulmasındaki rolü önemli olmakla birlikte finansal piyasalar şüphesiz ekonomi için çok büyük faydalar sağlamaktadır. Gelir eşitsizliği ile ilgili olduğuna

inanılan en önemli faktörlerden bir tanesi de ekonomik büyüme oranıdır. Ekonomik büyüme yoksulluk sınırının azaltılması açısından güçlü bir kuvvet olarak kabul edilmektedir. Hızlı ve sürdürülebilir bir ekonomik büyüme emek talebi ve ücretleri arttıracak, bunun karşılığında yoksulluk sınırını azaltacak yeni iş fırsatları meydana getirmektedir. Yoksulluktaki azalmanın bir etkisi olarak daha yüksek kazançlar verimlilik ve büyümeyi arttırmaktadır.

Yoksulluğun azalma düzeyi, gelir değişmelerinin ekonomik büyüme ile nasıl örtüldüğüne ve gelirdeki ilk eşitsizliklere bağlıdır. Gelir eşitsizliği arttığında, ekonomik büyümenin yoksulluğun azaltılması üzerinde kayda değer bir etkisi ortaya çıkmamaktadır. Çok sayıda ülke bazı dönemlerde yüksek büyüme oranlarına ulaşmış, ancak gelir eşitsizliği arttığı için yoksulluk önemli ölçüde azalmamıştır. Yüksek gelir eşitsizliği deneyimine sahip ülkelerin çoğunun az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler olduğu görülmektedir.

Benabou (1996: 11-92) tarafından da ifade edildiği gibi Güney Kore ve Filipinler, kişi başına GSYİH, ilkokul ve ortaokul kayıtları, nüfus ve kentleşmeyi kapsayan makroekonomik faktörler açısından benzer görünmekte, ancak gelir dağılımları farklılık göstermektedir. 1965 yılında Güney Kore'nin Gini katsayısı 34.3 iken Filipinler'in Gini katsayısı 51.3 düzeyindeydi. Otuz yıl süre sonrasında Güney Kore'nin büyümesi yıllık ortalama yüzde 6 olmuş, Filipinler ise yüzde 2'de kalmıştır. Aralarında pozitif mi negatif mi bir ilişki olduğu bilinmese de, bu sonucun gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiye olan ilgiyi canlandırdığı çıkarımı yapılabilir.

Ekonomik büyüme alanında yapılan çok daha yeni ampirik çalışmalar da gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme ilişkisini açıklamaya çalışmaktadır. Ampirik çalışmaların bir kısmı gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasında negatif bir ilişki bulurken, diğer bir kısmı da bu iki değişken arasında pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme ilişkisi konusundaki ampirik çalışmalar Simon Kuznets ile 1955 yılında başlamıştır. Kuznetz daha az gelişmiş ülkelerde kişi başına milli gelir artarken gelir eşitsiziliğinin de arttığını, maksimum düzeye ulaştıktan sonra da gelir düzeyleri artmaya devam ederken azaldığını bulmuştur. Kuznetz'in bulguları daha sonraları "Ters U Eğrisi Hipotezi" olarak tanımlanmıştır.

Forbes (2000: 869-897) gelir eşitsizliği ve ekonomik büyümenin kısa vadede pozitif bir ilişkiye, ancak uzun vadede negatif bir ilişkiye sahip olduğunu bulmuştur. Person ve Tabellini (1994: 600-621); Alesina ve Rodrik (1994: 465-490) ise daha uzun dönemde ortalaması alınmış veri kullandığında gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasında negatif ilişki olduğunu bulmuştur. Deininger ve Squire (1996: 565-592) ekonomik büyüme ve toplam eşitsizlik arasında sistematik bir ilişkinin olmadığını bulmuştur. Bu sonuçlara bakıldığında, gelir eşitsizliğinin etkilerinin bir çok yönü üzerine bir çok araştırma tamamlanmış olmasına rağmen, halen cevap aranan çok sayıda sorunun kaldığı görülmektedir. Araştırmalar gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme ilişkisi hakkında birbiriyle çelişen sonuçlar ortaya koymaktadır.

Gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme ilişkisinde kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıklığı de dahil diğer faktörlerin rolünü açıklayan sadece az sayıda çalışma bulunmaktadır. Cornia ve Court (2001: 4) tarafından yapılan sınıflandırmaya göre geleneksel sebepler ve yeni sebepler olmak üzere gelir eşitsizliğinin iki belirleyicisi bulunmaktadır. Ekonomik gelişme (kredi piyasası aksaklığı) ve eğitim eşitsizliğin geleneksel sebepleri arasında yer almaktadır. Eşitsizliğin yeni sebebini ise o halde ticaret açıklığı oluşturmaktadır.

Galor ve Zeira (1993: 35-52) sermaye piyasası aksaklığı geçerli iken servet dağılımının toplam ekonomik aktiviteyi etkilediğini göstermiştir. Aghion ve Bolton (1997: 603-611) kredi piyasası aksaklığı varken teminat yetersizliğinden dolayı düşük gelirli insanlar kredi temin edemeyeceği için gelir eşitsizliğinin ekonomik büyümeyi engellediği sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla düşük gelirli insanlar, yüksek gelirliler ile aynı şansa sahip değildir. Yetenekli olsalar bile çocuklarına iyi bir eğitim verememekte, bir iş kurabilmek için kredi dahi alamamaktadırlar. Dolayısıyla refah seviyesi daha adil bir poziyondaki ülkelere kıyasla eşit olmayan ülkeler, verimlilik ve büyüme potansiyelini daha yüksek düzeylerde kullanamamaktadır.

Mankiw, vd (1992: 407-437) eğitimin, emek verimliliğini arttıran ve böylece daha yüksek çıktı düzeyine yol açan beşeri sermayeyi artırabileceğini bulmuştur. Lucas (1988: 3-42); Romer (1990: 72-102); Aghion ve Howitt (1998: 603-611) ise eğitimin ayrıca ekonomideki yenilikçi kapasiteyi arttırabileceğini ve yeni teknolojiler, ürünler ve usuller hakkındaki yeni bilgilerin büyümeyi destekleyebileceği sonucuna ulaşmıştır. Eğitim ayrıca bilginin anlaşılması ve

işlenmesi ve başkaları tarafından bulunan yeni teknolojilerin uygulanması için gerekli bilgilerin yayılması ve aktarılmasını kolaylaştırarak ekonomik büyümeyi desteklemektedir (Nelson ve Phelps, 1996: 69-75; Benhabib ve Spiegel, 2005: 143-174).

Ning (2010: 5148) eğitimin artan getirisinin eğitimin genişleme hızını ve gelir eşitsizliğindeki artışı açıklamada önemli rol oynadığını bulmuştur. Goldin ve Katz (2009: 12984) eğitimin artan getirisinin ABD'de ücret eşitsizliğindeki artışları açıklamada önemli rol oynadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç Lemieux (2006: 12077)'un lise sonrası eğitimin artan getirisinin ücret eşitsizliğindeki artışın çoğunu açıkladığı yönündeki bulgusu ile doğrulanmıştır. Gregorio ve Lee (2002: 395-416) ise eğitimden daha iyi ve daha geniş bir şekilde faydalanılması imkanı sunan ülkelerde genellikle gelir dağılımının da daha eşit olduğu sonucunu elde etmiştir. Buradan eğitimin gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi açıklayan önemli bir faktör olduğu çıkmaktadır.

Solow (1956: 65-94) ve Swan (1956: 334-361) bir ülkenin ticaret engellerini azaltarak karlı hale geleceğini düşünmektedir. Zira ticaret açıklığı sayesinde tüketiciler daha ucuza mal sağlayarak alım gücü ve hayat standartlarını yükseltebilirler. Üreticiler de yine düşük maliyetli ucuz girdi temin ederek rekabet edebilirliklerini arttırabilirler. Frankel ve Romer (1999: 379-399) açıklığın genel itibariyle istatistiki ve iktisadi anlamda büyüme üzerinde önemli etkisinin olduğunu bulmuştur. Dollar ve Kraay (2001: 2587) ticaret açıkliğinin ülkeler arasındaki eşitsizliğin ve ülke içindeki yoksulluğun azaltmasına neden olduğunu bulmuştur. Son yirmi yıl içerisinde ticaret engellerini azaltan ve uluslararası ticarete daha fazla katılan az gelişmiş ülkelerde büyüme oranlarının arttığı görülmektedir. Bu ülkeler 1990'lı yıllarda gelişmiş ülkelerden daha hızlı büyümüş ve böylece gelişmiş ülkelerle aralarındaki açığı azaltmışlardır. Globalleşmeye dahil olmayan gelişmekte olan ülkeler ise daha fazla geride kalmışlardır.

Bu çalışmada gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki analiz edilmekte ve bir kanal ve moderatör değişken olarak kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıklığının bu ilişkideki rolleri değerlendirilmektedir. Çalışmadaki regresyon modelinde moderatör değişkenler kullandığı için bağımlı, bağımsız ve moderatör değişkenler arasındaki ilişki benzer moderatör değişkenleri ile yönetilir

regresyon analizi kullanılarak tahmin edilmiştir. Ayrıca gelir eşitsizliği, moderatör değişkenler, ekonomik büyüme ilişkisini ve bu ilişkide moderatör değişkenlerin rolünü incelemek için sabit etkiler modeli ile panel veri analizi kullanılmıştır.

Panel veri, Jim O'Neil from Goldman Sachs tarafından 2001 yılında BRICS ve 2011 yılında MIST olarak ifade edilen gelişmekte olan ülkeleri kapsamaktadır. Bu ülkeler 2013 yılı itibariyle 20 Trilyon Dolar toplam hasılaya sahiptir ve yüksek oranlarda ekonomik büyümeye gerçekleştiren en çok gelişen piyasalardır. Bu ülkeler dünya ekonomisi içerisinde giderek artan bir rol oynamakta ve bu rolün gelecekte daha da büyük olması beklenmektedir. ABD ve Avrupa'ya göre ekonomik genişlemeyi besleyen daha fazla genç nüfusa sahip olan bu ülkeler Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika'yı (BRICS), Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye'yi (MIST) kapsamaktadır. Güney Afrika hariç bu ülkeler dünyadaki en büyük 20 ekonomi içerisinde yer almaktadır. Ancak Afrika Bölgesi içerisinde önemli bir etkiye sahip olmasından dolayı Güney Afrika da G 20 zirvesine katılmaktadır. Panel veri analizi için 1990 ve 2013 arası dönemi kapsayan veriler kullanılmıştır. Bu veriler Birleşmiş Milletler'in Dünya Gelir Eşitsizliği Veri Tabanı (UNU-WIDER), Dünya Bankası verileri (WB) ve Uluslararası Finansal İstatistik (IFS) Veri Tabanı ve Uluslararası Para Fonu (IMF)'ndan alınmıştır.

Bu çalışma aşağıdaki gibi dört bölüme ayrılmıştır: Birinci bölümde gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme ilişkisi ve kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıkliğinin ekonomik büyümeyi arttırmada ve gelir eşitsizliğini azaltmadaki rolü hakkında teorik çerçeve ortaya konulmuştur. İkinci bölümde gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkiyi etkileyen destekleyici değişkenleri açıklayan literatür ile ilgili bir tarama yapılmıştır. Üçüncü bölümde gelir eşitsizliği, ekonomik büyüme, kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıkliği hakkında gelişmekte olan ülkelerdeki koşullar üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde çalışmada kullanılan veriler, araştırma yöntemi ve ampirik bulgular hakkında açıklama yapılmıştır. Burada yine ampirik analiz sonuçlarına dayalı önemli çıkarımlar yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜMENİN TEORİK ÇERÇEVESİ

Çalışmayı yönlendiren, neyin ölçüleceği ve hangi istatistiksel ilişkilere bakılacağı konusunda belirleyici olan teorik çerçeve bu araştırmanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu bölüm gelir eşitsizliği, ekonomik büyüme teorisi, asimetrik bilgi, kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıklığı olarak altı kısma ayrılmıştır.

1.1. GELİR EŞİTSİZLİĞİ TEORİSİ

Yukarıda da bahsedildiği gibi gelir eşitsizliği bir ekonomide hane halkı ve birey ölçeğinde, Gini eşitsizlik endeksi kullanılarak ölçülen gelirin dağılımını göstermektedir. Sıfır ile 100 arasında değişen bu endekste sıfır tam eşitliği ve 100 mutlak eşitsizliği ifade etmektedir. Gelir eşitsizliği ayrıca nüfusun en zengin beştebirlik kesiminin ortalama gelirinin alt beştebirlik kesimin ortalama gelirine bölünmesi ile gösterilen gelir paylaşım oranı kullanılarak da ölçülebilir (UNDP, 2013: 20). Todaro ve Smith (2012: 205) gelir eşitsizliğini toplam milli gelirin hanehalkları arasında orantısız dağılımı olarak tanımlamıştır.

1.1.1. Eşitsizliğin Ölçümü

Gelir dağılımı bireysel gelir dağılımı ve fonksiyonel gelir dağılımı olmak üzere iki temel ölçüte göre ayrıma tabi tutulmaktadır.

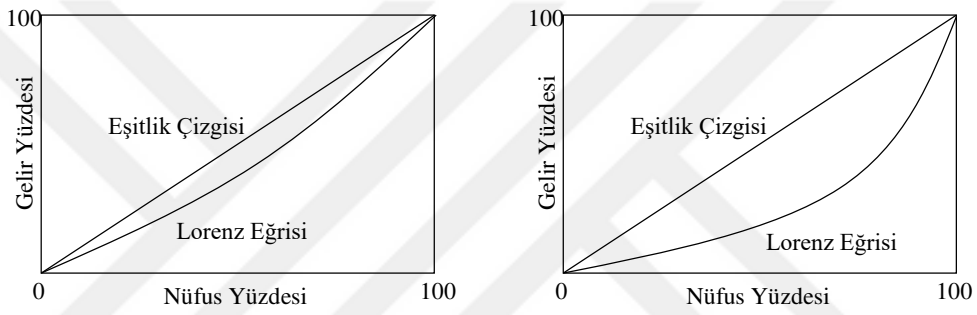
1.1.1.1. Bireysel Gelir Dağılımı

Bireysel gelir dağılımı iktisatçılar tarafından en yaygın kullanılan gelir dağılımıdır. Bireysel gelir dağılımında gelirin nasıl elde edildiği üzerinde durulmamaktadır. Burada önemli olan, gelirin sadece emek istihdamı veya faiz, kar, rant, bağış veya miras gibi diğer kaynaklardan mı elde edildiğine bakılmaksızın herbir bireyin ne kadar kazandığıdır. İktisatçılar ve istatistikçiler genellikle toplam nüfusu gelir düzeyinin yüksekliğine bağlı olarak birbirini izleyen beş adet yüzde yirmilik veya onda birlik dilimlere ayırmakta, ardından toplam gelirin hangi oranda

gelir grupları tarafından alındığını belirlemektedir. Gelir eşitsizliği milli gelirin hane halkları arasında orantısız dağılımı ile açıklanmaktadır (Todaro ve Smith, 2012: 204-205).

Bireysel gelir istatistiğini analiz etmenin diğer bir yolu Lorenz eğrisidir. Lorenz eğrisi gelir dağılımının tam eşitlikten ne kadar saptığını gösteren bir grafiktir (Todaro ve Smith, 2012: 204-206). Grafik-1 Lorenz eğrisini göstermektedir. Gelir elde edenlerin sayısı yatay eksende, mutlak anlamda değil kümülatif yüzde olarak gösterilmiştir.

Grafik-1 Lorenz Çizgisinin Kıvrımı Ne Kadar Büyükse, Nispi Eşitsizlik Düzeyi O Kadar Büyük Olur

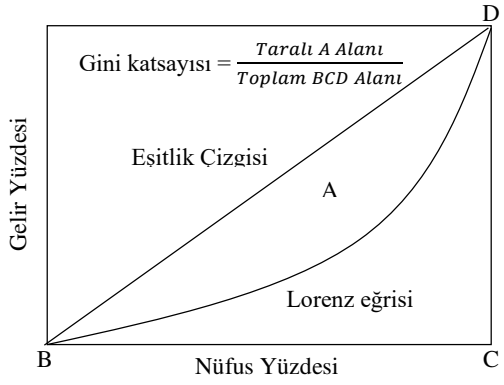

(a) Nispeten Eşit Bir Dağılım (b) Nispeten Eşit Olmayan Bir Dağılım

Kaynak: Todaro ve Smith: 2012 p.204-206

Yukarıdaki grafikte eşitsizlik derecesi Lorenz eğrisi ile ifade edilmiştir. Lorenz eğrisinin diagonal veya tam eşitlik çizgisinden uzaklığı ne kadar az olursa (Grafik-1a), eşitsizlik düzeyi o kadar küçük olur veya nispeten eşit bir dağılım söz konusudur. Lorenz eğrisinin tam eşitlik çizgisinden uzaklığı ne kadar çok olursa (Grafik-1b), eşitsizlik düzeyi de o kadar büyük olur.

Grafik-2 - Gini Katsayısının Hesaplanması

Kaynak: Todaro ve Smith: 2012 p.208

Eşitsizliğin en çok kullanılan diğer bir ölçüsü de Gini katsayısıdır. Gini katsayısı gelir eşitsizliğinin, tam eşitliği ifade eden 0'dan tam eşitsizliği ifade eden 1'e uzanan sayısal bir ölçüsüdür. Katsayı grafik üzerinden, tam eşitsizlik çizgisi ve Lorenz eğrisi arasındaki alanın Lorenz diyagramında eşitlik çizgisinin sağında bulunan toplam alana bölünmesi ile ölçülmektedir. Katsayının değeri ne kadar yüksek olursa gelir dağılımı eşitsizliği de o kadar yüksek, katsayının değeri ne kadar düşük olursa, gelir dağılımı o kadar eşit olmaktadır (Todaro ve Smith, 2012: 208). Grafik-2'de A alanının BCD üçgeninin toplam alanına oranı Gini katsayısını vermektedir.

1.1.1.2. Fonksiyonel Gelir Dağılımı

Fonksiyonel veya faktör payı dağılımı faktörlerin sahipliğine bakılmaksızın bir mal ve hizmet üretmek için gerekli toprak, emek ve sermaye (üretim faktörleri) gibi kaynaklara veya girdilere olan gelir dağılımıdır (Todaro ve Smith, 2012: 210). Fonksiyonel eşitsizlik üzerine odaklanılması, eşit olmayan trendleri doğru bir şekilde yorumlama doğrultusunda emeğin üretim sürecindeki değişen pozisyonunun daha iyi anlaşılmasının önemine işaret etmektedir. Zira geçen 20 yıl içerisinde emek sermayeye kıyasla gerilemiştir (ILO, 2011: 180). Ayrıca geçmiş deneyimler, gelirin üretim sürecinde nasıl meydana getirildiğine ve bunun fonksiyonel eşitsizliği nasıl etkilediğine değinmeden birincil eşitsizliği azaltmanın mümkün olmadığını göstermiştir (Van der Houven, 2011: 2).

Atkinson (2009: 3-16)'a göre fonksiyonel gelir dağılımına daha fazla önem verilmesinin üç nedeni bulunmaktadır:

i. Geliri makroekonomik ve hanehalkı düzeyinde ilişkilendirmesi
ii. Gelirin bireysel dağılımında eşitsizliğin anlaşılmasına yardım etmesi
iii. Farklı gelirlerin farklı gelir kaynaklarına adaletli dağıtılması ile birlkte sosyal adalet konularına değinmesi.

Glyn (2009: 101-126) fonksiyonel gelir dağılımının insanlar için önemli olduğunu ileri sürmüştür. Çünkü hanehalkı arasında sermayeye daha geniş ulaşım, servet ve yüksek getirili servet son derece adaletsiz dağılmıştır. Yine emekten mülkiyete yeniden dağılım hanehalkı gelir eşitsizliğinin artmasında önemli bir etkiye sahiptir. Ayrıca karın ücrete göre çok daha hızlı artabileceği olgusu, geniş ölçüde benimsenen sosyal adalet ve eşitlik görüşü ile çelişmektedir.

1.1.2. Gelir Eşitsizliğini Etkileyen Faktörler

Gelir dağılımı hem dışsal hem de içsel olmak üzere çok sayıda faktör tarafından etkilenmektedir. Dışsal faktörler ticaretin küreselleşmesi, finansal küreselleşme, teknolojik gelişme gibi dış kaynaklı iç politikalar tarafından belirlenmektedir. İçsel faktörler makroekonomik politikalar, istihdam politikaları ve vergilendirme, transferler ve kamu harcamalarını içeren maliye politikaları gibi iç politikalar tarafından belirlenmektedir (UNDP, 2013: 72).

1.1.2.1. Dışsal Faktörler

1.1.2.1.1. Ticaretin Küreselleşmesi

Heckscher-Ohlin modelinde, vasıfsız emek açısından zengin olan gelişmekte olan ülkelerde ticaret ile birlikte vasıfsız emeğin reel getirisi artacağı için eşitsizliğin azalmış olması gerekmektedir (Harrison ve McMillan, 2011: 261-289). Ancak bu model, küreselleşme sürecindeki gelişmekte olan ülkeler için elde edilen artan eşitsizlik bulgusu ile çelişmektedir. Emek piyasası kuruluşlarındaki değişiklikler sendikalar gibi emeğin toplu eylem platformunun zayıflamasına ve asgari ücretin reel değerinin azalmasına, okullaşmada farklılığa ve göçe yol açmaktadır. Emek ve ticaret konusunda uzmanlaşmış iktisatçıların çoğu, eşitsizlikteki artış açısından ticaret esaslı açıklamalara çok fazla önem yüklenmesine kuşkuyla yaklaşmıştır (Freeman, 2004: 1-23).

UNCTAD (2012: 93) Asya'daki gelişmekte olan ülkeler grubunda, ki bunlar içerisinde en dikkat çekeni Çindir, emeğin özellikle imalat sektöründe verimliliği düşük işlerden verimliliği daha yüksek işlere taşındığını belirtmiştir. Aynı zamanda Latin Amerika ve Sahra Altı Afrika'da emek aksi istikamette gayri resmi hizmetlere ve temel madde üretimine taşınmıştır (McMillan ve Rodrik, 2011: 17143). Ticaretin eşitsizlik üzerindeki etkileri değerlendirildiğinde, dışsal şoklar ile makroekonomik ve döviz kuru politikalarının dikkate alınması gereken diğer faktörler olduğu görülmektedir (UNCTAD, 2012: 93).

1.1.2.1.2. Finansal Küreselleşme

Taylor (2004: 215) ulusal ölçüler denkleştirilmeksizin sermaye hesabının açılmasının ülkelerin çoğunde reel döviz kurunun artmasına neden olduğunu açıklamıştır. Bu durum sırasıyla toplam talebi ithalata kaydırmış ve üretimin yeniden

yapılandırılmasına yol açmış, böylece vasıfsız emeğin massedilmesini azaltmış, gayriresmileşmeyi ve ücret eşitsizliğini arttırmıştır.

Emeğin pazarlık durumu üzerinde finansallaşmanın iki önemli etkisi bulunmaktadır. Evvela firmalar yatırım yapmak için daha fazla opsiyon elde etmiştir: yatırımcılar reel varlıkların yanında finansal varlıklara da yatırım yapabilmektedir. İkinci olarak finansallaşma, şiket kontrolü ile ilgili piyasanın gelişimi işletme yönetiminin ilgisini hissedarlara pay sahiplerine, şirket ortaklarına yöneltmiş iken. hemen kar oluşturmak için firmalar üzerine ilave sınırlamalar koyarak çalışanlara kıyasla hissedarları güçlendirmiştir.

Kose vd (2006: 6)'ya göre finansal liberalizasyon esasen ekonomik performansı iyileştirmiştir. Prasad vd (2007: 32) yabancı sermaye girişlerinin belirli şekillerine daha büyük özen verilebileceği sonucuna ulaşmıştır. Van der Hoeven ve Luebker (2006: 75)'ya göre finansallaşma, daha fakir çalışanların geliri üzerindeki daha fazla negatif etkisi ve fonksiyonel ve birincil gelir eşitsizliğinin izleyen kötüleşmesi ile gelişmekte olan ülkelerin çoğunda makroekonomik istikrarı arttırmıştır.

1.1.2.1.3. Teknolojik Değişme

Teknolojik değişme vasıflı emeğin nispi verimliliğini arttırmak suretiyle vasıfsız emeğe göre daha fazla rağbet görmesine sebep olmakta, vasıf primi artabilmekte ve aynı zamanda gelir eşitsizliğinde bir artışa neden olmaktadır (UNDP, 2013: 75). Goldin ve Katz (2009: 12984)'e göre nispeten istikrarlı uzun bir teknolojik ilerleme döneminin ardından bilgi teknolojisindeki hızlı ilerleme ve işyerlerinde bilgisayarların geniş çapta kullanılması 1980'ler ve 1990'larda teknolojik değişme oranına ivme kazandırmıştır. Vasıflı emek talebinde ortaya çıkan artış gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde benzer şekilde eğitimdeki gelişmeyi geride bırakarak ücret eşitsizliğinde artışa neden olmuştur (UNCTAD, 2012: 82).

1.1.2.2. İçsel Etkenler

1.1.2.2.1. Makroekonomik Politikalar

Makroekonomik büyüklükleri yönlendirmede kullanılan üç ana politika döviz kuru politikaları, maliye politikaları ve para politikalarıdır (Ghosh, 2007: 8). Washington mutabakatının himayesi altındaki para, maliye ve döviz kuru

politikalarındaki değişmeler genellikle eşitsizliğin büyümesinin (yeni) etkenleri olmuştur (e.g Cornia, 2004: 4; Taylor, 2004: 215; Van der Hoeven ve Saget, 2004: 197-220). Geçen otuz yıl içerisinde benimsenen para, döviz kuru ve maliye politikaları büyüme, yatırım ve istihdamı azaltarak eşitsizliğin daha da artamasında etkili olmuştur. Yine de söz konusu politikaların dağılım konusundaki etkilerine verilen önem düşük kalmıştır (UNDP, 2013: 85).

1.1.2.2.2. İstihdam Politikaları

İstihdam politikaları eşitsizliğin ortaya çıkmasında önemli bir faktör olmuştur (Van der Hoeven ve Taylor, 2000: 4). Washington mutabakatının bir parçası olarak yapısal uyum politikalarının ardından yürütülen istihdam politikaları uygulandığı ülkelerin tümünde gelir eşitsizliğini arttırmıştır. (Cornia, 2004: 4; Van der Hoeven ve Sagat, 2004: 197-220). ILO (2010: 54)' a göre milli gelir içerisinde sadece ücretlerin payı gerilememiş, ücret dağılımındaki eşitlik de giderek bozulmuştur. Ücret kazançlarının üst % 10 ve alt % 10 arasındaki fark 1995 ve 1997 yılları arasında incelenen 31 ülkenin 23'ünde artarken, düşük ücretli çalışanların (ortalama ücretin üçte ikisinden az) oranı 37 ülkenin 25'inde artmıştır (ILO: 2008a: 23).

1.1.2.2.3. Servet Eşitsizliği

Arsa ve toprağın aşırı eşitsiz dağılımı nedeniyle ve geçiş ülkelerindeki kuşkulu özelleştirme uygulamaları nedeniyle gelişmekte olan ülkelerde yüksek olan servet eşitsizliği daha da büyüme eğilimi göstermiştir (UNDP, 2013: 88). Davies (2008: 334) bireysel servet dağılımına ilişkin Gini endeksinin 55 ile 80 arasında dağılım gösterdiğini iddia etmiştir. Bu ise bütün ülkeler için birincil piyasa gelir dağılımındakinden daha yüksek veya çok daha yüksektir.

Credit Suisse (2012: 14)'nin çalışmasına göre 2011 yılı ortası itibariyle Afrika hariç bütün bölgelerde hanehalkı serveti 2007-2008 finansal krizinden kaynaklanan tehlikeyi tamamen atlatmıştır. Avrupa için beklentiler daha az iyimserdir. Çünkü hanehalkı serveti çeşitli üç aylardan ileri gelen darbelere uğramıştır. Miras servetin önemli bir bileşenidir. Dünya genelinde Forbes milyarderlerinin yüzde 31'ine en azından servetinin bir kısmı miras kalmıştır. OECD ülkelerinde toplam hanehalkı servetinin yüzde 30 ile yüzde 50 arası miras kalan servet ile açıklanabilir (Credit Suisse, 2012: 14). Yavaş büyüyen veya geleneksel toplumlarda bu pay muhtemelen

daha yüksektir. Bunun aksine günümüz geçiş ekonomilerinde hanehalkı servetinin çok azı miras kalmaktadır.

1.1.2.2.4. Maliye Politikaları: Vergilendirme ve Transferler

Maliye politikaları daha çok siyasi irade ve iktisadi kurumlar ve sosyal idare bileşimi tarafından belirlenmekte ve ülkeden ülkeye büyük ölçüde değişebilmektedir (UNDP, 2013: 90). Luebker (2013: 211-241)'in araştırmasına göre seçilmiş bir gelişmiş ve gelişmekte olan ülke grubu için vergileme ve sübvansiyonların politika dinamikleri birincil ve ikincil dağılımı etkilemektedir. Bir çok gelişmiş ülke Gini endeksinde birincil ve ikincil gelir dağılımı arasında 20 veya daha fazla bir azalmayı sağlarken, bu gelişmekte olan ülkeler için çok daha sınırlıdır. Ayrıca birincil ve ikincil dağılım Gini endeksi arasında r= 0.499 (p-value: 0,011) basit bir korelasyon bulmuştur. Bu nedenle başlangıçtaki eşitsizlik önemlidir. Ancak birincilden ikincil eşitsizliğe Gini endeksindeki farklılığın sadece yarısını açıklayabilmektedir.

Transferler, vergilendirmeden farklı olarak çok dereceli olabilir ve eşitsizliğin azaltılmasında güçlü bir etkiye sahiptir. OECD (2011: 41) birincil ve ikincil dağılım arasındaki değişmenin büyüklüğünün büyük bir olasılıkla küreselleşmeye ve regülasyonun eksikliğine bağlı olarak azaldığını ileri sürmüştür. Vergi ve yardım sistemi 1990'ların ortasından buyana ülkelerin çoğunda daha az yeniden dağıtılabilir hale gelmiştir. Asya Kalkınma Bankası (ADB) vergi sisteminin ılımlı bir artan oranlı yansıma etkisi gösterme eğiliminde olduğu, bununla birlikte doğrudan nakit transferi ve ayni transferlerin ciddi bir hedefleme problemi yoksa tümüyle artan oranlı olacağı sonucunu çıkarmıştır.

1.1.2.2.5. Maliye Politikaları: Kamu Harcamaları

OECD (2011: 38)'ye göre hane halkı gelir eşitsizliği önemli ölçüde azaltılabilir ve hatta bazı ülkeler nakdi yardıma göre hizmetler karşılığında çok daha fazla harcama yapmaktadır. Lustig (2011: 1118) bazı ülkeler için vergilerin, sübvansiyonların ve kamu harcamalarının eşitsizliğin farklı şekillerini nasıl etkilediği üzerine detaylı çalışma yapmıştır.

1.1.3. Gelir Eşitsizliğinin Diğer Belirleyicileri

Cornia ve Court (2001: 4) gelir eşitsizliğinin belirleyicilerini eşitsizliğin geleneksel ve yeni nedenleri olarak ayrıma tabi tutmuştur. Geleneksel nedenler ekonomik gelişme, eğitim ve ekilebilir arazi bağışını içeren faktörlerdir. Bu durumda yeni nedenler işsizlik, sağlık harcamaları, ticaret açıklığı, vergi gelirleri, yabancı doğrudan sermaye yatırımları ve yozlaşmayı içerecek şekilde 1980'lerde ve 1990'larda gelişmekte olan ülkelerde büyük ölçüde uygulanan liberal ekonomik rejim ve politikalara ilişkin faktörlerdir.

1.1.3.1. Eşitsizliğin Geleneksel Nedenleri

1.1.3.1.1. Ekonomik Gelişme

Galor ve Zeira (1993: 35-52) sermaye piyasası aksaklığının ve servet dağılımının genel ekonomik aktiviteyi etkilediğini göstermiştir. Bundan başka beşeri sermayeye yatırımda bölünmezlik varsa bu etkiler uzun vadeye yayılmaktadır. Ayrıca yüksek gelirli vasıflı işçi ve düşük gelirli vasıfsız işçi arasında bir servet kutuplaşması olacaktır. Zengin ve daha iyi eğitim almış aileler yüksek gelir durağan durumuna yakınsarken, fakir ve daha az eğitim almış aileler düşük gelir durağan durumuna yansıyacaktır. Bundan dolayı servetin ilk dağılımı gelişmeyi etkilemektedir. Oysa finansal piyasalardaki gelişme fakir hanehalkları için krediye daha geniş ve daha kolay erişim imkanı sağlayacaktır. Finansal piyasa geliştiği için düşük gelirli ajanların yüz yüze geldiği kredi kısıtlamaları azalacak, bu da gelir eşitsizliğinin azalmasına yardımcı olacaktır.

Aghion ve Bolton (1997: 603-611) Kuznets etkisinin sermaye piyasası aksaklığının varlığı ile desteklendiğini açıklamıştır. Borcun vadesi borç verenlere uygundur, bundan dolayı borç verenlerin serveti daha hızlı artmaktadır. Ayrıca borç verme vadeleri borçlananlara daha uygun hale gelmektedir ve orta sınıfın serveti artma eğilimi göstermektedir. Banerjee ve Newman (1993: 274-298) sermaye piyasası aksaklığı varlığının bireysel meslek tercihi ve servet dağılımı arasında ilişkiyi beraberinde getirdiğini, bunun da Kuznets hipotezi ile uyuşabildiğini göstermiştir. Alesina ve Perotti (1993: 456-490) gelir eşitsizliğinin yatırımları azaltan siyasi ve ekonomik istikrarsızlığa yol açtığını ifade etmiştir.

1.1.3.1.2. Eğitim

Eğitim vasıf ve ücret farklılıklarını minimize ederek gelir eşitsizliği düzeyinin artmasına neden olabilir. Eğitim daha yüksek emek gelirini de beraberinde getiren daha yüksek emek verimliliğine imkan vermektedir. Lewis (1970: 180-181) ekonomi büyüdüğünde ve eğitim olanakları nüfusun daha büyük bir oranına yayıldığında, vasıflı emeğin uzun vadede artacağını ve vasıflı emek ücretlerinin düşmesine neden olacağını göstermiştir. Bu durumda vasıflı ve vasıfsız emek arasındaki ücret farklılıkları azalacak ve gelir eşitsizliğinde düzelme ortaya çıkacaktır. Ters U Eğrisi ile tutarlı olarak gelir eşitsizliği ücret farklılıklarının arttığı ilk aşamada kötüleşecek ve ücret farklılıklarının azaldığı sonraki aşamada ise iyileşecektir. Dolayısıyla eğitimin başlangıçta gelir eşitsizliği ile pozitif ilişki içerisinde olduğu iddia edilmektedir.

1.1.3.1.3. Toprak yoğunlaşması

Tarımın hüküm sürdüğü gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliğinin niçin yüksek düzeylerde olduğunun açıklanabilmesi doğrultusunda toprak mülkiyeti eşitsizliği etraflıca irdelenmiştir. Ülkelerin çoğu için doğrudan bir ilişki beklenilmemektedir. Tarım daha önce gelişen Asya ve Latin Amerika ekonomilerinde önemsiz görülmekteydi. Hatta tarımın hakim olarak kalmaya devam ettiği ülkeler için tarımsal yapıda gelir eşitsizliği artışını doğrudan açıklayabilen bir kaç önemli değişme olmuştur. Toprak eşitsizliği, hem kırsal kesimde hem de şehirde asgari ücretleri düşürerek gelir eşitsizliğindeki artışları açıklamaya yardım edebilir. Doğu Asya ekonomilerinin nispeten eşitlikçi büyüme yolu kısmen de olsa önceki eşit arazi dağılımlarının bir sonucu olarak anlaşılabilir. Aksine eşitsizliğin devam eden üretimi Latin Amerikanın büyük bir bölümünde kırsal büyüme olarak karakterize edilmiştir.

1.1.3.2. Eşitsizliğin Yeni Nedenleri

1.1.3.2.1. İşsizlik

Emek piyasası, dağılımda etkinliğin ve dinamik etkinliğin düzeltilmesinde ve aynı zamanda işgücüne katılanlar arasında kazanç eşitliğinin ve sosyal adaletin iyileştirilmesinde önemli bir role sahiptir (Cornia ve Court, 2001: 4). Bu nedenle

artan istihdam fırsatları ücret eşitsizliklerini azaltarak gelirin daha eşit dağılmasına yardım edecektir. Martinez vd (2001: 417-447) işsizliğin gelir dağılımı üzerinde sadece sınırlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmmıştır.

1.1.3.2.2. Sağlık Harcamaları

Sağlık beşeri sermaye gelişiminde rol oynayan önemli bir faktördür. İyi bir beşeri sermaye veya beşeri sermayede ilerleme ekonomik büyümeyi destekleyecek ve gelir eşitsizliğini arttıracaktır. Ehrlich ve Becker (1972: 4) ve Ehrlich (2000: 341-367) beşeri sermaye olarak sağlığı dikkate alan optimal sigorta ve kendi kendini koruma analizi için teorik bir çerçeve ortaya koymuştur. Özel sigortanın (veya kamu harcamaları ile tam finanse edilen sigorta) varlığı, daha büyük sağlık donanımlarının (daha düşük ahlaki risk) yaşamı koruma talebini arttırma, yaşam beklentisindeki eşitsizliği azaltma olasılığını yükseltmektedir.

1.1.3.2.3. Ticaret Açıklığı

Barro (2000: 5-32) ticaret açıklığının daha yüksek gelir eşitsizliğine yol açtığını bulmuştur. Ancak Edwards (1997: 205-210); Calderon ve Chong (2001: 225-231) ve Dollar ve Kray (2002: 2587) gelişmiş ülkelerde ticaret açıklığının daha yüksek gelir eşitsizliği ile ilişkili olduğu şeklindeki alternatif hipotezi destekleyen bir bulgu elde etmemiştir.

1.1.3.2.4. Vergi Gelirleri

Devlet vergi toplama sistemi yoluyla gelir dağılımını etkileyebilir. Daha yüksek gelirli insanlar gelir vergisinin daha yüksek oranını ödemektedir. Devlet tarafından toplanan vergi, dar gelirli ailelere dağıtılarak ve hükümet programları uygulanarak yoksulluğu ortadan kaldırmak için kullanılabilir. Böylece dar gelirli ve yüksek gelirli aileler arasındaki gelir farklılıkları azalacaktır. Wu vd (2006: 9470-3310) gelirin eşit dağılımında vergilerin etkili olduğunu bulmuştur.

1.1.3.2.5. Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları

Doğrudan yabancı sermaye yatırımları (FDI) ticaret açıklığını ve ekonomik aktiviteyi arttırabilmekte, ihracatı canlandırabilmekte, istihdam sağlayabilmekte, yabancı sermaye yatırımını arttırabilmektedir. Tsai (1995: 469-483) FDI'nın

geleneksel sektörlerdeki işsizlik oranını arttırdığını ve daha yüksek gelir eşitsizliğine yol açtığını iddia etmiştir. Chintrakam vd (2010: 1-30) FDI'nın kısa vadede gelir eşitsizliği üzerindeki etkilerinin önemsiz olduğu, uzun vadede ise gelir eşitsizliğini negatif etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

1.1.3.2.6. Yozlaşma

Yozlaşma yatırım ve ekonomik gelişmeyi zayıflatmaktadır (Mauro, 1995: 681-712; Keefer ve Knack, 1997: 590-602). Gupta vd (1998: 98) yozlaşmanın ekonomik gelişmeyi, vergi sisteminde artan oranlılığı, sosyal harcamaların etkinliğini ve beşeri sermaye oluşumunu azaltarak, varlık edinme ve eğitimde eşitsizliği sürekli kılarak gelir eşitsizliği ve yoksulluğu arttırdığını bulmuştur.

1.2. EKONOMİK BÜYÜME

IMF ekonomik büyümeyi, bir ekonomide belli bir dönemde üretilen mal ve hizmetlerin piyasa değerindeki artış olarak tanımlamaktadır. Büyüme GSYİH'daki artış oranı ile ölçülmektedir. Ekonomik büyüme yine ortalama reel gelir artışı ve hayat standartı ile ilişkili olan ülkenin potansiyel GSYİH'ındaki veya ulusal çıktıdaki genişlemeyi yansıtmaktadır.

1.2.1. Büyümenin Kaynakları

İnsan kaynakları, doğal kaynaklar, sermaye oluşumu ve teknolojiden oluşmak üzere büyümeyi belirleyen dört önemli faktör bulunmaktadır (Samuelson ve Nordhaus, 2005: 558). İktisatçılar ilişkiyi, ulusal hasılayı girdiler ve teknoloji ile ilişkilendiren toplam üretim fonksiyonuna (APF) dayanarak tanımlamaktadır. Cebirsel olarak APF şöyle ifade edilmektedir;

$$Q = AF (K, L, R)$$

burada, Q = hasıla, K = sermayenin verimliliği, L = Emek girdisi, R = doğal kaynak girdileri, A bir ekonomide teknoloji düzeyini temsil etmektedir. F üretim fonksiyonudur.

1.2.1.1. İnsan Kaynakları

Emek girdisi çalışanların sayısı ve vasfından oluşmaktadır. İktisatçılar bilgi, beceri ve disiplini içeren emek niteliğinin, ekonomik büyümenin en önemli unsuru olduğuna inanmaktadır. Vasıflı ve yetişmiş çalışanlar hızlı bilgisayarlar, modern iletişim cihazları, çok yönlü elektrik üreten donanımlar ve sesten hızlı savaş uçakları gibi yüksek teknolojiye haiz sermaye mallarını etkili bir şekilde kullanabilmekte ve bakımını yapabilmektedir. Okur yazarlık, sağlık, disiplin ve bilgisayar kullanma yeteneğindeki ilerleme emek verimliliğine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır (Samuelson ve Nordhaus, 2005: 558).

1.2.1.2. Doğal Kaynaklar

İşlenebilir toprak, petrol ve gaz, ormanlar, su ve madeni kaynaklar önemli kaynaklar arasında sıralanmaktadır. Tarımda, balıkçılıkta ve ormancılıktaki büyük çıktıya sahip Kanada ve Norveç gibi bazı yüksek gelirli ülkeler öncelikle sahip oldukları bol kaynaklara dayalı olarak büyümüştür. Ancak Japonya ve Hong Kong örneğinde olduğu gibi modern dünyadaki ekonomik başarı için mutlaka doğal kaynak mülkiyeti şart değildir (Samuelson ve Nordhaus, 2005: 558).

1.2.1.3. Sermaye Oluşumu

Karayolları ve elektrik santralleri, kamyon ve bilgisayar gibi donanımlar ve stoklar maddi sermaye türleridir. Son on yılda otomobil, kara yolları ve elektrik santrallerine yatırım hareketleri verimliliği artırmış ve yeni endüstrilere yol açan altyapı ihtiyacını karşılamıştır. Sermaye sadece bilgisayar ve fabrikalar ile ilgili değildir. Örneğin sadece devlet yönetimi tarafından üstlenilen ve gelişen bir özel sektör için çalışma yapı hazırlayan sosyal sabit sermaye yatırımları. Bu yatırımlar ticaret ve alışverişten önce gelen büyük ölçekli projelerden, örneğin yollar, sulama ve su projeleri ve kamu sağlığı önlemlerinden oluşmaktadır. Bu projeler genellikle özel firmaların elde edemediği dışsal ekonomileri kapsamakta, böylece devlet bu sosyal giderlerin veya altyapı yatırımlarının etkili bir şekilde üstlenilmesini sağlamak zorunda kalmaktadır. Taşımacılık ve iletişim sistemleri gibi bazı yatırımlar verimliliğin nüfusu kullanma yoğunluğuna bağlı olduğu network dışsallıklarını kapsamaktadır (Samuelson ve Nordhaus, 2005: 558).

1.2.1.4. Teknolojik Değişme ve Yenilik

Teknolojik ilerleme hayat standartlarının hızlı gelişmesinde etkili dördüncü önemli unsur olmuştur. Teknolojik değişme üretim sürecindeki değişmeleri veya yeni ürün ve hizmet arzını ifade etmektedir. Modern çağın en etkileyici gelişmeleri bilgi teknolojilerinde görülmüştür. Hayat standartlarının yükseltilmesindeki öneminden dolayı iktisatçılar, teknolojik ilerlemenin nasıl teşvik edileceği hususunda uzun bir süre kafa yormuştur. Bundan dolayı teknolojik değişmenin, daha iyi ürün ve yöntemleri kolayca bulmanın mekanik bir işlemi olmadığı anlaşılmıştır. Bunun yerine hızlı yenilik girişimci ruhun teşvik edilmesini gerektirmektedir (Samuelson ve Nordhaus, 2005: 559).

1.2.2. Ekonomik Büyüme Teorileri

Ekonomik büyüme teorileri aşağıdaki gibi Smith ve Malthus'un klasik dinamikleri ve neoklasik büyüme modeli olarak ikiye ayrılmaktadır:

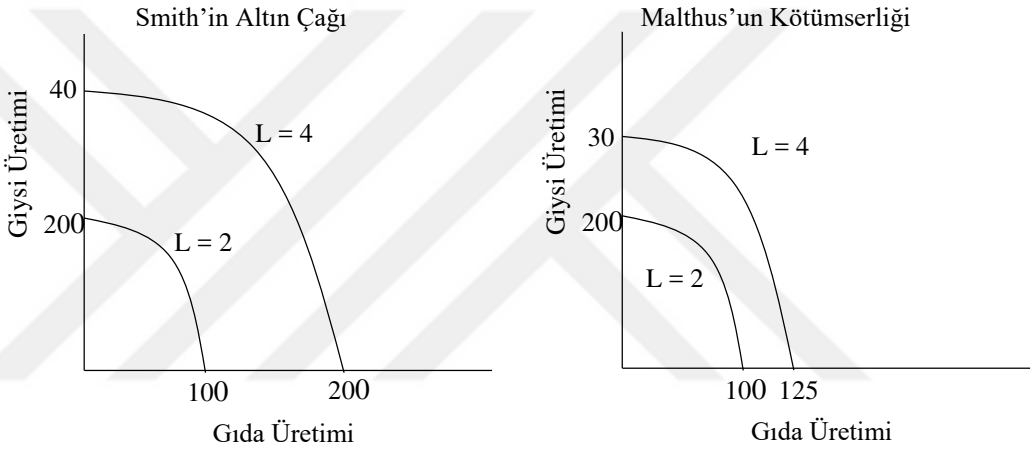
1.2.2.1. Smith ve Malthus'un Klasik Dinamikleri

Adam Smith ve T.R. Malthus toprağın ekonomik büyümedeki rolünün önemine vurgu yapmış olan iktisatçılardır. Adam Smith'in "Wealth of Nations (1776)" isimli eseri ekonomik gelişme ile ilgili bir el kitabı gereksinimini karşılamıştır. Adam Smith toprağın serbestçe herkes tarafından yararlanılabilir olduğu ve birikmiş sermayenin önemli olmaya başladığı bir zaman olan altın çağ üzerinde durmuştur. Toprak serbestçe yararlanılabilir olduğu için insanlar daha fazla günlük işlerle uğraşacak, sermaye yokken nüfus iki katına çıktığında milli hasıla da tam olarak iki katı olacaktır. Tüm milli gelir ücretlere gidecektir. Çünkü toprak rantı veya sermaye faizi için bir kesinti olmayacaktır. Üretim nüfusa paralel olarak genişleyecek, böylece işçi başına reel ücret oranı zaman içerisinde sabit olacaktır.

Altın çağ uzun vadede devam edemez. Çünkü nüfus arttığı sürece toprak dolu olacaktır. Toprağın, emeğin ve çıktının dengeli büyümesi daha fazla olanaklı değildir. Yeni işçiler çalışmaya başlar, toprak kıt hale gelir ve rant artar. Çıktı nüfusa göre daha yavaş büyüse dahi nüfus ve milli gelir artmaya devam eder. Yeni işçiler sabit toprakta arttığından dolayı emeğin marjinal ürünü azalır. Çünkü her bir çalışan çalışmak için daha az toprağa sahip olacaktır.

Malthus nüfus baskısının ekonomiyi çalışanların asgari geçim düzeyinde olduğu bir noktaya sürükleyeceğini iddia etmiştir. Çünkü ne zaman ücretler asgari düzeyin üzerinde olursa nüfus genişleyecek ve ne zaman da altında olursa yüksek ölüm oranlarına ve nüfusun azalmasına yol açacaktır (Samuelson ve Nordhaus, 2005: 562). Grafik-3'e bakıldığında grafiklerden birincisinde sınırsız toprak söz konusudur. Nüfus ikiye katlandığında emeğin herhangi bir gıda ve giyim miktar bileşeninin iki katını üreteceği anlamına gelmektedir. Sınırlı toprağın olduğu ikinci grafikte aynı durum söz konusu değildir.

Grafik-3 Smith ve Malthus'un Klasik Dinamikleri

Kaynak: Samuelson ve Nordhaus: 2005, 562

1.2.2.2. Neoklasik Büyüme Modeli: Ekonomik Büyüme ve Sermaye Birikimi

Neoklasik büyüme modeli, emek ve sermayeden oluşmak üzere iki tür girdi kullanılarak tek bir homojen ürünün üretildiği bir ekonomiyi tanımlamaktadır. Malthusyan analizin aksine emek artışı veri kabul edilmiştir. Ayrıca ekonominin rekabete dayandığı ve her zaman tam istihdamda olduğu varsayılmakta, böylece potansiyel hasıla artışı analiz edilebilmektedir (Samuelson ve Nordhaus, 2005: 564).

Neoklasik büyüme modelindeki başlıca yeni içerik sermaye ve teknolojik değişmedir. Neoklasik büyüme modelinde teknolojinin olmadığı toplam üretim fonksiyonu Q = F (K, L) olarak ifade edilebilir. K tek tür sermaye malı, L çalışan sayısı ve bu durumda (K/L) ise işçi başına sermaye miktarı veya sermaye-emek rasyosudur.

İktisatçılar sermaye stokunun işgücü arzına göre daha hızlı büyümesi durumunda ortaya çıkan sermaye derinleşmesi ihtiyacına vurgu yapmaktadır. Teknolojik değişmenin yokluğunda sermaye derinleşmesi işçi başına hasılada, emeğin marjinal ürününde ve reel ücretlerde bir artış meydana getirecektir. Bu ayrıca sermayede azalan verimlere ve dolayısıyla sermayenin getiri oranında azalmaya yol açacaktır.

Teknolojik değişme olmadan işçi başına çıktı ve ücret oranı durgunlaşmaktadır. Bu şüphesiz Malthus'un öngördüğü asgari ücret alemine göre çok daha iyi bir çıktıdır. Ancak Neoklasik büyüme modelinin uzun dönem dengesi, ekonomik büyümenin mevcut üretim yöntemleriyle çoğalan fabrikalar kanalıyla sadece birikmiş sermayeden oluşması durumunda hayat standardının nihayetinde artmayı durduracağını açıklamaktadır.

Veri girdilerle gerçekleştirilen üretimi arttırabilme imkanı sağlayan teknolojik değişme, ülkelerin büyümesinde etkili olan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni büyüme teorisi teknolojik değişme meydana getiren süreçleri açmaya çalışmaktadır. Bu yaklaşım teknolojik değişmenin ciddi piyasa başarısızlıklarına bağlı bir çıktı olduğu üzerinde durmaktadır. Çünkü teknoloji üretilmesi pahalı ancak yeniden üretilmesi ucuz olan bir kamu malıdır. Hükümetler giderek artan bir şekilde yeni teknoloji geliştirenler için güçlü fikri mülkiyet hakları sağlamaya çalışmaktadır (Samuelson ve Nordhaus: 2005: 565).

1.3. ASİMETRİK BİLGİ

Pettinger'e göre asimetrik bilgi karar alırken ve işlem yaparken bir tarafın diğerine göre daha fazla veya daha iyi bilgiye sahip olduğu eksik bilgi durumunu ifade etmektedir. Asimetrik bilgi kavramı ilk defa George A. Akerlof tarafından 1970 yılında yayınlanan "The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and The Market Mechanism" isimli çalışmasında anlatılmıştır. Akerlof (1970: 488-500) bu çalışmasında bilgi asimetrilerinin satıcılara mallarını ortalama piyasa kalitesinin daha altında satmaya teşvik ettiğini ileri sürmüştür.

Michael Spence 1973 yılında "Job Market Signaling" isimli çalışması ile bilgi asimetrileri hakkındaki tartışmaya ileri götürmüştür. Spence işçi ve işveren arasındaki asimetrik bilgiyi tanımlamış, belirli piyasalarda ücretlerin arttırılmasını

caydıran düşük ücretli işlerin kalıcı bir denge tuzağı oluşturduğu senoryalarına öncülük etmiştir. 1975 yılında Stiglitz piyasa taban fiyatlarını yükselten negatif dışsallıkları anlatmak için asimetrik bilgiyi genel denge modelleri içerisine dahil etmiştir. Yüksek riskli bireyler gerektiren değişken sağlık sigortası primi bütün primlerin artmasına yol açmakta, düşük riskli bireyleri tercih ettikleri imtiyazlı sigorta poliçelerinden uzaklaşmaya zorlamaktadır.

Eksik bilgi güç dengesizliğine yol açmaktadır. Kredi piyasasında asimetrik bilgi borçlanma ve borç verme itibariyle de bir problemdir. Bu piyasalarda borçlananlar kendi finansal durumları hakkında borç verenlere göre çok daha iyi bilgiye sahiptir. Borç verenlerin borçlananın ödeme güçlüğü içerisine girme ihtimali olup olmadığını bilmesi güçtür. Bu problemin üstesinden gelmek için borç veren, her nekadar sadece sınırlı bir bilgi verse de, borçlananın kredi geçmişine ve maaş durumuna bakmaktadır. Sonuç olarak borç veren riski karşılamak için daha yüksek faiz oranları talep edecektir. Eğer tam bilgi olsaydı borç verenler risk primi talep etmeye gerek duymayacaktır.

1.3.1. Ters Seçim

Borç işlemi gerçekleşmeden veya sözleşmenin imzalanması öncesinde borç verenler ve borç alanlar arasında simetrik bilginin olmaması durumunda ters seçim problemi ortaya çıkmaktadır. Ters seçim, anlaşma taraflarından birisinin diğerine göre daha doğru ve fazla bilgiye sahip olması nedeniyle arzu edilmeyen bir neticenin ortaya çıkmasını ifade etmektedir. Nitekim faiz oranlarının yükseldiği durumlarda borç alanlardan kötü olanını seçme olasılığı daha da artmaktadır. Çünkü bu durumda borç almak riskli olana kıyasla güvenilir olan için daha maliyetlidir ve riskli olanın borcunu geri ödememe olasılığı daha yüksektir. Ters seçimde sadece bireyler borçlular hakkında bilgi sahibidir ve bu problem borçluları elemek için yeterli araç bulunmadığında ortaya çıkmaktadır.

1.3.2. Ahlaki Tehlike

Ahlaki tehlike simetrik bilginin yokluğunda, borç alan ve borç veren taraflar arasındaki işlemin yapılmasından veya taraflar arasında sözleşmenin imzalanmasından sonra ortaya çıkmaktadır. Ahlaki tehlikede borçlanan taraf fonların tam sorumluluğunu almadığı için daha riskli bir proje yapma eğiliminde olacaktır.

Faiz oranları yükseldiğinde beklenen getiriyi arttırmak için borçlananın daha riskli projelere kalkışma olasılığı artmaktadır. Genel olarak riskli projelerin beklenen getirisinin daha yüksek olduğu kabul edilmektedir. Bilgi yokluğunun diğer bir türü de borçlananların yükümlülüklerini yerine getiremeyecekleri zaman görülmektedir. Borç verenler borç ödeyememe halinin gerçekten doğru olup olmadığını ve borç ödeyememe sonrasında firmanın değerinin ne olup olmadığını bilmemektedir.

1.4. KREDİ PİYASASI AKSAKLIĞI

Barro (2000: 5-32) kredi piyasası aksaklığının asimetrik bilgi ve yasal kurumların sınırlanmasını yansıttığını ifade etmiştir. Bu aynı zamanda borçlananların borcunu ödeyememesi durumunu da anlatmaktadır. Bu nedenle alacaklılar borçlananların ilerde borcunu geri ödeme yeteneği ve güdüsüne sahip olmasının sağlanması için borçlanma limiti, teminat gösterilmesi, gelirin belgelenmesi, minimum asgari kredi notu ve kredi risk derecesini kapsayan çeşitli kurallar koymaktadır. Örneğin hukuki yaptırım eksik olduğu için alacaklılar vadesinde ödenmemiş borçların toplanmasında zorluk yaşayabilirler ve borçların toplanması borçluların varlıklarını koruyan bir iflas kanunu gereğince engellenmiş olabilir. Krediye sınırlı erişim nedeniyle yatırım fırsatlarından faydalanılması bireylerin varlık ve gelir düzeylerine bağlı bulunmaktadır.

Fakir hane halkları nispeten yüksek getiri oranları sunan beşeri sermaye yatırımlarından vazgeçme eğilimi göstermektedir. Bu durumda varlık ve gelirlerin zenginden fakire serbest yeniden dağılımının bozulması yatırımların ortalama verimliliğini arttırma eğiliminde olacaktır. Bu sistem ile en azından durağan duruma geçtiği sürece eşitsizlikte bir azalma ekonomik büyüme oranını arttırmaktadır.

Yatırımların kurulum maliyeti gerektirmesi durumunda bir dengeleme baskısı ortaya çıkacaktır. Örgün öğretim sadece asgari düzeyin ilerisinde yerine getirilmişse faydalı olabilir. Bu etkinin olası bir göstergesi ekonomik büyümenin arttırılmasında ilkokullaşmadan daha çok ortaokullaşmanın rolünün güçlü olmasıdır (Barro, 1997: xii). Bir işletme sadece belirli bir eşik büyüklüğü aştığında verimli olabilir. Kredi piyasası aksaklığı geçerliyken bu hususlar varlık yoğunlaşmasını desteklemektedir. Bu unsurdan dolayı eşitsizlik, yatırım ve büyüme üzerinde pozitif etkiler meydana getirme eğilimi göstermektedir.

Bir ekonomi geliştiğinde sermaye piyasaları ve yasal kurumlar da gelişme eğilimine girerse sermaye piyasası aksaklığı ile bağlantılı etkiler fakir ülkelerde zengin ülkelere kıyasla daha önemli olur. Bu nedenle eşitsizliğin ekonomik büyüme üzerindeki tahmin edilen etkisi zengin ülkelere kıyasla fakir ülkeler için daha büyük olacaktır (Barro, 2000: 5-32).

1.5. EĞİTİM

Eğitim uzun zamandır ekonomik refahın önemli bir belirleyicisi olarak görülmüştür. Teorik büyüme literatürü eğitimin ekonomik büyümeyi etkileyebildiği en az üç mekanizmaya vurgu yapmaktadır. Birincisi eğitim, emeğin verimliliğini ve böylece geçici büyümeyi daha yüksek bir denge üretim düzeyine çıkaran beşeri sermayeyi arttırabilir (Mankiw vd, 1992: 407-437).

İkincisi eğitim ekonominin yenilikçi kapasitesini arttırabilmekte ve yeni teknolojiler üzerine yeni bilgi, ürün ve usuller büyümeyi desteklemektedir (Lucas, 1988: 3-42; Romer, 1990: S71-S102; Aghion ve Howitt, 1998: 5). Üçüncüsü eğitim yeni bilgiyi anlamak ve işlemek için ve başkaları tarafından yayılan yeni teknolojileri başarılı bir şekilde uygulamak için gerekli bilginin yayılması ve aktarılmasını kolaylaştırabilmekte ve bu da ekonomik büyümeyi yeniden desteklemektedir (Nelson ve Phelps, 1966: 69-75; Benhabib ve Spiegel, 1994: 143-174).

1.6. TİCARET AÇIKLIĞI

Ticaret açıklığı veri bir ülke ekonomisinin dış ve iç uyumuna gönderme yapmaktadır. Dışa yönelim diğer ülkelerle ticaret yapmak için önemli fırsat avantajları elde eden ekonomileri ifade etmektedir. Hardison'a göre, içe yönelim diğer ülkelerle ticaret yapmak için fırsat avantajı elde edemeyen ekonomileri ifade etmektedir.

Dış ticaretin GSYİH'ya oranı çoğu kez yurtiçi ticaret işlemlere kıyasla uluslararası ticaret işlemlerin önemini ölçmek için kullanılmaktadır. Bu gösterge her bir ülke için toplam ticaretin (mal ve hizmet ihracat ve ithalatının toplamı) GSYİH'ya oranının basit ortalaması olarak hesaplanmıştır. Bu oran genellikle ticaret açıklığı oranı olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte açıklık kavramı biraz yanıltıcıdır.

Çünkü açıklık oranının düşük olması mutlaka yüksek dış ticaret engelleri (tarife veya tarife dışı engeller) demek değildir. Bunun dışında ekonominin büyüklüğü ve potansiyel ticaret partnerlerinden coğrafi uzaklık gibi faktörlerden de kaynaklanabilmektedir (OECD, 2011: 28).

Uluslararası mal ve hizmet ticaretinin toplam değeri ülkelerin dünya ekonomisine entegrasyonunu göstermektedir (OECD, 2011: 24). Küçük ülkeler genellikle daha fazla entegre olmuştur. Sınırlı sektörde ihracat yapma eğiliminde olan bu ülkelerin iç talebi karşılamak için büyük ülkelerden daha fazla mal ve hizmet ithal etmesi gerekmektedir. Bununla birlikte ticari entegrasyonun tek belirleyicisi büyüklük değildir. Çoğrafya, tarih, kültür, ticaret politikası, ekonominin yapısı ve ticaret içerisinde ihracatın önemli bir paya sahip olması ve firmalar arasındaki ticaretin çok uluslu şirketlerin varlığıyla bağlantılı olabildiği küresel üretim zincirine entegrasyon gibi diğer faktörler de ülkeler arasındaki farklılığı açıklamaya yardım etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

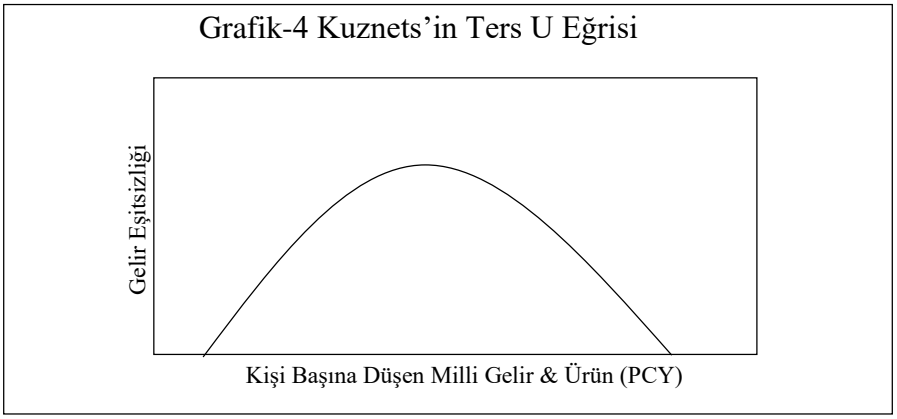
GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI

Çalışmada araştırmayı desteklemek amacıyla yerel ve uluslararası düzeyde geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması araştırmanın hipotezinin açık bir şekilde ifade edilmesine yardımcı olmaktadır. Bu bölüm gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki, ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisinde kredi piyasası aksaklığının, eğitimin ve ticaret açıklığının rolü şeklinde dört alt başlığa ayrılmıştır.

2.1. GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisi hakkındaki ampirik incelemeler, Simon Kuznet'in kendi çalışmasını yayınladığı 1955 yılından itibaren yapılmaya başlanmıştır. Kuznet ABD, Almanya ve İngiltere'yi kapsayan üç gelişmiş ülkenin verisini EKK Yöntemi ile kullanmıştır. Kuznetz'in çalışmasına bakıldığında gelir eşitsizliği kalkınmanın başlangıç evresinde artma eğilimi göstermekte ve ardından gelişme süreci içerisinde azalmaktadır. 1963 yılında Simon Kuznet bir de ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisinin ters bir U şeklini aldığını açıklamıştır. Bu eğriden genellikle Kuznets eğrisi olarak bahsedilmektedir.

Grafik-4 Kuznets'in Ters U Eğrisi

Kaynak: Banya, Baindu: 1995

Kuznets 18 ülkenin yatay kesit verilerini kullanmış ve gelişmenin seyrinden, kişi başına milli gelir ve ürün (PCY) arttığında, başlangıçta gelir eşitsizliğinin kötüleştiği

ve daha sonrasın da ise gelir eşitsizliğinin iyileştiği sonucunu çıkardığı ters U hipotezini elde etmiştir. Ters U şeklinin yer aldığı Grafik-4'e bakıldığında düşük gelirli ekonomilerden alt orta gelirli ülkelere gidildikçe gelir eşitsizliğinin arttığı görülmektedir. Bu şekilde üst orta gelirden başlayarak ilerledikçe gelir eşitsizliği azalmaktadır (Banya, 1995: 53).

Kuznets'e göre ekonomik büyümenin başlangıç aşamasında, yapısal değişmenin doğasına bağlı olarak eşitsizlik kötüleşebilir. Lewis modeli ile uyumlu olarak başlangıçtaki büyüme, istihdamın sınırlı ancak ücret ve verimliliğin yüksek olduğu modern endüstriyel sektörde yoğunlaşabilir. Kuznets eğrisi geleneksel bir ekonomiden modern bir ekonomiye doğru gelişen bir ülkedeki modern sektörün istikrarlı büyüme sürecinden üretilebilir. Alternatif olarak gelişen modern sektör vasıf talep ettiğinde, eğitimli çalışanların arzı arttığı ve vasıfsız işçi arzı düştüğü için eğitime bağlı getiri ilk önce artabilir. Böylece Kuznets ters U hipotezinin ortaya çıktığı mekanizmayı belirginleştirmemiştir. Bununla birlikte mekanizma esasen gelişmenin ardışık süreci ile tutarlı olabilir (Todaro ve Smith, 2012: 224-225).

Geleneksel ve modern sektör zenginleşmesi eşitsizliği zıt yönde hareket ettirme eğiliminde olacaktır. Dolayısıyla net değişme belirsizdir ve Kuznets eğrisinin geçerliliği ampirik bir sorudur. Metodolojik tartışmanın doğruluğu dikkate alınmadığında halinde, kalkınma iktisatçılarından bir kısmının Kuznets'in artış sıralamasının ve sonra eşitsizlik azalmasının kaçınılmaz olduğunu iddia etesi mümkündür. Örneğin Tayvan, Güney Kore, Kostarika ve Sirilanka gibi ülkeler daha yüksek gelir düzeylerinin eşitsizliğin artmasına değil düşmesine eşlik edebileceğini göstermiştir. Bu durum gelişme sürecinin doğasına bağlıdır (Todaro ve Smith, 2012: 225).

Benabou (1996: 11-92) gelir eşitsizliği büyüme veya yatırım arasındaki ilişki üzerine tamamlanmış olan 23 çalışmanın sonuçlarını derlemiştir. Bu çalışmalara dayanılarak hazırlanan bilgilerden yola çıkan Benabou (1996: 13) başlangıçtaki eşitsizliğin uzun vadeli büyüme açısından zararlı olduğunu belirtmiştir. Hazırlanan bilgiler ayrıca eşitsizlikte bir standart sapmalık azalmanın kişi başına GSYİH'nın yıllık büyüme oranını yüzde 0.5 - 08 oranında arttırdığını göstermektedir.

Deininger ve Squire (1996: 565-592) büyüme ve toplam eşitsizlikteki değişme arasındaki ilişkiyi 1960-1974 dönemi için 108 ülke verisini kullanarak incelemiştir. Çalışmada bu iki değişken arasında sistematik bir ilişki bulunmamıştır. Analize bakıldığında toplam büyüme dönemlerinin kırk üç örnekte eşitsizlikte artış ile ve kırkbeş örnekte eşitsizlikteki azalma ile ilişkili olduğu görülmektedir. Benzer şekilde ekonomik gerileme dönemleri beş örnekte artan eşitsizlik ve iki örnekte daha eşit gelir dağılımı ile ilişkilidir. Bu değişkenler arasındaki basit ilişki; hem bütün örnek için hem de zengin veya fakir, eşit veya eşit olmayan, hızlı büyüyen veya yavaş büyüyen ekonomiler gibi ülke karakterleri açısından tanımlanan alt örnekler için güçlü bir ilişki ortaya koymamıştır.

Alesina ve Rodrik (1994: w4486) siyaset ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemiş, gelir eşitsizliği ve adaletsiz toprak dağılımının büyüme ile negatif bir ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Person ve Tabellini (1994: 600-621) daha uzun dönemler üzerine ortalama veri kullanarak yaptığı çalışmasında gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasında negatif ilişki bulmuştur.

Forbes (2000: 869-897) birbiriyle çelişen sonuçların çoğunlukla ülkeye özgü, ihmal edilmiş bir değişkenin neden olduğu sapma, veri kalitesi sorunları ve incelenen dönemin uzunluğu gibi nedenlerden kaynaklandığını iddia etmiştir. Bu problemlerin üstesinden gelmek için sabit etki modelini ve gelir eşitsizliği verilerinin yüksek kaliteye sahip olduğu 45 ülke örneğini kullanmıştır. Gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme ilişkisinin kısa vadede pozitif, ancak uzun vadede negatif olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Barro (2000: 5-32), 1960-1990 dönemi için 84 ülkeden örnek kullanmış ve gelir eşitsizliği ve yatırımlardaki büyüme oranı arasındaki ilişkinin önemsiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Büyüme açısından ise eşitsizliğin büyümeyi fakir ülkelerde geciktirdiği, ancak zengin bölgelerde teşvik ettiği yönünde bulgu vardır. Bu sonuç aynı zamanda geliri eşitlemeye yönelik politikaların fakir ülkelerde büyümeyi destekleme temelinde savunulabileceği anlamına gelmektedir. Zengin ülkeler için gelirin yeniden aktif dağılımının eşitliğin faydaları ile genel ekonomik büyümede bir azalma arasında bir değiş tokuşu (trade off) içerdiği gözükmektedir.

2.2. GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİNDE KREDİ PİYASASI AKSAKLIĞININ ROLÜ

Galor ve Zeira (1993: 35-52) araştırmalarında temel modeli genişleterek kullanmış ve gelir eşitsizliğinin ekonomik büyümeyi azaltmasında kredi piyasası aksaklığının rolü olduğunu bulmuştur. Banarjee ve Newman (1993: 274-298) ve Aghion ve Bolton (1997: 603-611) eşitsizliğin kredi piyasası aksaklığından dolayı ekonomik büyümeyi azalttığı sonucuna ulaşmıştır. Kredi piyasası aksaklığı durumunda fakir insanlar, maddi teminatın yeterli olmamasından dolayı borçlanamamakta ve bu nedenle zengin insanlarla aynı şansa sahip olamamaktadır. Yetenekli olabilmelerine rağmen çocuklarına mümkün olan en iyi eğitimi sağlayamamaktadır. Bu çalışmalara göre kısa vadede ilişki pozitif olabilmekte ancak uzun vadede daha fazla gelir eşitsizliği ekonomik büyümeyi engellemektedir.

Barro (2000: 5-32), Deiningir ve Squire (1996: 565-592)'in veri setinden 84 ülke verisini kullanarak eşitsizliğin ekonomik büyüme üzerinde negatif ve önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Barro üç SLS ve verideki değişkenliklerin ana kaynağını ortadan kaldıran sabit etkileri kullanmıştır. Rassal etkileri kullanarak tüm örnek için eşitsizlik ve büyüme arasında önemli bir ilişkinin olmadığını bulmuştur. Örnek, fakir ve zengin ülkelerin alt örneklerine dağıtıldığında zengin ülkeler örneğinde büyüme eşitsizlik ilişkisi pozitif ancak fakir ülkeler örneğinde negatif çıkmıştır.

2.3. GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİNDE EĞİTİMİN ROLÜ

Artan eğitim yatırımları özellikle gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğu ve gelir eşitsizliğini azaltmak doğrultusunda alınan temel önlemlerden birisidir. Eğitim, insanlara etkin bir şekilde ekonomik büyümeye katkıda bulunma imkanı vermektedir. Eğitim, vasıf farklılıklarını ortadan kaldırarak ücret farklılıklarını azaltmakta ve gelir eşitsizliği düzeyini iyileştirmektedir. Eğitim emeğin verimliliğinde artışa yol açmakta, bu da daha yüksek bir emek geliri elde edilmesine imkan vermektedir.

Lewis (1970: 180-181) bir ekonomi büyüdüğünde, endüstrilerin genişlediğini ve daha vasıflı ve vasıfsız emek talep ettiğini açıklamıştır. Kalkınmanın birinci

adımında, örneğin yönetsel ve denetsel görevleri yürütecek sınırlı sayıda okur yazar bulunacaktır. Vasıfsız işçi arzının bol olması karşısında vasıflı işçinin kıt olması iki grup çalışan arasındaki ücret farkını arttıracaktır. Vasıfsız işçi arzı arttığında vasıfsız işçilerin ücretleri düşerken vasıflı işçilerin ücretleri artacaktır. Bu durum ekonomide gelir eşitsizliğinin kötüleşmesine neden olan ücret farklılıklarını arttıracaktır.

Bütün bunlara rağmen uzun vadede ekonomi büyüdükçe ve eğitim olanakları nüfusun daha büyük bir oranına yayıldıkça vasıflı işçi sayısının artması vasıflı işçi ücretlerinin düşmesine neden olacaktır (Lewis, 1970: 180-181). O zaman gelir eşitsizliği düzeyinin artmasına yol açan vasıflı ve vasıfsız işçi arasındaki ücret farklılıkları azalacaktır. Ücret farklılıklarının artmasının ve azalmasının neden olduğu gelir eşitsizliğindeki yileşmeleri takip eden ilk kötüleşme ters U eğrisi ile tutarlıdır. Böylece bu eğitimin gelir eşitsizlik düzeyi ile negatif ilişkili olmadan önce, başlarda muhtemelen pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir.

Eckstein (1992: 339-359) zorunlu eğitimin yaygın olarak önemli bir kamu hizmeti olarak kabul edildiğini ve her ülkede zorunlu eğitimin bir şeklinin olduğu bulgusunu elde etmiştir. Araştırmada ayrıca beşeri sermayenin emeğin kalitesini etkilediği ve zorunlu eğitimin nesilden nesile gelir dağılımını iyileştirdiği ampirik olarak gösterilmiştir. Eğitimin emeği geliştirmesi ve daha yüksek ücretleri de beraberinde getirmesi halinde zorunlu eğitimin gelir eşitsizliğini düzeltmesi gerekmektedir. Chenery (1975: 342) eğitimin geliri en zengin % 20'den aldığını ve en fakir % 40'ın gelirini arttırdığını bulmuştur. Bunun dışında ilkokullaşma ve orta okullaşma bireylerin sahip olduğu gelir payı üzerinde pozitif etkiye sahiptir. Gelirdeki değişimleri ilkokullaşma en düşük % 40 dilim ve orta öğretim orta % 40 dilim için önemli ölçüde açıklamıştır (Chenery vd, 1975: 342)

Ashenfelter ve Rouse (2000: 11) okulun bireylerin vasıflarını ve gelirlerini arttırmak için umut verici bir yer olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla eğitim politikaları gelirde var olan ve büyüyen eşitsizlikleri azaltma potansiyeline sahiptir. Ning (2010: 5148) eğitimdeki hızlı ilerlemenin ve gelir eşitsizliğinde artışın açıklanmasında eğitim getirilerin önemli bir rol oynadığını bulmuştur. Ning 1997 ve 2006 yılları için Çin sağlık ve beslenme araştırması (CHNS) verilerine dayanan bir ampirik çalışma yapmıştır. CHNS verileri Heilongjiang, Jiangsu, Shveong, Guizhou, Guangxi, Hubei, Henan, Hunan ve Liaoning'i içeren 9 ileri kapsamaktadır. 1997 yılı

anketi 16 ilden 128 mahalleyi ve 36 ilçeden 256 köyü kapsamaktadır. 2006 yılı anketi 18 ilden 216 mahalleyi ve 36 ilçeden 432 köyü kapsamaktadır.

Goldin ve Katz (2009: 12984) araştırmasında 1915 ve 2005 dönemi için ABD'de arz-talep-kurumları yaklaşımını kullanmış ve artan eğitim getirilerinin ücret eşitsizliğindeki artışın açıklanmasında önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşmıştır. 2006 yılında Lemieux ayrıca 1970 sonrası için giden rotasyon grubu çıkışı (ORG)'nın güncel nüfus araştırması (CPS) kullanılarak ölçülen saatlik ücret oranları analizi ile eğitim ve ücret eşitsizliği hakkında araştırma yapmıştır. Araştırma lise sonrası eğitimin artan getirinin ücret eşitsizliğindeki artışın çoğunluğunu açıkladığını doğrulamıştır. Dolayısıyla eğitim, gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki korelasyon yokluğunu açıklayan önemli bir faktördür.

2.4. GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİNDE TİCARET AÇIKLIĞININ ROLÜ

Ticaret, ekonomileri uluslararası piyasalar, artan verimlilik ve çalışanların getirisi karşılığında gelir elde ettikleri sektörlerde daha fazla beşeri, fiziksel ve sermaye kaynaklarını istihdam etmeye teşvik etmektedir. Ticaret ayrıca yerel üreticilerin girebileceği piyasaları genişletmekte ve bunların daha verimli üretim yapmasına ve maliyeti düşük tutmasına imkan vermektedir. Ticaret, yerel çalışanlar ve yöneticilerin verimliliğine ivme kazandıran yeni teknoloji ve fikirlerin yayılmasını sağlamaktadır. Ticaret açıklığı, örneğin ithalat tarifeleri tüketicilerin daha ucuza ürün elde eder hale getirmekte, satınalma güçlerini ve hayat standartlarını arttırmaktadır. Üreticiler ayrıca düşük maliyetli ucuz girdi temin edebilmekte ve rekabet edebilirliklerini arttırmaktadırlar.

Neo Klasik Modelde açıklandığı gibi ölçeğe göre sabit ve azalan getiriler temelinde Solow (1956: 65-94) ve Swan (1956: 334-361) ticaret engellerini azaltarak bir ülkenin statik kazanca sahip olacağını tahmin etmiştir. Dollar (1992: 2587); Edwards (1993: 1358-1393); Sachs ve Warner (1995: 1-95); Dollar ve Kraay (2001: 2587) ticaretin liberalizasyonu ve ekonomik büyüme arasında pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Frankel ve Romer (1999: 379-399) 1960 sonrası dönem için 100 ülke örneğini kullanmış ve ticaret açıklığının ekonomik büyüme üzerinde istatistiksel ve ekonomik olarak önemli etkiye sahip olduğu sonucunu çıkarmıştır.

Dollar ve Kraay (2001: 2587) örnek olarak 73'ü gelişmekte olan ülkeyi kapsayan 100 ülke için EKK tahmin yöntemini kullanarak yaptığı çalışmasında ticaret açıklığının ülkeler arasındaki gelir eşitsizliğini ve ülkeler içerisinde yoksulluğu azalttığını bulmuştur. Burada 1975-1979 ve 1995-1997 dönemleri için ticaretin liberalleştirilmesine ilişkin veriler sabit fiyatlarla GSYİH'nın bir payı olarak kullanmıştır. Geçen yirmi yıl içerisinde ticaretin önündeki engelleri azaltmış ve uluslararası ticarette daha fazla yer almış olan az gelişmiş ülkeler büyüme oranlarını yükseltmişlerdir. 1990'larda bu ülkeler gelişmiş ülkelerden daha hızlı büyümüşler, böylece Çin, Hindistan, Tayland ve Viyetnam gibi ülkeler kendileri ile gelişmiş dünya arasındaki açığı minimize etmişlerdir. Küreselleşmeye dahil olmayan gelişmekte olan ülkeler iyice geri kalmışlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME

Üçüncü bölümde gelişmekte olan ülkelerde, özellikle Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika (BRICS), Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye'de (MIST), gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki ile ilgili koşullar hakkında açıklama yapılmaktadır. Bu bölüm gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme ve BRICS ve MIST ülkelerinde gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme şeklinde iki kısma ayrılmıştır.

3.1. GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE GELİR EŞİTSİZLİĞİ VE EKONOMİK BÜYÜME

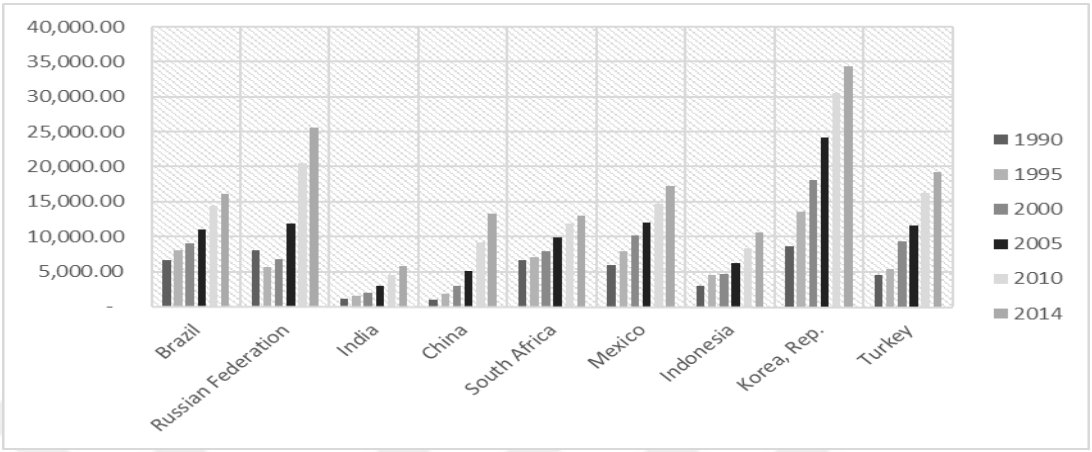
Gelişmekte olan ülkelerin dünya ekonomisinde oynadıkları rolün önemi giderek artmakta ve hatta gelecekteki öneminin daha da büyük olacağı tahmin edilmektedir. Bu nedenle eşitsizlik eğilimlerinin dünya düzeyinde kapsamlı bir değerlendirilmesi gelişmekte olan ülkelerin değerlendirilmesini de gerektirmektedir. Bu amaçla tezimizde Brezilya, Rusya, Çin, Hindistan, Güney Afrika, Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye incelenmektedir. Bahsedilen bu ülkeler Jim O'Neil tarafından BRICS ve MIST olarak tanımlanan gelişmekte olan ülkelerdir.

2014 Dünya Bankası verilerine göre bu ülkelerin GSYİH'sı küresel GSYİH'nın yaklaşık yetmiş ikisini tutmakta ve nüfusları dünya nüfusunun yarısına yaklaşmaktadır. Büyük resesyonun ardından sürdürülebilir büyümesi eski durumuna gelen ve küresel ekonominin desteklenmesinde çok önemli rol oynayan bu ülkeler G 20 grubunda aktif katılımcı olarak yer almakta ve kriz sonrası küresel yönetim mimarisinin şekillendirilmesi ile aktif bir şekilde meşgul olmaktadır.

Gelişmekte olan ülkeler geçen on yıl içerisinde ekonomilerinin büyüklüğü, nüfusları, kişi başına gelir düzeyleri ve büyüme performansları açısından önemli ölçüde heterojen bir özellik sergilemektedir (OECD, 2010a: 14; OECD, 2010b: 210). Örneğin Çin ve Hindistan en büyük ekonomiler arasında yer alırken Güney Afrika

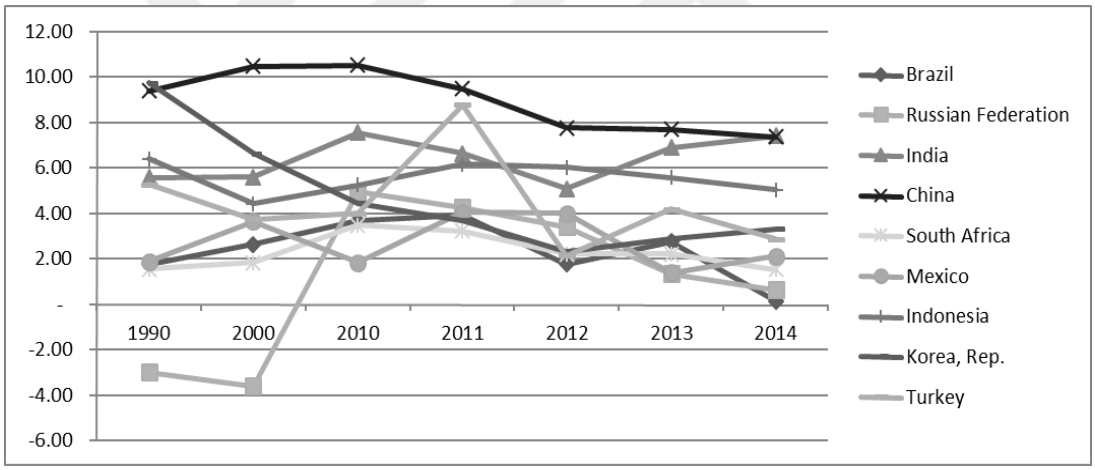
küçük bir ekonomi özelliği göstermektedir. Ayrıca gelişmekte olan ülkeler gelişmenin değişik aşamalarına aralarındaki gelir farklılıkları ile ulaşmışlardır.

Grafik-5 Kişi Başına GSYİH (2011 Sabit SAGP)

Kaynak: WorldBank: 2014, www.data.worldbank.org/ 25.02.2015

Grafik-6 GSYİH Artışı

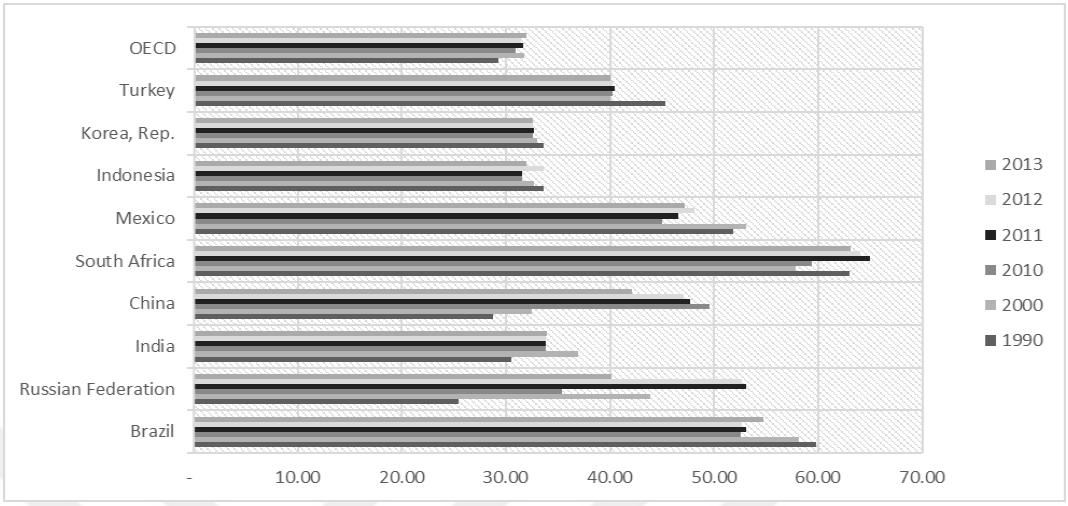

Kaynak: WorldBank: 2014, www.data.worldbank.org/ 25.02.2015

Büyük resesyonun başlaması öncesinde gelişmekte olan ülkeler, ekseriyetle gelişmiş ülkelerin ortalamasından daha yüksek büyüme oranları ile nispeten sağlıklı bir büyüme dönemine sahip olmuştur. Ayrıca gelişmekte olan ülkeler 2008-2009 küresel finans krizi esnasında gelişmiş ülkelerden daha büyük bir direnç göstermiştir. Dünya ekonomisine artan entegrasyonları ve yurtiçi politika uygulamaları gelişmekte olan ülkelerin daha güçlü ve daha sürdürülebilir olmalarına yardım eden temel etkenler olmuştur (OECD, 2011: 24). Gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik büyüme bu ülkelere mutlak yoksulluğu azaltma fırsatı vermiştir. 2008 yılına kadar olan son yirmi yıl içerisinde mutlak yoksulluk Brezilya, Çin, Endonezya'da belirgin bir

şekilde azalırken, Hindistan ve Güney Afrika'da daha az bir azalma kaydedilmiştir (OECD, 2011: 48).

Grafik-7 Gini Katsayısı

Kaynak: UNU-WIDER: 2014, www.wider.unu.edu/research/ 25.02.2015

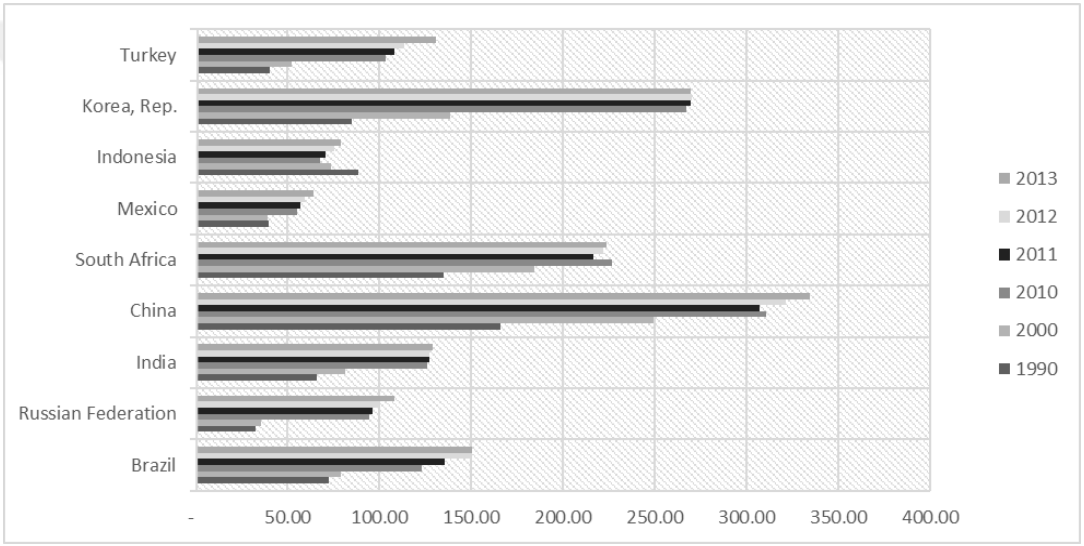
Her ne kadar yoksulluk gelişmekte olan ülkelerde önemli ölçüde azalmış olsa da gelişme istikrarsız olmuştur. Ekonomik büyüme sonucunda yoksulluğun hangi düzeyde azalacağı, gelir dağılımının ekonomik büyüme ile nasıl değiştiğine ve başlangıçtaki gelir eşitsizliklerine bağlıdır. Gelir eşitsizliğinin arttığı durumlarda ekonomik büyüme önemli bir yoksulluk azalışına yol açmamaktadır. Grafik-7'e bakıldığında gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelerden önemli ölçüde daha yüksek bir gelir eşitsizliği düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

OECD verilerine göre, 2012 yılında ortalama Gini katsayısının değeri gelişmekte olan ülkeler için takriben 0.45 ve OECD için takriben 0.32 olarak gerçekleşmiştir. Eşitsizlik eğilimleri gelişmekte olan ülkeler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Bir tarafta geçen on yıl içerisinde Türkiye, Endonezya, Meksika, ve Brezilya'da güçlü hasıla artışı ile gelir eşitsizliğindeki azalma el ele gitmiştir. Diğer tarafta aynı dönemde, ekonomileri güçlü bir şekilde genişlemiş olmasına rağmen Güney Afrika, Çin, Hindistan ve Rusya'nın gelir eşitsizliği düzeylerinde aşırı artışlar gözlenmiştir. Güney Kore eşitsizliğin istikrarlı şekilde devam ettiği tek ülke olmuştur.

Cornia ve Court (2001: 4) tarafından açıklandığı gibi gelir eşitsizliği geleneksel nedenlerden ve kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıklığı gibi yeni nedenlerden kaynaklanmaktadır. Kredi piyasası aksaklığı genellikle asimetrik bilgi

ve yasal kurumları ifade etmektedir. Grafik-8 gelişmekte olan ülkelerdeki finansal aracıların büyük bir kısmının 1990-2013 döneminde geliştiğini göstermektedir. Bu durum bahsedilen dönemde gelişmekte olan ülkelerin çoğunda krediden faydalanma imkanının önceki dönemden daha kolay olduğu anlamına gelmektedir. Bu durum ayrıca asimetrik bilgi ve yasal kurumların sınırlanmasının azaldığını göstermektedir. 2013 yılında Çin ve Güney Kore yaklaşık 334.19 ve 269.50 ile en yüksek değerde finansal aracılığa sahiptir. Aynı dönemde Meksika 59.29 ile en düşük değere sahip olmuştur. Bu dönemde krediden faydalanma kolaylığı Çin'deki ekonomik büyümenin artmasında önemli rol oynamıştır.

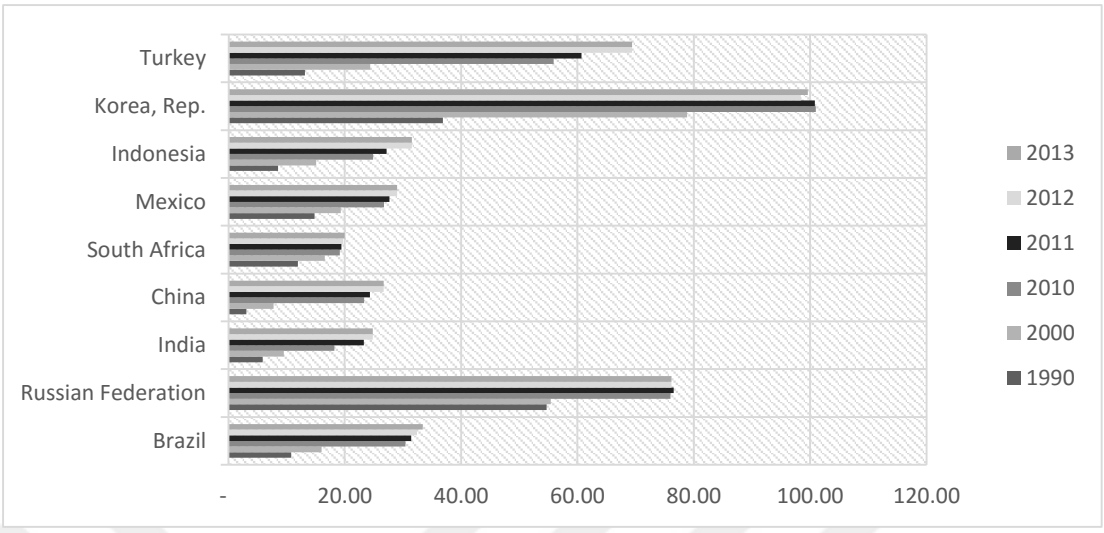
Grafik-8 Finansal Aracılık

Kaynak : IMF ve WorldBank: 2014, www.data.imf.org/ ve www.data.worldbank.org/ 25.02.2015

Gelir eşitsizliğine yol açan diğer bir faktör eğitimdir. Eğitim, vasıf farklılıklarını ortadan kaldırarak ücret farklılıklarının azalmasına yol açmakta ve böylece gelir eşitsizliğini düzeltebilmektedir. Bu çalışmada eğitim Dünya Bankasın'dan elde edilen okula kayıt oranları kullanılarak ölçülmüştür. Grafik-9, en yüksek eğitim düzeyine sahip ülkenin Güney Kore olduğunu göstermektedir. Güney Kore'yi Rusya ve Türkiye takip etmektedir. 2013 yılında Korelilerin hemen hemen % 100'ü üniversite öncesi eğitim almıştır. Aynı dönemde Rusların % 76'sı ve Türklerin % 70'i üniversite öncesi eğitim almıştır. Buna karşılık Güney Afrika ve Hindistan en düşük eğitim düzeyine sahip ülkeler arasında yer almaktadır. Bu ülkelerde üniversite öncesine kadar eğitim alanların oranı % 50'den azdır.

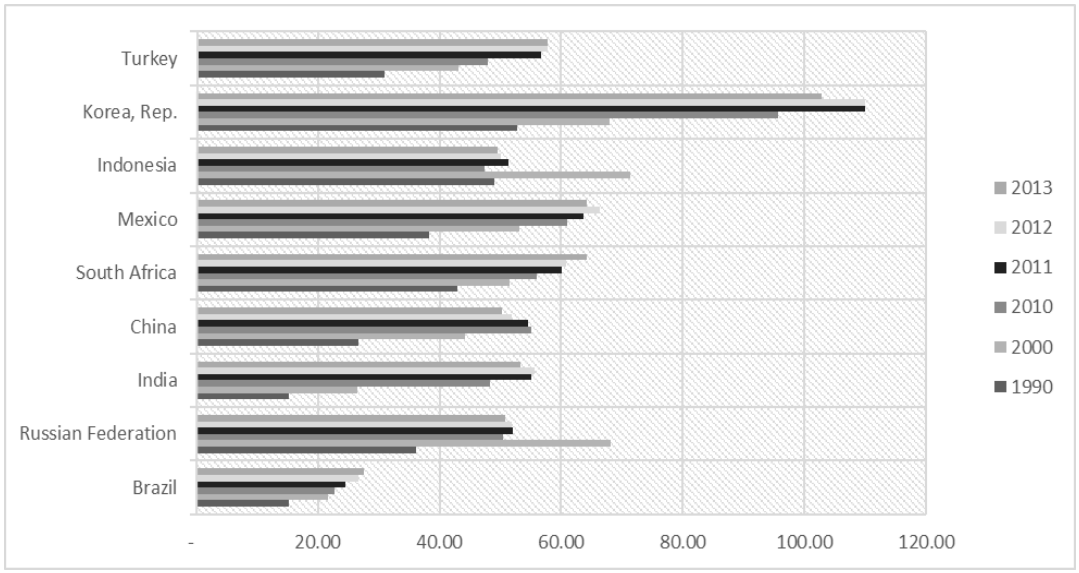
Grafik-9 Eğitim

Kaynak: WorldBank: 2014, www.data.worldbank.org/indicator /25.02.2015

Gelir eşitsizliğine neden olan diğer bir faktör ticaret açıklığıdır. Ticaret, ekonomileri nispi maliyet avantajına sahip olduğu alanlarda uzmanlaşmaya ve üretmeye teşvik ederek büyümeyi desteklemektedir. Grafik-10, 2013 yılında yaklaşık 102.79 ile ticaret açıklık düzeyi en yüksek ülkenin Güney Kore olduğunu göstermektedir. Buna karşın Brezilya yaklaşık 27.59 ile en düşük düzeye sahip ülke olmuştur. Bu çalışmada ticaret açıklığı ihracat ve ithalat değerleri toplanarak ölçülmüştür. Ticaret açıklığının yüksek düzeyde olması o ülkenin gerçekleştirmiş olduğu uluslararası ticaret işlemlerinin GSYİH'sının büyük bir oranını kapsaması anlamına gelmektedir.

Grafik-10 Ticaret Açıklığı

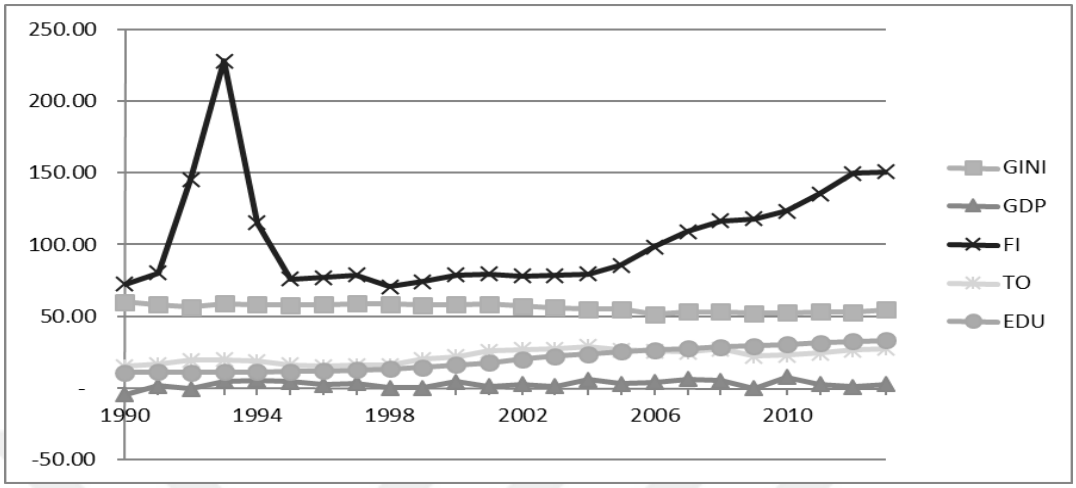

Kaynak: WorldBank: 2015, http://data.worldbank.org/indicator /25.02.2015

3.2. BRICS ve MIST Ülkelerinde Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme

3.2.1. Brezilya'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme

Grafik-11 Gini, GSYİH ve Diğer Göstergeler - Brezilya

Kaynak: IMF, WorldBank ve UNU-WIDER: 2014, www.data.imf.org/; www.data.worldbank.org/; www.wider.unu.edu/research, 25.02.2015

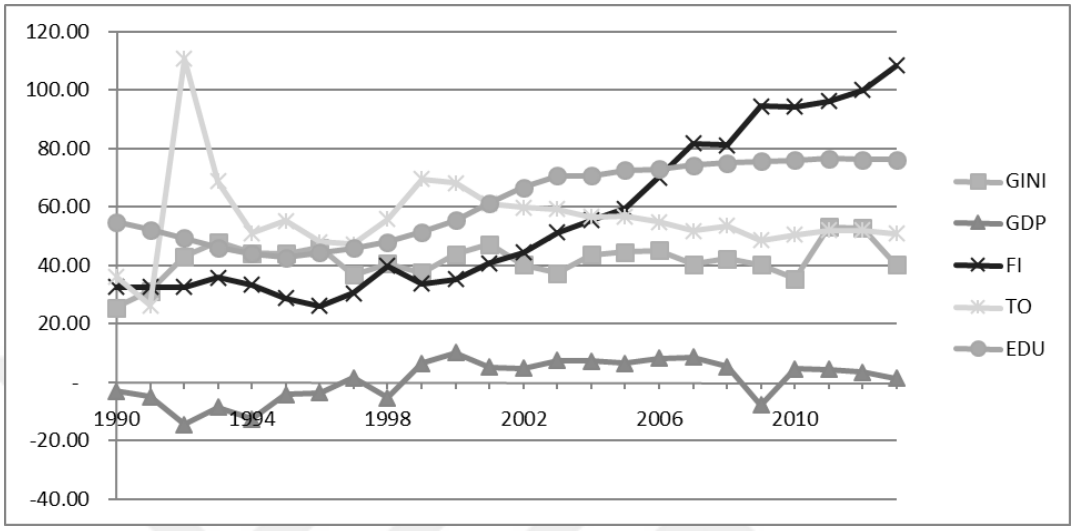
Brezilya Latin Amerika'nın en büyük dünyanın ise 7. büyük ülkesidir. GSYİH büyüme oranı 2000 ve 2014 yılları arasında yaklaşık olarak ortalama % 3.31 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca her ne kadar küresel finansal krizin ardından 2009 yılında % 0.24'lük bir küçülme olsa da 2010 yılındaki GSYİH büyümesi % 7.57'ye sıçramıştır. Bu oran son yirmi yıl içerisindeki en yüksek yıllık büyüme oranı olarak gerçekleşmiştir. Bunun yoksulluk oranı üzerindeki etkisi 2009 yılında % 16.4'ten % 4.7'ye azalma şeklinde olmuştur (Souza, 2012: 87). On yıllar boyunca sabit devam eden Gini endeksi, 2001 ve 2009 yılları arasında yüzde 9 düşerek 1970'lerden sonraki en düşük düzeyine, yaklaşık 0.52'ye ulaşmıştır. Bununla birlikte 2013 yılında Gini endeksinin yaklaşık 0.547 artmış olması ekonomik büyümeden faydalanamayan büyük bir insan grubunun olduğunu göstermiştir.

Brezilya'daki finansal aracılık 2012 yılında yaklaşık 150.62 ile nispeten orta derecededir. Bu durum Brezilya'da krediden faydalanma imkanının gelişmekte olan diğer ülkelerden daha zor olmadığını göstermektedir. Ayrıca asimetrik bilgi ve kredi ile ilgili yasal kurumların sınırlanması nispi olarak fazla değildir, ancak yine de Çin, Güney Afrika ve Güney Kore'den daha yüksektir. 2013 yılında Brezilyalıların %33.38'inin yükseköğretime veya üniversiteye kabul edilmekte olması Brezilya'nın eğitim kazanımlarının düşük olduğunu göstermektedir. 1990'larda 15.6 olan ticaret

açıklığı 2013 yılında 27.59'a çıkmıştır. Ancak bu kazanım diğer BRICS ve MIST ülkeleri ile kıyaslandığında yine de düşüktür.

3.2.2. Rusya'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme

Grafik-12 Gini, GSYİH ve Diğer Göstergeler - Rusya

Kaynak: IMF, WorldBank ve UNU-WIDER: 2014, www.data.imf.org/; www.data.worldbank.org/; www.wider.unu.edu/research, 25.02.2015

Rusya dünyanın en büyük onbirinci ekonomisine sahiptir. GSYİH'nın yıllık ortalama büyüme oranı 2000 ve 2008 döneminde yaklaşık % 7 olarak gerçekleşmiştir. Küresel finansal krizin ardından 2009 yılında % 7.82 küçülme yaşanmıştır. Ardından 2010 yılında GSYİH büyümesi % 4.50'ye çıkmış ve 2014 yılında yaklaşık % 0.64'e kadar düşmüştür. Bu durum emtia fiyatlarının azalmasından ve jeopolitik gerginliklerden kaynaklanmıştır. Grafik-12'ye göre 2000 yılında 0.438 olan Gini endeksi 2012 yılında 0.527'ye çıkmıştır. Rusya'da bulunan 111 milyarder tüm hanehalkı servetinin yaklaşık beşte birini yönetmektedir. Nüfusun en zengin % 10'luk diliminin Rusya'daki servetin % 85'ini kontrol ettiği belirlenmiştir (Credit Suisse Analysis, 2014: 55). Rusya 111 milyardere ilave olarak 158,000 milyonere de ev sahipliği yapmaktadır. Ancak 139 milyon halkın geri kalanı için ortalama servet 2014 yılında 2360 dolar olarak gerçekleşmiştir.

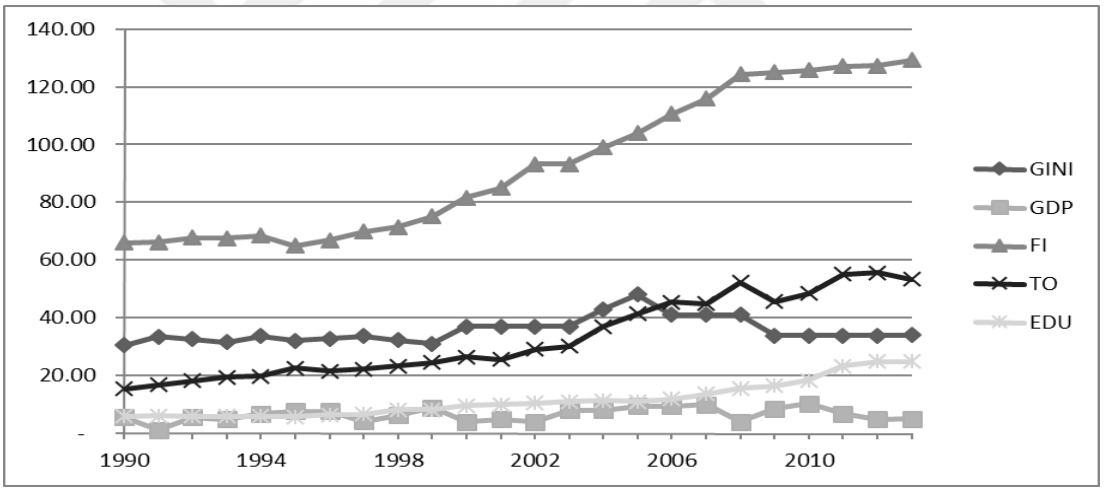
Rusya'daki finansal aracılık 2013 yılı itibariyle yaklaşık 108.34 ile nispeten düşük düzeydedir. Bu durum diğer gelişmekte olan ülkelere kıyasla Rusya'da krediden faydalanmanın daha sınırlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca asimetrik bilgi ve kredi ile ilgili yasal kurumların sınırlanması Çin, Güney Kore, Güney Afrika ve Brezilya'ya göre nispeten yüksektir. 2013 yılında Rusya'da yükseköğretime veya

üniversiteye kabulün % 76.14 olması Rusya'nın eğitim kazanımının diğer BRICS ülkeleri ile kıyaslandığında yüksek olduğunu göstermektedir. 1990 ve 2013 dönemi içersinde ticaret açıklığı 36.11'den 50.86'ya çıkmıştır.

3.2.3. Hindistan'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme

Hindistan dünyanın en büyük 10. ekonomisidir. Yıllık ortalama GSYİH büyümesi 2000 ve 2013 yılları arasında yaklaşık % 6.83 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca her ne kadar büyüme küresel finasal kriz sonucu 2008 yılında % 3.84 olarak gerçekleşse de, 2009 yılında % 8.48 ve 2010 yılında % 10.26'ya yükselmiştir. OECD (2011: 49)'ye göre Gini endeksi Hindistan'da son 20 yıllık dönemde, 1990'da 0.30 iken 2005 yılında ikiye katlanmış, 2013'e kadar ise azalarak 0.34 olarak gerçekleşmiştir. 1994-2000 döneminde nüfusun üst ve alt % 10'u arasındaki eşitsizlik üst ve alt % 20'si arasındaki eşitsizliğe göre daha yüksektir (Acharyya, 2006: 10).

Grafik-13 Gini, GSYİH ve Diğer Göstergeler - Hindistan

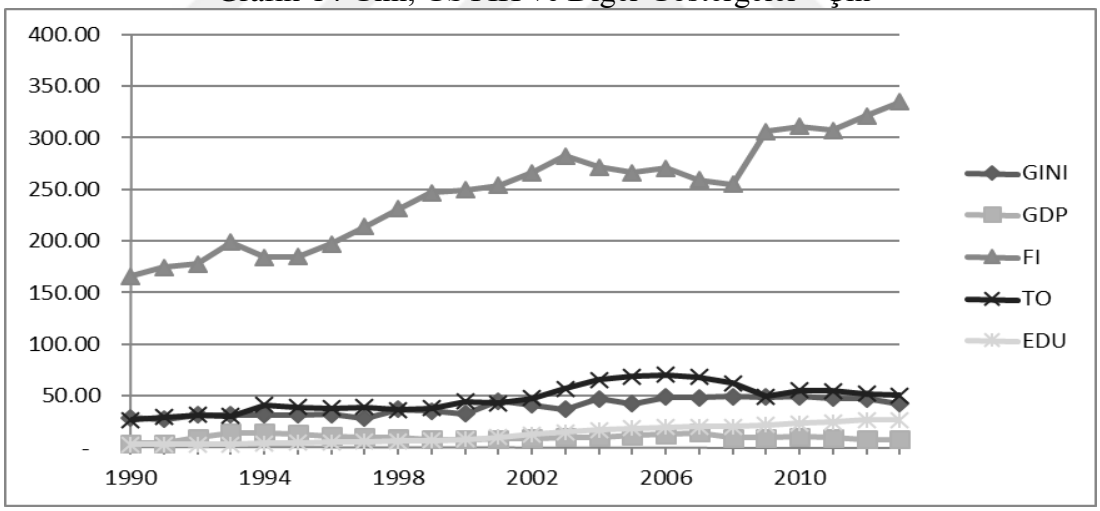
Kaynak: IMF, WorldBank ve UNU-WIDER: 2014, www.data.imf.org/; www.data.worldbank.org/; www.wider.unu.edu/research, 25.02.2015

Hindistan'daki finansal aracılık 2013 yılında yaklaşık 129.22 ile nispeten orta derecededir. Bu durum Hindistan'da krediden faydalanmanın diğer gelişmekte olan ülkelere göre zor olmadığını göstermektedir. Ayrıca asimetrik bilgi ve kredi ile ilgili yasal kurumların sınırlanması nispeten orta düzeyde olsa da Çin, Güney Kore, Güney Afrika ve Brezilya'ya göre daha yüksektir. 2013 yılında Hindistan'da yükseköğretim veya üniversiteye kabulün % 24.80 olması, Hindistan'ın eğitim kazanımlarının diğer BRICS ülkeleri ile karşılaştırıldığında düşük olduğunu göstermektedir. 1990 ve 2013 döneminde ticaret açıklığı önemli ölçüde artarak 15.24'ten 53.28'e çıkmıştır.

3.2.4. Çin'de Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme

Dünya Bankası'na göre, Çin ABD'nin ardından dünyanın en büyük ikinci ekonomisine sahiptir. Çin geçen 30 yıllık dönem içerisinde ortalama % 10'luk büyüme oranı ile en hızlı büyüyen ekonomilerden bir tanesi olmuştur. Ayrıca küresel finansal krize rağmen 2009 yılında GSYİH % 9.21 oranında büyümüştür. Diğer gelişmekte olan ülkelerle kıyasalandığında bu oranın en yüksek büyüme oranı olduğu görülmektedir. Bunun yoksulluk oranı üzerindeki etkisi 1981 yılında % 85 iken 2011 yılında % 6.26'ya düşmesi şeklinde olmuştur. Bununla birlikte Michigan Üniversitesi (2014) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, aynı dönemlerde gelir eşitsizliği artmış ve bu da Çin'deki zengin ve fakir arasındaki açığın ABD'nin de önüne geçerek dünyanın en yüksek ülkelerinden birisi olmasına neden olmuştur. 1990 yılında 0.30 olan Gini endeksi artarak 2012 yılında yaklaşık 0.47 olmuştur. Bu durum halen Çin'deki hızlı ekonomik büyümeden faydalanamayan büyük bir insan grubunun olduğu anlamına gelmektedir.

Grafik-14 Gini, GSYİH ve Diğer Göstergeler - Çin

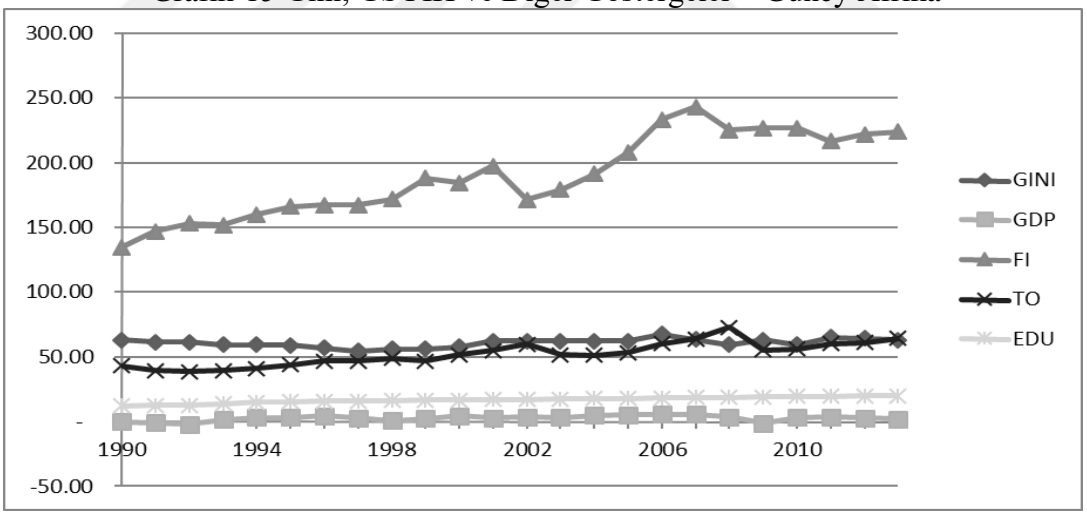
Kaynak: IMF, WorldBank ve UNU-WIDER: 2014, www.data.imf.org/; www.data.worldbank.org/; www.wider.unu.edu/research, 25.02.2015

2013 yılı itibariyle Çin'de yaklaşık 334.54 olan finansal aracılık oldukça yüksektir. Bu durum Çin'de krediden faydalanmanın diğer gelişmekte olan ülkelere göre daha kolay olduğunu göstermektedir. Ayrıca asimetrik bilgi ve kredi ile ilgili yasal kurumların sınırlanması asgari düzeydedir. 2013 yılında yükseköğrenime veya üniversiteye kabul oranının % 26.70 olması, Çin'in eğitim kazanımlarının diğer BRICS ülkeleri ile kıyaslandığında düşük olduğunu göstermektedir. 1990 yılında 26.67 olan ticaret açıklığı ve 2013 yılında 50.26'ya yükselmiştir.

3.2.5. Güney Afrika'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme

Güney Afrika Nijerya'dan sonra Afrika'nın en büyük ikinci ve dünyanın en büyük otuzikinci ekonomisine sahiptir. Yıllık ortalama GSYİH büyüme oranı 2000 ve 2013 yılları arasında yaklaşık % 3.41 olarak gerçekleşmiştir. Küresel finansal krizin ardından 2009 yılında ekonomik büyüme % 1.54 olmuştur. Dünya Bankası'na göre 2010 yılı GSYİH büyümesi % 3.14'e çıkmış ve daha sonra yavaşlayarak 2014 yılında % 1.52'ye kadar gerilemiştir. Bunun yoksulluk oranı üzerindeki etkisi 1990'da 24.3 iken 2012 yılında % 9.24'e azalma şeklinde olmuştur. Güney Afrika dünyadaki gelir dağılımı eşitsizliğinin en fazla olduğu ülke örneklerinden birisidir. Gelir eşitsizliği ırk ayrımının sona erdirilmesinden sonra kötüleşmiştir. 2008 yılında en varlıklı % 10 toplam gelirin % 58'ini ve en varlıklı % 5 ise toplam gelirin % 43'ünü elde etmiştir (Leibbrand vd, 2012: 19-34). 2000 yılında 0.58 olan Gini endeksi 2013 yılında 0.63'e çıkmıştır. Bu ise zengin ve fakir arasındaki açığın çok geniş olduğunu ve nüfusun sadece bir bölümünün ekonomik büyümeden fayda sağladığını göstermektedir.

Grafik-15 Gini, GSYİH ve Diğer Göstergeler – Güney Afrika

Kaynak: IMF, WorldBank ve UNU-WIDER: 2014, www.data.imf.org/; www.data.worldbank.org/; www.wider.unu.edu/research, 25.02.2015

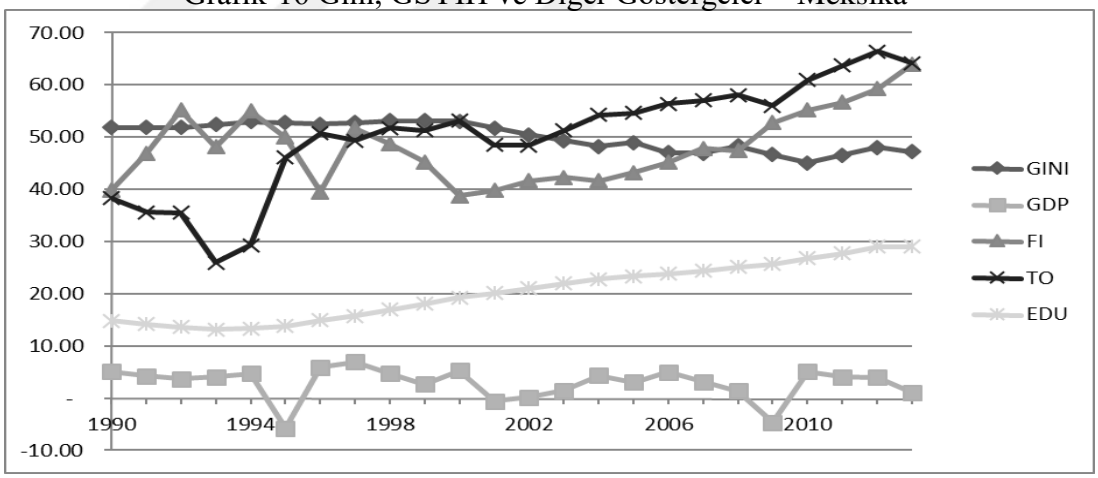
2013 yılı itibariyle Güney Afrika'da yaklaşık 223.73 olan finansal aracılık nispeten yüksektir. Bu Güney Afrika'da krediden faydalanmanın gelişmekte olan diğer ülkelere nispeten daha kolay olduğunu göstermektedir. Ayrıca asimetrik bilgi ve kredilerle ilgili yasal kurumların sınırlanması asgari düzeydedir. 2013 yılında Güney Afrika'da yükseköğretime veya üniversiteye kabul oranı % 19.96 olmuştur. Bu da Güney Afrika'nın eğitim kazanımlarının diğer BRICS ülkeleri ile

karşılaştırıldığında düşük olduğunu göstermektedir. 1990 yılında 43.00 olan ticaret açıklığı 2013 yılında 64.22'ye yükselmiştir.

3.2.6. Meksika'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme

Meksika Latin Amerika'nın ikinci ve dünyanın on beşinci en büyük ekonomisine sahiptir. Dünya Bankası verilerine göre yıllık ortalama GSYİH büyümesi 2000 ve 2013 yılları arasında yaklaşık 2.33 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca her ne kadar küresel finansal krizin ardından 2009 yılında % 4.70 oranında bir daralma olsa da GSYİH 2010 yılında % 5.11 artış göstermiştir. Bunun yoksulluk oranı üzerindeki etkisi 1989 yılında % 7.95 iken 2012 yılında % 1.03'e azalması şeklinde olmuştur. Her ne kadar 1990 ile karşılaştırıldığında Meksika'daki gelir eşitsizliği azalmış olsa da diğer gelişmekte olan ülkelere kıyasla halen yüksektir. 1990 yılında yaklaşık 0.52 olan Gini endeksi düşmüş ve 2013 yılında yaklaşık 0.47 olarak gerçekleşmiştir. Bu ise halen Meksika'da ekonomik büyümeden faydalanamayan insanların bulunduğunu göstermektedir.

Grafik-16 Gini, GSYİH ve Diğer Göstergeler – Meksika

Kaynak: IMF, WorldBank ve UNU-WIDER: 2014, www.data.imf.org/; www.data.worldbank.org/; www.wider.unu.edu/research, 25.02.2015

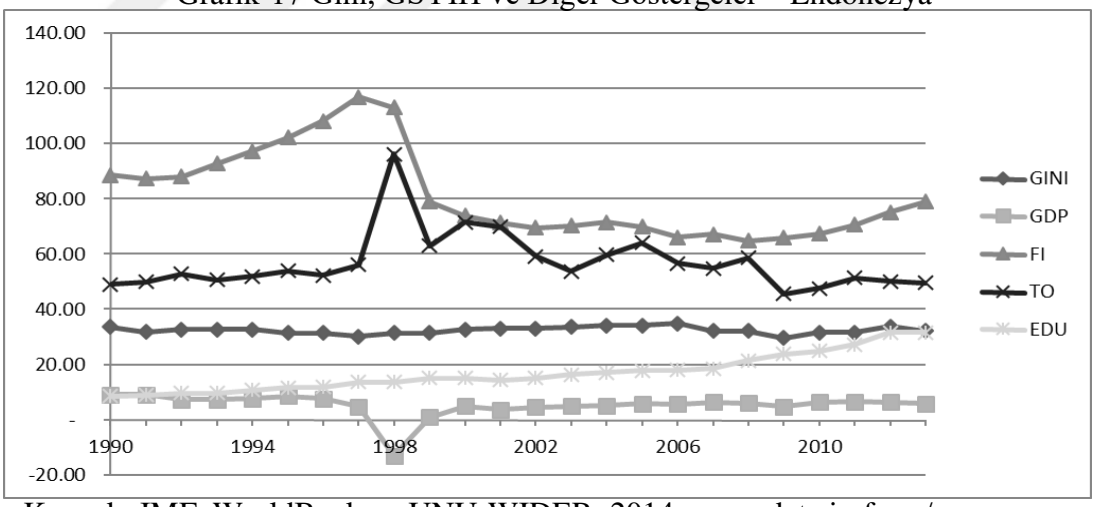
Meksika'da 2013 yılı itibariyla yaklaşık 63.93 olan finansal aracılık düşüktür. Hatta BRICS ve MIST ülkeleri içerisinde en düşük düzeyde bulunmaktadır. Bu da Meksika'da krediden faydalanma imkanının sınırlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca asimetrik bilgi ve kredi ile ilişkili yasal kurumların sınırlandırılması diğer ülkelere göre daha yüksektir. 2013 yılında Meksika'da yükseköğretim veya üniversiteye kabul oranının % 28.99 olması eğitim kazanımlarının nispeten vasat olduğu anlamına

gelmektedir. Ticaret açıklığı ise 1990 yılında 38.31 iken 2013 yılında 64.16'ya çıkmıştır.

3.2.7. Endonezya'da Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme

Dünya Bankası verilerine göre, Endonezya Güney Doğu Asya'nın (ASEAN) en büyük, dünyanın ise onaltıncı büyük ekonomisine sahiptir. 2000-2013 döneminde yıllık ortalama % 5.41'lik büyüme oranı ile en hızlı büyüyen başlıca ekonomiler arasında yer almaktadır. 1998 Asya finansal krizi öncesindeki 1990-1997 döneminde Endonezya ekonomisi yaklaşık ortalama % 8 büyümüştür. Ayrıca küresel finansal krize rağmen krizin ardından 2009 yılında GSYİH yine de % 4.63 büyümüştür. Bu oran Çin'den sonraki en yüksek ikinci büyüme oranıdır. Bunun yoksulluk oranı üzerindeki etkisi, 1987 yılında % 68.2 iken 2011 yılında yarıdan fazla azalarak % 16.2'ye düşmesi şeklinde olmuştur. Gelir eşitsizliği son 20 yıl içerisinde önemli ölçüde azalmıştır. Ancak 2013 sonrasında Endonezya'nın en zengin % 20'si gelir ve tüketimde çok daha fazla artış kaydetmiştir. Bununla birlikte 2012'de 0.34 olan Gini endeksi 2013 yılında yaklaşık 0.32'ye düşmüştür.

Grafik-17 Gini, GSYİH ve Diğer Göstergeler – Endonezya

Kaynak: IMF, WorldBank ve UNU-WIDER: 2014, www.data.imf.org/; www.data.worldbank.org/; www.wider.unu.edu/research, 25.02.2015

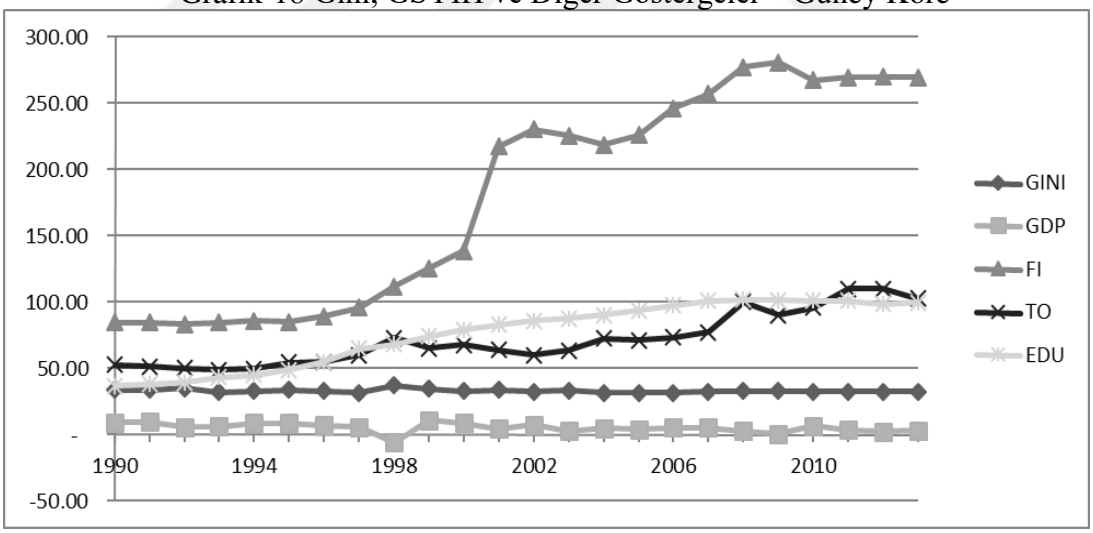
Endonezya'da 2013 yılı itibariyle finansal aracılık yaklaşık 78.96 ile düşük düzeylerdedir. Bu Endonezya'da krediden faydalanmanın nispeten sınırlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca Meksika hariç diğer ülkelerle karşılaştırıldığında asimetrik bilgi ve kredi ile ilgili yasal kurumların sınırlanması nispeten yüksektir. 2013 yılında Endonezya'da yüksek öğrenime veya üniversiteye kabul oranının % 31.51 olması, diğer gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırıldığında Endonezya'nın eğitim

kazanımlarının nispeten düşük olduğu anlamına gelmektedir. 1990 ve 2013 döneminde ticaret açıklığı 49.48 düzeylerinde nispeten istikrarlı kalmıştır. Bu durum ticaret dengesi fazlalığının azalmasından kaynaklanmıştır.

3.2.8. Güney Kore'de Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme

Güney Kore dünyanın en büyük onüçüncü ekonomisine sahiptir. IMF'ye göre, 1960'ların başlarından 1990'ların sonlarına kadar en hızlı büyüyen başlıca ekonomilerden birisi olmuş ve 2000'lerde en hızlı büyüyen gelişmiş ülkelerden birisi olarak kalmıştır. Ayrıca her ne kadar GSYİH büyüme oranı küresel finansal krizin ardından 2009 yılında % 0.71 olarak gerçekleşse de 2010 yılında % 6.5'e yükselmiştir. 1950'lerin ortasında Kore nüfusunun yarıdan fazlası mutlak yoksulluktan etkilenmiş, 1990'ların ortalarında mutlak yoksulluk nüfusun yaklaşık sadece % 3.4'üne kadar gerilemiştir (Philips vd, 2002: 2). Gelir eşitsizliği Güney Kore'de nispeten düşüktür. 1990 yılında 0.336 olan Gini endeksi 2013 yılında 0.326'ya düşmüştür.

Grafik-18 Gini, GSYİH ve Diğer Göstergeler – Güney Kore

Kaynak: IMF, WorldBank ve UNU-WIDER: 2014, www.data.imf.org/; www.data.worldbank.org/; www.wider.unu.edu/research, 25.02.2015

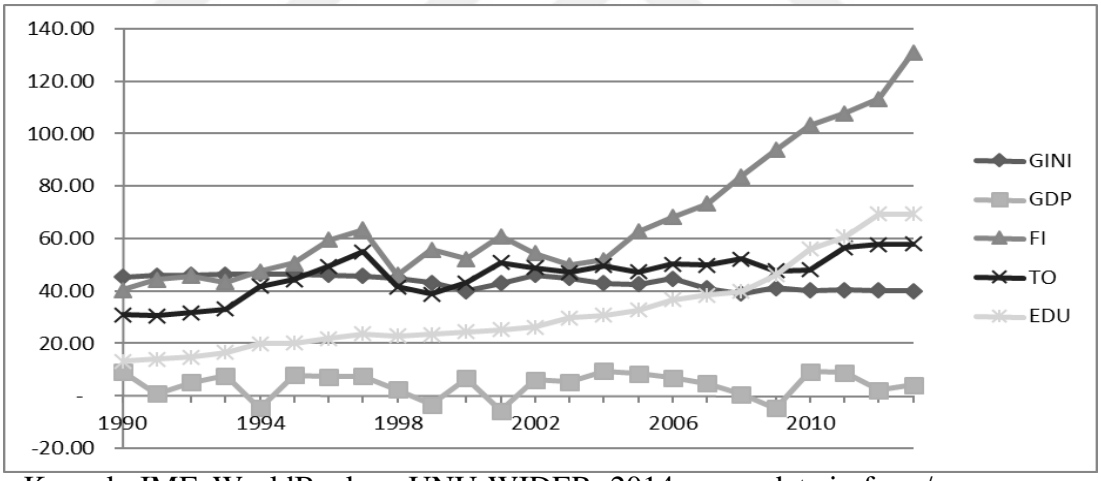
Güney Kore'de 2013 yılı itibariyle yaklaşık 269.50 olan finansal aracılık yüksektir. Bu durum krediden faydalanmanın Güney Kore'de diğer ülkelere göre daha kolay olduğunu göstermektedir. Ayrıca asimetrik bilgi ve kredi ile ilgili yasal kurumların sınırlanması asgari düzeydedir. 2013 yılında Kore'de yükseköğretime veya üniversiteye kabul oranının % 99.59 olması Korelilerin eğitim kazanımlarının

çok yüksek olduğu anlamına gelmektedir. 1990 yılında 52.78 olan ticaret açıklığı ise 2013 yılında 102.79'a yükselmiştir.

3.2.9. Türkiye'de Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme

Dünya Bankası verilerine göre Türkiye Avrupa'nın en hızlı büyüyen ve dünyanın en büyük onsekizinci ekonomisine sahiptir. 2000 ve 2013 yılları arasında ortalama yıllık GSYİH büyüme oranı yaklaşık 4.23 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca her ne kadar küresel finansal krizin ardından 2009 yılında % 4.83 daralma olmuşsa da GSYİH 2010 yılında % 9.16 büyümüştür. Bunun yoksulluk üzerindeki etkisi, 1987 yılında 1.16 olan yoksulluk oranının 2011 yılında % 0.08'e düşmesi şeklinde olmuştur. Her ne kadar 1990 ile karşılaştırıldığında Türkiye'deki gelir eşitsizliği azalmış olsa da diğer gelişmekte olan ülkelere göre halen yüksektir. 1990 yılı itibariyle yaklaşık 0.45 olan Gini endeksi 2013 yılında yaklaşık 0.40 olarak gerçekleşmiştir. Bu da her ne kadar ekonomi hızlı büyüme kaydetse de, halen bu büyümeden faydalanamayan insanların bulunduğunu göstermektedir.

Grafik-19 Gini, GSYİH ve Diğer Göstergeler – Türkiye

Kaynak: IMF, WorldBank ve UNU-WIDER: 2014, www.data.imf.org/; www.data.worldbank.org/; www.wider.unu.edu/research, 25.02.2015

Türkiye'de finansal aracılık 2013 yılında yaklaşık 130.92 ile nispeten orta düzeydedir. Bu durum Türkiye'de krediden faydalanmanın nispeten kolay olduğunu göstermektedir. Ayrıca asimetrik bilgi ve kredi ile ilgili yasal kurumların sınırlanması asgari düzeydedir. 2013 yılında Türkiye'de yükseköğretim veya üniversiteye kabulün % 69.39 olması Türkiye nüfusunun eğitim kazanımlarının nispeten yüksek olduğunu göstermektedir. 1990 yılında 30.94 olan ticaret açıklığı 2013 yılında 57.85'e çıkmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

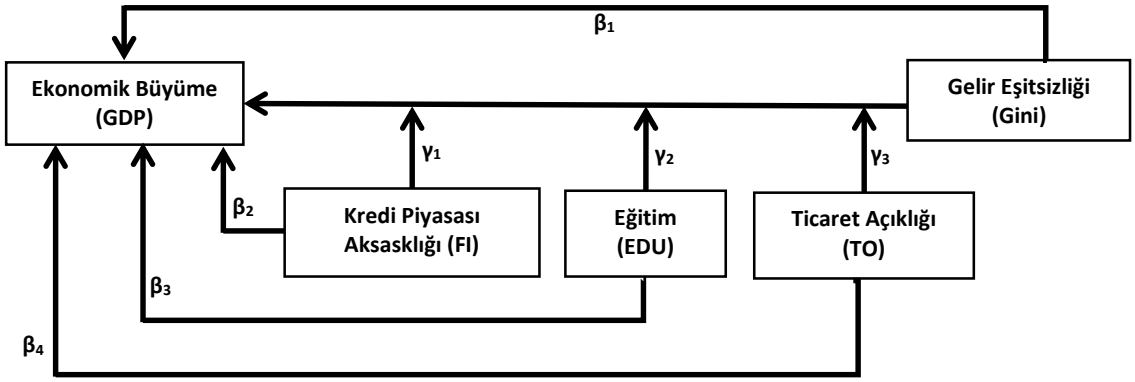
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE AMPİRİK ANALİZ

Araştırma yöntemi herhangi bir problemi çözmenin sistematik bir yoludur. Burada araştırmacıların olayların tanımlanması, açıklanması ve öngörüsü ile meşgul oldukları bir süreç söz konusudur (Rajasekar vd, 2013: xiv). Bu bölüm araştırmanın tasarımı, veriler ve betimsel istatistik analiz, moderatör değişken testleri, panel veri analizi, klasik varsayımlar ve regresyon analizi şeklinde altı kısıma ayrılmakta ve kullanılan araştırma yöntemi hakkında açıklama yapılmaktadır.

4.1. Araştırmanın Tasarımı

Bu çalışma kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıklığının rolünü değerlendirerek gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir. Bu ilişkiler panel veri regresyon modelinde moderatör değişkenler uygulanarak Şekil-1'deki gibi izah edilmiştir.

Şekil-1 Araştırmanın Tasarımı

Şekil-1'e dayanılarak aşağıdaki gibi bazı istatistiki hipotezler geliştirilebilir:

1. 1990-2013 döneminde gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliği (Gini) ve ekonomik büyüme (GSYİH) arasında ilişki vardır

   $H_{0a} = \beta_1 = 0$

   $H_{0b} = \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = \beta_4 = \gamma_1 = \gamma_2 = \gamma_3$

   $H_{1a} = \beta_1 \neq 0$

2. 1990-2013 döneminde gelişmekte olan ülkelerde kredi piyasası aksaklığı (FI) ve ekonomik büyüme (GSYİH) arasında ilişki vardır

$H_{0a} = \beta_2 = 0$

$H_{0b} = \beta_2 = \beta_1 = \beta_3 = \beta_4 = \gamma_1 = \gamma_2 = \gamma_3$

$H_{1b} = \beta_2 \neq 0$

3. 1990-2013 döneminde gelişmekte olan ülkelerde eğitim (EDU) ve ekonomik büyüme (GSYİH) arasında ilişki vardır

   $H_{0a} = \beta_3 = 0$

   $H_{0b} = \beta_3 = \beta_2 = \beta_1 = \beta_4 = \gamma_1 = \gamma_2 = \gamma_3$

   $H_{1c} = \beta_3 \neq 0$

4. 1990-2013 döneminde gelişmekte olan ülkelerde ticaret açıklığı (TO) ve ekonomik büyüme (GSYİH) arasında ilişki vardır

   $H_{0a} = \beta_4 = 0$

   $H_{0b} = \beta_4 = \beta_3 = \beta_2 = \beta_1 = \gamma_1 = \gamma_2 = \gamma_3$

   $H_{1d} = \beta_4 \neq 0$

5. 1990-2013 döneminde gelişmekte olan ülkelerde kredi piyasası aksaklığı (FI) ile modere edilen gelir eşitsizliği (Gini) ve ekonomik büyüme arasında ilişki vardır

   $H_{0a} = \gamma_1 = 0$

   $H_{0b} = \gamma_1 = \gamma_2 = \gamma_3 = \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = \beta_4$

   $H_{1e} = \gamma_1 \neq 0$

6. 1990-2013 döneminde gelişmekte olan ülkelerde eğitim (EDU) ile modere edilen gelir eşitsizliği (Gini) ve ekonomik büyüme (GSYİH) arasında ilişki vardır

   $H_{0a} = \gamma_2 = 0$

   $H_{0b} = \gamma_2 = \gamma_1 = \gamma_3 = \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = \beta_4$

   $H_{1f} = \gamma_2 \neq 0$

7. 1990-2013 döneminde gelişmekte olan ülkelerde ticaret açıklığı (TO) ile modere edilen gelir eşitsizliği (Gini) ve ekonomik büyüme arasında ilişki vardır

   $H_{0a} = \gamma_3 = 0$

   $H_{0b} = \gamma_3 = \gamma_2 = \gamma_1 = \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = \beta_4$

   $H_{1g} = \gamma_3 \neq 0$

4.2. Veriler ve Betimsel İstatistik Analizi

Betimsel istatistik bir çalışmadaki verilerin temel özelliklerinin tarif edilmesi için kullanılmaktadır. Örnek ve ölçümler hakkında basit özetler verilmektedir

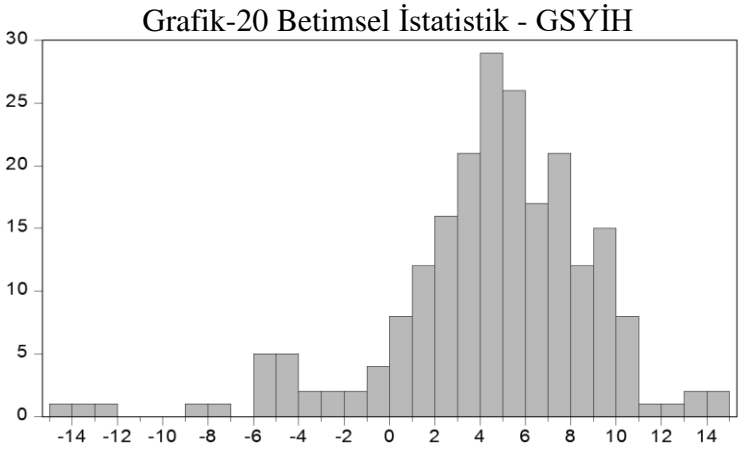
(Trochim, 2006: 1). Verilerin doğruluk ve sapması tarif edilmektedir. Bu tez gelişmekte olan ülkelerde, özellikle de BRICS ve MIST ülke gruplarında, gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıklığının rolünü analiz eden ampirik bir araştırmadır. Araştırmada gelir eşitsizliği bağımsız değişken, ekonomik büyüme ise bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda kredi piyasası aksaklığı eğitim ve ticaret açıklığı de moderatör değişken olarak kullanılmıştır.

Tablo-1 Betimsel İstatistik

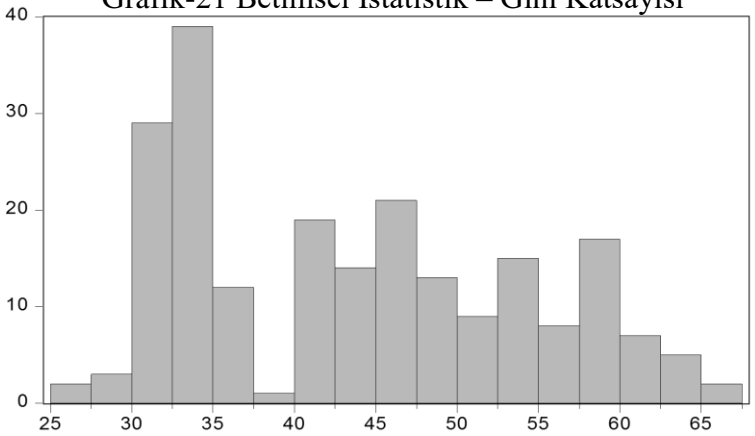
Descriptive Statistics	GDP	GINI	FI	EDU	TO
Mean	4.42	43.58	118.43	29.84	48.37
Median	4.80	43.00	86.69	19.97	50.26
Maximum	14.24	67.40	334.54	101.76	110.58
Minimum	-14.53	25.43	26.13	2.90	14.93
Std. Dev.	4.57	10.37	76.50	24.93	18.11
Sum	955.20	9413.94	25580.80	6444.79	10448.01
Sum Sq. Dev.	4495.19	23133.23	1258270.00	133601.20	70537.63
Observations	216	216	216	216	216

Ekonomik büyüme yerel sabit fiyatlar ile GSYİH'nın yıllık yüzde değişim oranı kullanılarak ölçülmüş ve bu büyüklükler 2005 yılı sabit alınarak ABD dolarına dönüştürülmüştür. GSYİH verileri Dünya Bankası'ndan alınmıştır. Tablo-1 ve Grafik-20'den GSYİH'nın betimsel istatistiğine bakıldığında, BRICS ve MIST grubunda yer alan ülke ekonomilerinin 1990-2013 döneminde her yıl için -14.53 en düşük büyüme ve 14.24 en yüksek büyüme ile % 4.42 büyümüş olduğunu göstermektedir. % 4.57 olan standart sapma değeri ortalama değerden daha yüksektir. Bu ise ilgili araştırma döneminde gelişmekte olan bu ülkelerdeki ekonomik büyümenin eşit dağıtılmadığı anlamına gelmektedir.

Grafik-20 Betimsel İstatistik - GSYİH

Grafik-21 Betimsel İstatistik – Gini Katsayısı

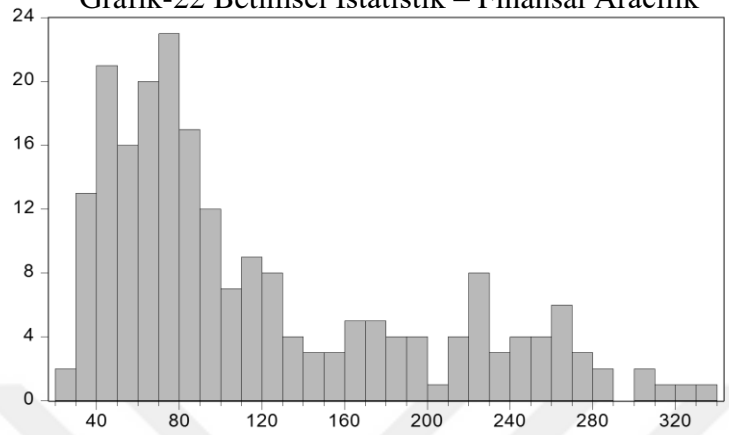
Gelir eşitsizliği, Leorenz eğrisi ve 45° çizgisi arasındaki alanı ifade eden Gini katsayısı kullanılarak ölçülmüştür. Deinger ve Squire (1996: 565-592)'dan elde edilen ve Birleşmiş Milletler Üniversitesi Dünya Kalkınma Araştırma Enstitüsü'nde (UNU-WIDER) güncellenen veriler esas alınmıştır. Tablo-1 ve Grafik-21'deki Gini katsayısı istatistiklerine bakıldığında araştırma döneminde BRICS ve MIST ülklerindeki gelir eşitsizliğinin ortalama değerinin 43.5 olduğu ve bunun da gelir eşitsizliğinde dünya ortalaması olan 38.8'den daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu da bu ülke gruplarındaki fakir ve zengin arasındaki açığın halen yüksek olduğunu ifade etmektedir. Gini katsayısının en düşük ve en yüksek değeri sırısayla 25.4 ve 67.4 tür. % 10.3 olan standart sapma değeri ortalama değerden küçüktür. Bu da Gini katsayısının bu ülkelerde ilgili dönemde normal dağıldığı anlamına gelmektedir

King ve Levine (1993: 108) takip edilerek bu çalışmada da kredi piyasası aksaklığının ölçülmesinde finansal aracılık düzeyi kullanılmıştır. Finansal aracılık düzeyi M2 para arzının GSYİH içerisindeki payı ve kredilerin GSYİH içerisindeki payı toplamı ile temsil edilmektedir. İlgili veriler IMF ve Dünya Bankasın'dan alınmıştır.

Krediler, özel sektöre verilen yurtiçi kredilerdir. Diğer bir ifadeyle krediler, menkul kıymet satınalınması, ticaret kredileri ve geri ödeme bağı kuran diğer borç hesapları yoluyla finansal kuruluşlar tarafından özel sektöre sağlanan finansal kaynaklardır. Bazı ülkeler için bu hesaplar kamu kuruluşlarına sağlanan kredileri de içermektedir. Finansal kuruluşlar parasal otoriteleri, mevduat bankalarını ve diğer finansal kuruluşları kapsamaktadır. Diğer finansal kuruluşlara örnek olarak finans ve kiralama şirketleri, sigorta şirketleri ve döviz şirketleri gösterilebilir.

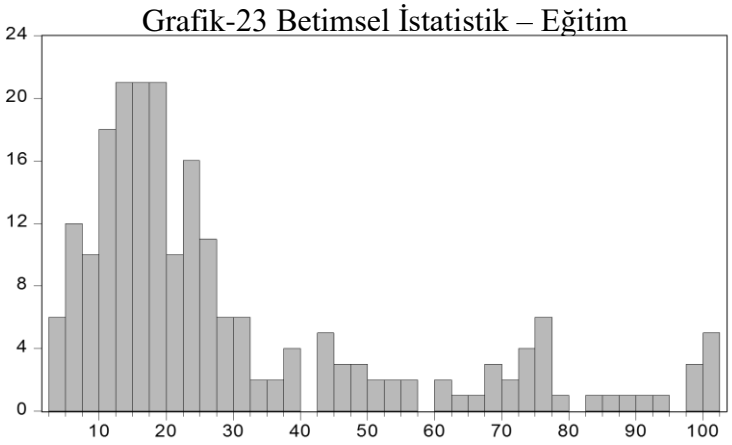
$$\text{FI} = \frac{\text{Para Arzı (M2)} + \text{Krediler}}{\text{GSYİH}}$$

Grafik-22 Betimsel İstatistik – Finansal Aracılık

Kredi piyasası aksaklığını yansıtan finansal aracılık düzeyi ile ilgili istatistiklere bakıldığında incelenen dönemde BRICS ve MIST ülkelerindeki finansal aracılık düzeyinin ortalama değerinin 118.43 olduğu görülmektedir. En yüksek ve en düşük değerler sırasıyla yaklaşık 334.53 ve 26.13 tür. Standart sapma değeri 76.50 ile ortalama değerden düşüktür. Bu ise incelenen ülkelerdeki finansal aracılık düzeyinin normal dağıldığını göstermektedir.

Grafik-23 Betimsel İstatistik – Eğitim

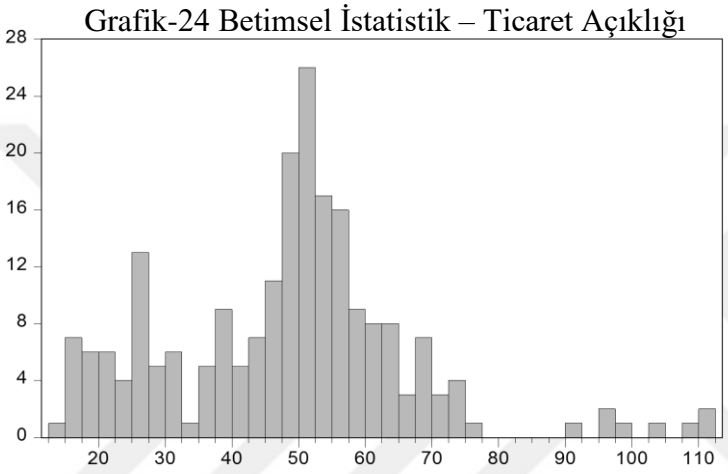
Eğitim, Dünya Bankası'ndan alınan yükseköğretime kayıt verileri kullanılarak ölçülmüştür. Tablo-1 ve Grafik-23'e bakıldığında BRICS ve MIST ülkelerinde 1990-2013 inceleme döneminde ortalama yükseköğretim kayıdının % 29.84 olduğu görülmektedir. Yaklaşık olarak en yüksek düzeyin % 101.76 ve en düşük düzeyin % 2.98 olduğu görülmektedir. Standart sapma değeri 24.93 ile ortalama değerden

düşüktür. Bu sonuçlar bahsedilen ülke gruplarında eğitim düzeyinin normal dağıldığını göstermektedir.

Son olarak ticaret açıklığı, ihracat ve ithalat toplamının GSYİH'ya bölünmesi yoluyla hesaplanmıştır. İhracat ve ithalat verileri IMF'nin Uluslararası Finanasal İstatistik ve Dünya Bankası veri kaynaklarından alınmıştır.

$$\text{TO} = \frac{\text{İhracat} + \text{İthalat}}{\text{GSYİH}}$$

Grafik-24 Betimsel İstatistik – Ticaret Açıklığı

Tablo-1 ve Grafik-24'e bakıldığında 1990-2013 inceleme dönemi içerisinde BRICS ve MIST ülkelerindeki ticaret açıklığı ortalamasının 48.37 olduğu görülmektedir. En yüksek düzeyin 110.58 ve en düşük düzeyin 14.93 olduğu görülmektedir. Standart sapma değeri 18.11 ile ortalama değerden düşüktür. Bunlar bahsedilen ülke gruplarında ticaret açıklığının normal dağıldığını göstermektedir.

Daha önce de bahsedildiği gibi bu çalışmada, Jim O'Neil tarafından BRICS ve MIST olarak ifade edilen bazı gelişmekte olan ülkelerin verileri kullanmaktadır. Bu ülkeler 2001 yılında BRICS olarak ifade edilen Brezilya, Rusya, Çin, Hindistan ve Güney Afrika'yı ve 2011 yılında MIST olarak ifade edilen Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye'yi kapsamaktadır. Bu ülkeler 2013 yılı itibariyle 20 Trilyon Dolarlık toplam hasıla ile (World Bank: 2014) ve keza yüksek yıllık ekonomik büyüme oranları ile en büyük gelişmekte olan piyasalardır. Bu ülkelerin dünya ekonomisindeki rolleri giderek artmaktadır ve gelecekte daha da büyük olması beklenmektedir. Bu ülkeler ayrıca ABD ve Avrupa ile kıyaslandığında ekonomik

genişlemeyi kamçılayan daha genç bir nüfusa sahiptir. Bu ülkeler dünyanın en büyük ekonomilerine sahip G-20 üyeleri arasında yer almaktadır.

4.3. Moderatör Değişken Testleri

Moderatör değişken bir kestirici ve bir ölçüt değişkeni arasındaki ilişkinin şeklini ve/ veya gücünü sistematik bir şekilde değiştirmektedir (Sharma vd, 1981: 291-300). Sharma (1981: 291-300) moderatör değişkenlerin kestirici, benzeştirici, saf ve benzer moderatör dahil dört türde sınıflandırılmasına imkan veren açıklayıcı değişkenin bir tipolojisini önermektedir. Kestirici değişken ölçüt ve/veya kestirici değişken ile ilgilidir, ancak kestirici ile etkileşim içerisinde değildir ve moderatör bir değişken olarak dikkate alınmamaktadır.

Bir benzeştirici, kestirici ve ölçüt değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü etkilemektedir, kestirici değişken ile etkileşim içerisinde değildir ve ya ölçüt ya da kestirici değişken ile anlamlı bir ilişki içerisinde bulunmamaktadır. Saf moderatör, ölçüt ve kestirici değişkeneler arasındaki ilişkinin şeklini değiştirmektedir. Saf moderatör, önemli bir kestirici değişken olmaksızın ve ölçüt değişken ile önemsiz bir ilişkiye sahip olarak kestirici değişken ile etkileşime girmektedir (Sharma vd, 1981: 291-300). Benzer moderatör de ölçüt ve kestirici değişken arasındaki ilişkinin şeklini değiştirmektedir. Benzer moderatör kestirici değişken ile etkileşimde bulunmanın dışında aynı zamanda da bir kestirici değişkendir (Sharma vd, 1981: 291-300).

Bağımsız değişken ile diğer bağımsız değişkenler arasında çoğaltıcı sonuç olarak moderatör değişken, bu iki değişkenin yüksek ilişkili olma olasılığını yükseltmektedir (Allison: 2012). Ancak çoklu doğrusal bağlantı tarafından etkilenmediği için bu değişkenin olasılık değeri ile ilgilenilmemektedir. Değişkenler merkezde toplanarak veya ortalamaları çıkarılarak korelasyonlar büyük ölçüde azaltılabilir. Moderatör değişken için olasılık değeri, merkezde toplanıp toplanmamasına bakılmaksızın tam anlamıyla aynı olabilir. Böylece çoklu doğrusal bağlantının olumsuz sonuçları söz konusu olmamaktadır.

Moderatör değişken testi, her bir moderatör değişken türünün belirleme katsayısını inceleme işlemidir. Regresyon modelinde uygulanabilecek en iyi tür moderatör değişkeni belirlemek için bütün moderatör değişken türlerinin R-kare ve Ayarlanmış R-kare değerleri incelenmektedir. R-kare ve Ayarlanmış R-kare değeri

en yüksek moderatör değişken regresyon modelinde kullanılmaktadır. Moderatör değişkenin katsayı belirleme testi aşağıdaki gibi yapılmaktadır.

Tablo-2 Moderatör Değişken Testleri

Moderator Variable	**Model**	**R-squared**	**Adjusted R-squared**
Kestirici Moderatör	$GDP = \alpha + \beta_1 GINI + \varepsilon$	0.0612	0.0568
Benzeştirici Moderatör	$GDP = \alpha + \beta_1 GINI + \beta_2 FI + \beta_3 EDU + \beta_4 TO + \varepsilon$	0.2281	0.2134
Saf Moderatör	$GDP = \alpha + \beta_1 GINI + \gamma_1 GINI_FI + \gamma_2 GINI_EDU + \gamma_3 GINI_TO + \varepsilon$	0.2096	0.1947
Benzer Moderatör	$\boldsymbol{GDP = \alpha + \beta_1 GINI + \beta_2 FI + \beta_3 EDU + \beta_4 TO + \gamma_1 GINI_FI + \gamma_2 GINI_EDU + \gamma_3 GINI_TO + \varepsilon}$	**0.2472**	**0.2219**

4.3.1. Kestirici Moderatör

Tablo-2'den görüldüğü üzere kestirici moderatörün R-kare ve Ayarlanmış R-kare değerleri sırasıyla % 6.12 ve % 5.86 olarak bulunmuştur. Bu da gelir eşitsizliğinin (Gini) ekonomik büyümedeki (GSYİH) değişmelerin sadece % 5.68-6.12'sini açıkladığı anlamına gelmektedir.

4.3.2. Benzeştirici Moderatör

Tablo-2'den görüldüğü üzere kestirici moderatörden daha yüksek olan benzeştirici moderatörün R-kare ve Ayarlanmış R-karesi sırısıyla % 22.81 ve % 21.34 olarak bulunmuştur. Bu değerler gelir eşitsizliği (Gini), kredi piyasası aksaklığı (FI), eğitim (EDU) ve ticaret açıklığı (TO) birleşiminin ekonomik büyümedeki değişmenin % 21.34- % 22.81'ini açıklayabildiği anlamına gelmektedir.

4.3.3. Saf Moderatör

Tablo-2'den de görüldüğü üzere saf moderatör modelin R-kare ve Ayarlanmış R-karesi sırasıyla % 9.55 ve % 7.84 olarak bulunmuştur. Kestirici moderatörden daha yüksek ancak benzeştirici moderatörden daha düşük olan bu değerler gelir eşitsizliği (Gini) ve moderatör değişkenler birleşiminin ekonomik büyümdeki (GSYİH) değişmenin % 7.84-% 9.55'ini açıkladığı anlamına gelmektedir.

4.3.4. Benzer Moderatör

Tablo-2'dan görüldüğü üzere benzer moderatör modelin R-kare ve Ayarlanmış R-karesi sırasıyla % 24.72 ve % 22.19 olarak bulunmuştur. Diğer moderatörler içerisinde en yüksek orana sahip bu değerler gelir eşitsizliği (Gini), kredi piyasası aksaklığı (FI), eğitim (EDU), ticaret açıklığı (TO) ve moderatör değişkenlerin birleşiminin ekonomik büyümedeki (GSYİH) değişmenin % 22.19 - % 24.72'sini açıklayabildiği anlamına gelmektedir.

Katsayı belirleme testi analiz edildikten ve bütün moderatör değişken türlerinin R-kare ve Ayarlanmış R-kare değerleri incelendikten sonra bu panel veri regresyon modelinde uygulanabilecek en iyi moderatör modelin, sırasıyla % 22.19 ve % 24.72 R-kare ve Ayarlanmış R-kare değerleri ile **benzer moderatör** olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu değerler hem R-kare hem de Ayarlanmış R-kare bakımından en yüksek değerlerdir.

4.4. Panel Veri Analizi

Bu çalışmada ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi ve bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişkide moderatör değişken olarak kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıklığının rolünü analiz etmek için panel veri analizi kullanılmıştır. Boylamsal veya yatay kesit zaman serileri verisi olarak da bilinen panel veri, zaman içerisinde birimlerin davranışlarının gözlemlendiği bir veri setidir. Bu öğeler devletler, şirketler, bireyler, ülkeler vs. olabilir (Torres vd, 2007: 42). Panel veride kültürel faktörler veya şirket çapında ticaret uygulamalardaki farklılıklar ve zaman içerisinde değişen, ancak öğeler arasında değişmeyen değişkenler gibi gözlemlenemeyen veya ölçülemeyen değişkenlerin kontrol edilmesine izin verilmiştir.

Panel veri analizi yapmak için havuzlanmış en küçük kareler yöntemi, sabit etkiler ve rassal etkiler modelleri gibi bazı teknikler bulunmaktadır. Havuzlanmış en küçük kareler yöntemi havuzlanmış grupların nispeten benzer veya homojen olmaları durumunda kullanılabilir. Seviye farkları "mean–centering" ile ortadan kaldırılabilir. Model doğrudan en küçük kareler yöntemini art arda bağlı gruplarda kullanabilmektedir. Modelin büyük standart hata vermesi (küçük T-istatistiği),

grubun o kadar da homojen olmadığı ve rassal etkiler modeli gibi daha ileri düzeyde bir yöntemin daha uygun olabileceği yönünde bir uyarı olabilir (Joseph, 2010: 1). Havuzlanmış en küçük kareler yöntemi aşağıdaki duruma gelmektedir:

$$Y_{it} = \beta_1 X_{it} + \alpha + \mu_{it}$$

- α sabit terim
- Y_{it} bağımlı değişken burada i = birim ve t = zaman
- X_{it} bağımsız değişkeni göstermektedir
- β_1 bağımsız değişken katsayısı
- μ_{it} hata terimi

Sabit etkiler modeli zaman içerisinde değişen değişkenlerin etkisini analiz etmek için kullanılmakta ve ülke, birey, şirket vs. gibi birimler kapsamında kestirici ve sonuç değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Her birim kestirici değişkeni etkileyebilen veya etkileyemeyen kendine özgü bireysel karakteristiğe sahiptir. Sabit etkiler modeli kullanıldığında birşeyin özelde kestirici veya sonuç değişkenleri etkileyebileceği veya etki altında bırakabileceği ve kontrol edilmesi gerektiği varsayılmıştır. Birimin hata terimi ve kestirici değişkeni arasında korelasyon varsayımının gerekçesi budur. Sabit etkiler modeli bu zamanlı değişmez niteliklerin etkilerini gidermekte böylece kestiricilerin sonuç değişkeni üzerindeki net etkisi belirlenebilmektedir.

Sabit etkiler modelinde ayrıca zamanda değişmez özelliğinin bireye özgü olduğu ve diğer bireysel niteliklerle ilişkili olmaması gerektiği varsayılmaktadır. Her birim farklı olduğu için birim hata teriminin ve sabitin diğerleriyle ilişkili olmaması gerekmektedir. Hata terimleri ilişkili olduklarında sonuçlar doğru çıkmayabileceği için sabit etkiler modeli uygun değildir ve modele gereksinim olmaktadır. Hausman testinin temel gerekçesi budur. Sabit etkiler modeli eşitliği aşağıdaki gibi olmaktadır:

$$Y_{it} = \beta_1 X_{it} + \alpha_i + \mu_{it}$$

burada,

- α_i (i=1...n) her birim için bilinmeyen sabit terim (*n* birimi-belirli sabit birimi)
- Y_{it} bağımlı değişken burada i = birim ve t = zaman
- X_{it} bir bağımsız değişkeni göstermektedir

- β_1 bağımsız değişken katsayısı
- μ_{it} hata terimi

Sabit etkiler modelini anlamanın diğer bir yolu ikili değişkenlerin kullanılmasıdır. Böylece sabit etkiler modeli eşitliği aşagıdaki gibi olmaktadır:

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{1,it} + \cdots + \beta_k X_{k,it} + Y_2 E_2 + \cdots + Y_n E_n + \mu_{it}$$

Zaman ve birim sabit etkileri regresyon modeline sahip olmak için birim etkileri modeline zaman etkileri de eklenebilir:

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{1,it} + \cdots + \beta_k X_{k,it} + Y_2 E_2 + \cdots + Y_n E_n + \sigma_2 T_2 + \cdots + \sigma_1 T_1 + \mu_{it}$$

burada,

- Y_{it} bağımlı değişken i = birim ve t = zaman
- $X_{k,it}$ bağımsız değişkeni
- β_k bağımsız değişken katsayısını
- μ_{it} hata terimini
- E_n n birimi. Bunlar ikili (kukla) olduklarında modele dahil edilen n-1 tane birim bulunmaktadır.
- V_2 ikili regresörs (birimler) katsayısı
- T_1 ikili değişken (kukla) olarak zaman, t-1 zaman periyodlu

Sabit etkiler modelinden farklı olarak rassal etkiler modelinde birimler arasındaki değişimin rassal ve modele dahil edilen kestirici veya bağımsız değişken ile korelasyonsuz olduğu varsayılmaktadır. Sabit ve rassal etkiler arasındaki önemli fark gözlenemeyen bireysel etkinin modeldeki regresör ile ilişkili olan unsurları içerip içermediğidir, bu etkilerin stokastik olup olmadığı değildir (Green, 2008: 183). Birimler arasındaki farklılığın bağımlı değişken üzerinde bazı etkilere sahip olduğuna inanma nedeni söz konusu ise rassal etkinin kullanılması gerekmektedir. Rassal etkilerin bir avantajı değişmez zamanlı değişkenlerin dahil edilebilmesidir. Sabit etki modelinde bu değişkenler sabit terim ile gözlemlenmiştir. Rassal etkiler modeli şudur:

$$Y_{it} = \beta_1 X_{it} + \alpha_i + \mu_{it} + \varepsilon_{it}$$

burada,

- α_i (i=1...n) her bir birim için bilinmeyen sabit terim (*n* birimi- belirli sabit birimi)
- Y_{it} bağımlı değişken burada i = birim ve t = zaman

- X_{it} bağımsız değişkeni göstermektedir
- β_1 bağımsız değişken katsayısı
- μ_{it} birimler arası hata
- ε_{it} birim içi hata

Rassal etkiler modeli, birimlerin hata teriminin zamanda değişmez değişkenlere açıklayıcı değişkenler olarak bir rol oynamasına imkan veren kestirici değişkenlerle ilişkili olmadığını varsaymaktadır. Rassal etkiler modelinde kestirici değişkenlerin etkileyebilen veya etkileyemeyen bireysel karakteristiklerinin ayrıntılarıyla belirtilmesi gerekmektedir. Bununla ilgili problem bazı değişkenlerin mevcut olmayabilmesi, dolayısıyla modelde ihmal edilmiş değişken kaynaklı sapmaya yol açmasıdır. Rassal etkiler modeli modelde kullanılan örneğin ötesinde sonuçları genelleştirmeye imkan vermektedir.

Panel veri analizinin kullanılmasında fonksiyonun tahmin edilmesi için önerilen regresyon modelinden önce takip edilmesi gereken bazı adımlar vardır. İlk olarak panel veri regresyonunda uygulanan havuzlanmış en küçük kareler, sabit etkiler veya rassal etkiler modellerinden hangisinin en iyisi olduğununu belirlenmesi gerekmektedir. Bu adımda en iyi modelin belirlenmesi için Chow test ve Hausman testi uygulanmaktadır. Aşağıda bu testlerle ilgili ayrıntılı açıklama yapılmıştır.

4.4.1. Chow Testi

Chow testi havuzlanmış en küçük kareler yöntemi ve sabit etkiler modeli arasında karşılaştırma yapmaktadır (Widarjono: 2009). Bir grup veri parametrelerinin diğer grubunkine eşit olup olmadığını irdelemektedir. Basitçe söylemek gerekirse Chow testi verinin havuzlanıp havuzlanamayacağını kontrol etmektedir. Eğer grup içerisinde sadece sabit terimler farklı ise bu kullanılması kolay bir sabit etki modelidir.

$y = \alpha + \beta x + \varepsilon$ tüm gözlemler için

$y = \alpha_1 + \beta_1 x + \varepsilon_1$ n_1 gözlemleri için (1. grubu)

$y = \alpha_2 + \beta_2 x + \varepsilon_2$ n_2 gözlemleri için (2. grubu)

Sıfır hipotezi $\alpha_1 = \alpha_2$, ve $\beta_1 = \beta_2$ dir. Eğer sıfır hipotezi reddedilirse iki grup farklı eğimlere ve sabit terimlere sahiptir veya veri havuzlanabilir değildir.

$$F(J, n_1 + n_2 - 2K) = \frac{\frac{e'e - e_{e_1}e_1 - e_2e_2}{J}}{\frac{e'_1e_1 + e'_2e_2}{n_1 + n_2 - 2K}}$$

$$= \frac{(SSE - SSE_1 - SSE_2)/J}{(SSE_1 + SSE_2)/(n_1 + n_2 - 2K)}$$

$e'e$ havuzlanmış modelin SSE'idir ve J sınırlama sayısıdır (genellikle K'ya eşittir) (Jeeshim ve KUCC625, 2008: 7). Eviews'te Chow testi doğrudan aşağıdaki hipotez sorgulanarak analiz edilebilir.

H_0 = Havuzlanmış En Küçük Kareler Yöntemi veya Ortak Etkiler Modeli

H_1 = Sabit Etkiler Modeli

Tablo-3 Chow ve Hausman Testleri

Bağımlı Değişkenler: GDP		
Bağımsız Değişkenler	**Sabit Etkiler Modeli**	**Rassal Etkiler Modeli**
GINI	0.15	-0.09
	2.08**	2.49**
FI	-0.008	0.02
	-0.66	5.14***
EDU	0.11	0.0009
	2.76***	0.05
TO	-0.07	-0.045
	2.43**	-2.11**
GINFI	0.0005	-0.0001
	0.79	-0.29
GINED	0.002	0.003
	0.92	1.39
GINTO	0.003	0.003
	0.78	1.26
R-Kare	0.36	0.16
Ayarlanmış R-Kare	0.31	0.13
F-testi	7.5	5.72
Chow Testi	4.41***	
Hausman Testi	28.47***	
Durbin Watson Testi	1.48	1.27
Wald Testi	0.00	

*0.1 düzeyinde değişkenler anlamlıdır

**0.05 düzeyinde değişkenler anlamlıdır

***0.01 düzeyinde değişkenler anlamlıdır

Eğer *p-değeri* α (0.05)'den düşük ise H_0 reddedilmekte ve eğer *p-değeri* α*'*dan daha yüksek ise H_0 kabul edilmektedir.

Tablo-3'ten görüldüğü gibi Chow testi'nin olasılık değeri 0.05'den daha düşüktür. Bu H_0 'ın reddedildiği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla regresyon modelinde uygulanması gereken en iyi model sabit etkiler modelidir. Bununla birlikte sabit etkiler modeli regresyon modelinde doğrudan kullanılmamaktadır. Zira sabit etkiler modeli ve rassal etkiler modeli arasında yeniden karşılaştırma yapılması ve Hausman testi yapılarak en iyisinin seçilmesi gerekmektedir

4.4.2. Hausman Testi

Hausman testi panel veri regresyon modeli için en iyi modelin sorgulanmasında sabit etkiler ve rassal etkiler modelini karşılaştırmaktadır (Gujarati, 2012: 650). Hausman testi sabit ve rassal etkiler modellerini, bireysel etkilerin modeldeki herhangi bir regresörle korelasyonlu olmadığı sıfır hipotezi altında karşılaştırmaktadır (Hausman, 1978: 733-750). Eğer korelasyonsuz sıfır hipotezi bozulmaz ise en küçük kareler kukla değişkeni (LSDV) ve genelleştirilmiş en küçük kareler (GLS) tutarlı ve yanlıdır (Greene, 2008: 208). LSDV ve GLS tahminlerinin sıfır hipotezi altında sistematik bir şekilde farklılaşmaması gerekmektedir. Hausman testi etkin bir tahmincinin kovaryansının farkının sıfır olmasını kullanmaktadır (Greene, 2008: 208).

$$\mathrm{LM} = (\mathrm{b}_{\mathrm{LSDV}} - \mathrm{b}_{\mathrm{random}})\mathrm{W}^{-1}(\mathrm{b}_{\mathrm{LSDV}} - \mathrm{b}_{\mathrm{random}}) \sim \mathrm{X}^2(\mathrm{k}),$$

burada $W = Var(b_{LSDV} - b_{random}) = Var(b_{LSDV}) - Var(b_{random})$ LSDV (robust modeli) ve GLS (etkin modeli) nin tahmin edilen kovaryans matrisindeki farkıdır. Sabit terim ve kukla değişkenlerin hesaplamada dışlanması gerekmektedir. Bu test istatistiği k serbestlik derecesi ile ki kare dağılımını izlemektedir.

Yukarıdaki formül rassal etkiler tahmini yansız sabit etkiler tahmininden küçük ölçüde farklı olduğunda Hausman testinin sorguladığını göstermektedir (Kennedy, 2008: 286). Eğer korelasyon olmadığı sıfır hipotezi reddedilirse bireysel etkiler en azından modeldeki bir regressör ile anlamlı ölçüde ilişkilidir ve bu nedenle rassal etkiler modeli problemlidir. Dolayısıyla sabit etkiler modeli rassal etkiler modelinden

daha uygundur. Eviews programında Hausman testi doğrudan aşağıdaki hipotez ile incelenebilir.

H_0 = Rassal Etkiler Modeli

H_1 = Sabit Etkiler Modeli

Eğer *p-değeri* α (0.05)'den düşük ise H_0 reddedilmekte ve eğer *p-değeri* α'dan daha yüksek ise H_0 kabul edilmektedir.

Tablo-3 Hausman testi olasılık değerinin 0.05'den daha az olduğunu göstermektedir. Bu da H_0 'ın reddedildiği ve H_1.'in kabul edilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu regresyon modelinde uygulanması gereken en iyi model sabit etkiler modelidir. Tabloya bakıldığında gelir eşitsizliği ve eğitimin ekonomik büyüme ile pozitif ilişki içerisinde olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür. Buna karşın kredi piyasası aksaklığı ve ticaret açıklığının ekonomik büyüme ile ilişkisi negatiftir. Bu da gelir eşitsizliğindeki artışın ve yüksek eğitim düzeyinin daha yüksek ekonomik büyüme meydana getireceği anlamına gelmektedir. Ancak kredi piyasası aksaklığı ve ticaret açıklığındaki artış, ekonomiyi azalan oranda ve hatta negatif oranda büyümek zorunda bırakabilecektir.

Ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisinde moderatör değişkenler olarak yer alan kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıklığı gelir eşitsizliğindeki artışa rağmen BRICS ve MIST ülke ekonomilerini daha yüksek büyümeye zorlama açısından pozitif rol oynamaktadır. Ancak bu sonuçlar yeterli değildir. Ayrıca varsayım testi ve modelin regresyon analizinin de yapılması gerekmektedir.

4.5. Klasik Varsayımlar

Klasik varsayım testi sıradan en küçük kareler yöntemi (OLS) tekniklerini kullanan çoklu doğrusal regresyon için gereklilik testleridir. Klasik varsayım testinde regresyon modelini sorgulamak için kullanılan bazı tür testler bulunmaktadır. Bunlar normallik, çoklu doğrusal bağlantı, otokorelasyon, değişen varyans ve doğrusallık testleridir. Panel veride değişkenler arasındaki doğrusal bağlantı çok küçüktür (Gujarati, 2012: 636). Bu nedenle bu çalışmada regresyon modelinin sorgulanmasında sadece otokorelasyon ve değişen varyans testi kullanılmıştır.

4.5.1. Otokorelasyon Testi

Otokorelasyon t dönemindeki değişkenlerin önceki dönemdeki değişkenler (t-1) ile arasında herhangi bir korelasyon olup olmadığını bilmek için yapılan testtir. Otokorelasyon bazen bir zaman içerisinde sıralanan serinin üyeleri arasındaki korelasyona dayanan gecikmeli veya seri korelasyon olarak da adlandırılmaktadır. Otokorelasyon testi yatay kesit verileri için değil zaman serisi verileri için uygulanmaktadır. Bu panel veri regresyon modelinde otokorelasyon sorgulaması için Durbin-Watson testi kullanılacaktır.

$$d_{pd} = \frac{\sum_{i=1}^{N}\sum_{t=2}^{T}\left(e_{i,t} - e_{i,t-1}\right)^2}{\sum_{i=1}^{N}\sum_{t=1}^{T} {e_{i,t}}^2}$$

Burada, $e_{i,t}$ *t* zamanında *i* panelindeki gözlem ile ilgili her bir panel *i* için sabit etkili bir OLS regresyonun artıklarıdır. Bu istatistik tablolaştırılmış reddetme değerleri ile karşılaştırılabilir. Bu değerler T (dengeli panel uzunluğu- bireylerin gözlemlendiği dönem), K (regresör sayısı) ve N (paneldeki birey sayısı)'ye bağlı olarak hesaplanmıştır (Bhargava vd, 1982: 533-549). Hipotez genellikle Durbin-Watson testinde değerlendirilmiştir:

$H_0 : \rho = 0$

$H_1 : \rho > 0$

Üst ve alt kritik değerler dU ve dL, K ve n'nin farklı değerleri için tablolaştırılmıştır.

Eğer d < dL	rereject H_0'ı reddet : ρ = 0 (pozitif otokorelasyon)
Eğer dL < d < dU	test sonuçsuzdur
Eğer dU < d < 4-dU	H_0'ı reddetme : ρ = 0 (otokorelasyon yok)
Eğer 4-dU < d < 4-dL	test sonuçsuzdur
Eğer 4-dL < d < 4	H_0'ı reddet : ρ = 0 (negatif otokorelasyon)

Tablo-3'te görüldüğü gibi Durbin-Watson değeri 1.48'dır. Ancak bu değer regresyon modelinde otokorelasyon probleminin olup olmadığı konusunda sonuç verememektedir. Bunun için eviewsten elde edilen Durbin-Watson değerinin Durbin-Watson tablosunda verilen dU ve dL ile karşılaştırılması gerekmektedir. 7 bağımsız

değişken (k = 7) ve 216 gözlem (n = 216) ile tablodan elde edilen dU ve dL değerleri sırasıyla 1.841 ve 1.697'dir. Eviewsten elde edilen 1.48 Durbin-Watson değeri, dL değerinden daha az olduğu için bu regresyon modelinin pozitif otokorelasyona sahip olduğu sonucu çıkarılabilir.

Bu regresyon modelindeki otokorelasyon problemi bağımsız değişkenler arasındaki sonucu çoğaltan moderatör değişkenlerin varlığından (kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıklığı ile Gini) kaynaklanmaktadır. Allison (2012) tarafından iddia edildiği gibi moderatör değişkenli regresyon modelinde bu iki değişkenin yüksek korelasyonlu olma olasılığı yüksektir. Bununla birlikte yine de bu regresyon modeli üzerindeki otokorelasyon etkisi yatay kesit SUR üretilerek minimize edilebilir. Bu işlem değişen varyans problemini düzeltmek için de kullanılabilir.

4.5.2. Değişen Varyans Testi

Değişen varyans testi bir gözlemdeki artıktan diğer dağılımlar ile varyans farklılıklarını tanımlamaya yönelik bir testtir. Regresyon modeli, gözlemlerin diğer gözlemlerle arasında (eş varyansılık) artık varyansı benzerliğine sahip olması gerekmektedir. Değişen varyansın olması, istatistiki testleri veya model kurma hatalarının korelasyonsuz ve tekdüze olduğunu varsayan anlamlılığı geçersiz kılabildiği için varyans analizini içeren regresyon analizinin uygulanmasındaki temel bir sorundur. Örneğin değişen varyansın varlığında sıradan en küçük kareler tahmincisi halen yansız olmakla birlikte, gerçek varyans ve kovaryans eksik değerlendirilmiş olduğu için etkin değildir (Goldberger, 1964: 238-243).

Klasik doğrusal regresyon modeli varsayımlarından birisi değişen varyansın olmamasıdır. En küçük kareler (OLS) tahmincisi en iyi doğrusal yansız tahminci (Best Linier Unbiased Estimators (BLUE)) değildir ve varyansı diğer tüm yansız tahmincilerin en düşüğü değildir. Değişen varyans en küçük kareler varyans tahminlerine ve gerçek varyansın üzerinde veya aşağısında olabilen yanlı katsayıların standart hatalarına meydan vermemektedir. Bu nedenle değişen varyanslı veri kullanan regresyon analizleri, kestirici değişken ve sonuç değişkeni arasındaki ilişki için yine de yansız bir tahmin verecek, ancak standart hatalar ve dolayısıyla veri analizinden elde edilen sonuçlar kuşkulu olacaktır. Yanlı standart hatalar yanlı

sonucu da beraberinde getirmekte ve böylece hipotez sonuçları muhtemelen hatalı olmaktadır.

Regresyon modelinin değişen varyans problemine sahip olup olmadığını bulmak için regresyon modeli Stata programında bulundurulan Wald testi ile test edilmektedir. Wald testi hipotezi şöyledir:

H_0 = Eş varyanslılık

H_1 = Değişen varyans

Tablo-3'e bakıldığında wald testi olasılık değerinin 0.05'den düşük olduğu görülmektedir. Bu da regresyon modelinin gözlemlemlerle diğer gözlemler arasında artık varyansı benzerliğine sahip olmadığı anlamına gelmektedir. Bu ise regresyon modelinde değişen varyans problemi var demektir. Satria (2015) değişen varyans ve otokorelasyon probleminin yatay kesit SUR (görünüşte ilişkisiz regresyon) uygulanarak düzeltilebileceğini ileri sürmektedir.

Regresyon modeline yatay kesit SUR uygulandıktan sonra her ne kadar halen daha otokorelasyon belirtisi olsa da, otokorelasyon değeri düşüş göstermiştir. Durbin-Watson değeri 1.749'a kadar artmış, Durbin-Watson'un dU değerine 1.841 benzemiştir. Allison tarafından da açıklandığı gibi bu regresyon modelindeki otokorelasyon bulgusu moderatör değişkenlerin varlığından dolayı söz konusudur. Bununla birlikte yatay kesit SUR uygulamasından sonra regresyon modeli eş varyanslı olmuştur.

4.6. Regresyon Analizi

Nihayet en iyi model elde edildikten, klasik varsayımlar test edildikten sonra panel veri regresyon modelinin analiz edilmesi ve bunun istatistiksel hipotezinin sorgulanması gerekmektedir. Kuncoro (2011) esas alınarak istatistiksel hipotez testi regresyon fonksiyonunun uyum iyiliğine bakılabilir. Bu determinasyon katsayısı, F-istatistik testi, t-istatistik testi değerlerinden karşılaştırılabilir. Bu değerler üzerinden bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki hem eşzamanlı hem de kısmen belirlenebilir.

4.6.1. Belirlilik Katsayısı Testi

Belirlilik katsayısı (R^2) regresyon çizgisinin veriyi ne kadar iyi temsil ettiğinin bir ölçüsüdür. Regresyon çizgisinin saçılım diyagramındaki bütün noktaların tam arasından geçmesi durumunda değişimlerin tümü açıklanabilmektedir. Öteki çizgi noktalardan ne kadar uzak olursa o kadar daha az açıklanabilmektedir (Mathbits, 2015: 1). Widarjono (2009) belirlilik katsayısının ayrıca bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama oranını gösterdiğini iddia etmektedir. Bu diğer değişken tarafından tahmin edilebilir olan bir değişkenin varyansının oranını vermektedir. Öyle ki, $0 \leq R^2 \leq 1$'dir ve x ve y arasındaki doğrusal ilişkinin gücünü göstermektedir. F-istatistiğinin formülü şöyledir:

$$R^2 = 1 - \frac{SS_{res}}{SS_{tot}}$$

burada,

SS_{res}: Artık kareler toplamı

SS_{tot}: Toplam kareler toplamı

Tablo-4 İstatistiksel Hipotez Analizi

Bağımlı Değişken : GDP					
Bağımsız Değişken	**Kat.**	**SH**	**t-İstat**	**Olas.**	**Sonuç**
GINI	0.102	0.048	2.112	0.036	H_{0a} Reddedilmektedir
FI	-0.010	0.005	-1.999	0.047	H_{0b} Reddedilmektedir
EDU	0.088	0.028	3.109	0.002	H_{0c} Reddedilmektedir
TO	-0.045	0.015	-3.014	0.003	H_{0d} Reddedilmektedir
GINFI	0.002	0.002	0.976	0.330	H_{0e} Kabul edilmektedir
GINED	0.000	0.000	0.621	0.535	H_{0f} Kabul edilmektedir
GINTO	0.004	0.001	2.985	0.003	H_{0g} Reddedilmektedir
R-Kare					0.716
Ayarlanmış R-Kare					0.695
F-testi					33.63
Toplam					216

Tablo-4'te gösterildiği gibi bu regresyon modelinin R-kare ve Ayarlanmış R-kare değerleri sırasıyla 0.716 ve 0.695 dır. Bu da gelir eşitsizliği (Gini), kredi piyasası aksaklığı (FI), eğitim (EDU), ticaret açıklığı (TO) ve GINFI, GINED ve GINTO'yu kapsayan moderatör değişken verilerinin karşılıklı etkileşiminin

ekonomik büyümedeki (GDP) değişimin % 69.50'sini açıklayabileceğini göstermektedir. Aynı zamanda bu regresyon modeline katılmayan diğer değişkenler ekonomik büyümedeki (GDP) değişikliğin % 30.50'sini açıklamaktadır.

4.6.2. F-istatistik Testi

Doğrusal regresyonda F-istatistiği, modeldeki bileşenler ile ilgili modelin anlamlılığını test etmede varyans (ANOVA) yöntemi analizi için istatistik testidir. Kuncoro (2011) F-istatitik testinin bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler üzerinde eşzamanlı olarak nasıl etkide bulunduğunu gösterdiğini iddia etmiştir. F-istatistik formülü şöyledir:

$$F = \frac{(SSE_1 - SSE_2)/m}{SSE_2/(n-k)}$$

burada,

SSE: Artık kareler toplamı

m: Sınırlama sayısı

k: Bağımsız değişken sayısı

F-istatistik testi ile ilgili hipotez:

H_0: Eşzamanlı ekonomik büyüme, gelir eşitsizliği, kredi piyasası aksaklığı, eğitim, ticaret açıklığı ve möderator değişkenler etkisi gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde anlamlı bir ilişkiye sahip değildir.

H_1: Eşzamanlı ekonomik büyüme, gelir eşitsizliği, kredi piyasası aksaklığı, eğitim, ticaret açıklığı ve möderator değişkenler etkisi gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde anlamlı ilişkiye sahiptir.

Eğer F olasılık değeri 0.05'den daha yüksek veya F istatistik (hesaplanan) değeri tablodan elde edilen F değerinden düşük ise H_0 kabul edilmektedir. Ancak eğer F değerinin olasılığı 0.05'den düşük ise veya F istatistik değeri F tablodan yüksek ise H_0 reddedilmekte ve alternatif hipotez olarak H_1 kabul edilmektedir. F tablo değerini bulmak için df1 ve df2'nin tanımlanması gerekmektedir. df1 değişken toplamının (k)

1 ile çıkarılması yoluyla hesaplanan serbestlik derecesi 1dir. df 2 örnek toplamının (n) toplam değişken (k) ile çıkarılması yoluyla hesaplanan serbestlik derecesi 2 dir.

Tablo-4'te gösterildiği gibi F-istatistik değeri yaklaşık 33.63'dür. Bu değer 2.06 olan F-tablo değerinden daha yüksek ve 0.005 olan F-istatistiğinin olasılık değerinden daha düşüktür. Bu da bizim H_0 'ı reddetmemiz ve H_1 'i kabul etmemiz anlamına gelmektedir. Böylece eşzamanlı gelir eşitsizliği (Gini), kredi piyasası aksaklığı (FI), eğitim (EDU), ticaret açıklığı (TO) ve GINFI, GINED ve GINTO'yu içeren moderatör değişkenlerin etkileşiminin gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde ekonomik büyüme (GDP) üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Bununla birlikte F-istatistik testi ile bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiler ayrı ayrı olarak analiz edilememektedir. Bu ilişkileri analiz etmek için t-test istatistiği kullanılmaktadır.

4.6.3. t-istatistik Testi

Doğrusal regresyonda t-istatistiği regresyon katsayıları hakkında sonuç çıkarmak için kullanılmaktadır. Ayrıca t-istatistiği her bir bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki anlamlılık düzeyinin incelenmesi açısından faydalıdır (The MathWorks, 2015: 1). *i* katsayısı üzerine hipotez testi sıfıra eşit olan sıfır hipotezi (anlamlı değil) ve buna karşı katsayının sıfırdan farklı olduğu alternatif hipotezi test etmektedir. t-istatistiği formülü şöyledir:

$$t = \frac{b_1}{SE(b_i)}$$

burada $SE(b_i)$ tahmin edilen b_i katsayısının standart hatasıdır.

t-istatistik testi ile ilgili hipotez:

H_{0a}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde gelir eşitsizliği (Gini) ekonomik büyüme ile anlamlı ilişkiye sahip değildir.

H_{1a}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde gelir eşitsizliği (Gini) ekonomik büyüme ile anlamlı ilişkiye sahiptir.

H_{0b}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde kredi piyasası aksaklığı (FI) ekonomik büyüme ile anlamlı ilişkiye sahip değildir.

H_{1b}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde kredi piyasası aksaklığı (FI) ekonomik büyüme ile anlamlı ilişkiye sahiptir.

H_{0c}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde eğitim (Edu) ekonomik büyüme ile anlamlı ilişkiye sahip değildir.

H_{1c}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde eğitim (Edu) ekonomik büyüme ile anlamlı ilişkiye sahiptir.

H_{0d}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde ticaret açıklığı (TO) ekonomik büyüme ile anlamlı ilişkiye sahip değildir.

H_{1d}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde ticaret açıklığı (TO) ekonomik büyüme ile anlamlı ilişkiye sahiptir.

H_{0e}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde kredi piyasası aksaklığı (FI), ekonomik büyüme (GDP) ve gelir eşitsizliği (Gini) arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı etkiye sahip değildir.

H_{1e}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde kredi piyasası aksaklığı (FI), ekonomik büyüme (GDP) ve gelir eşitsizliği (Gini) arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı etkiye sahiptir.

H_{0f}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde eğitim (Edu), ekonomik büyüme (GDP) ve gelir eşitsizliği (Gini) arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı etkiye sahip değildir.

H_{1f}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde eğitim (Edu), ekonomik büyüme (GDP) ve gelir eşitsizliği (Gini) arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı etkiye sahiptir.

H_{0g}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde ticaret açıklığı (TO), ekonomik büyüme (GDP) ve gelir eşitsizliği (Gini) arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı etkiye sahip değildir.

H_{1g}: Gelişmekte olan ülkelerde 1990-2013 döneminde ticaret açıklığı (TO), ekonomik büyüme (GDP) ve gelir eşitsizliği (Gini) arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı etkiye sahiptir.

Eğer t-istatistik olasılık değeri 0.05'den daha yüksek ise veya t-istatistik (hesaplanan) değeri tablodan elde edilen t-istatistik değerinden düşük ise H_0 kabul edilmektedir. Ancak eğer t-istatistik olasılık değeri 0.05'den düşük ise veya t-istatistik değeri t-tablo değerinden yüksek ise H_0 reddedilmekte ve alternatif hipotez olarak H_1 kabul edilmektedir. t-tablo değerinin bulunması için toplam örneğin (n) toplam değişken (k) ile çıkarılarak hesaplanan df (serbestlik derecesi)'nin tanımlanması gerekmektedir.

Bu kısımda yukarıdaki istatistiki hipotez temelinde Tablo-4'te gösterildiği gibi t-istatistik test sonuçları kullanılarak her bir istatistiki hipotez analiz edilmektedir. Tablodan elde edilen t-istatistik değeri eviewsten elde edilen t-istatistik değeri ile karşılaştırılmaktadır. Olasılık değeri 0.05, örnek toplamı (n) = 216, değişken toplamı (k) = 8 ve serbestlik derecesi (df) = 209 iken tablodan elde edilen t-istatistik değeri 1.971 dir.

Tablo-5 BRICS ve MIST Ülkelerin Regresyon Analizi

Ülke	GINI	FI	EDU	TO	GINFI	GINED	GINTO
Brezilya	0.501	-0.274	-0.059	-0.239	0.020	0.022	0.005
	0.229	-1.739*	-0.052	-0.199	1.834*	0.231	0.056
Rusya	-2.473	-0.289	0.797	-0.173	-0.015	0.052	-0.036
	-0.956	-3.286***	4.482***	-1.962*	-0.814	1.127	-2.183**
Hindistan	-7.399	1.158	-4.975	-0.623	0.111	-0.442	-0.087
	-2.544**	1.814*	-2.847***	-0.842	1.729*	-2.413**	-1.236
Çin	1.632	-0.056	0.023	0.117	-0.004	0.058	-0.025
	1.543	-1.017	0.070	1.166	-0.918	1.757*	-2.040*
Güney Afrika	-6.444	-0.259	7.816	-0.958	0.013	-0.401	0.059
	-1.609*	-0.891	1.631*	-0.981	0.829	-1.591*	1.029
Meksika	4.562	0.122	-5.877	3.258	-0.026	0.633	-0.363
	1.086	0.192	-1.634*	2.467**	-0.363	1.553*	-2.486**
Endonezya	1.718	0.166	1.112	1.153	0.013	0.111	0.129
	1.113	0.543	1.401	2.014*	0.537	1.544*	2.667***
Güney Kore	-3.936	-0.490	2.961	-4.229	-0.043	0.274	-0.386
	-1.805*	-2.131**	3.134***	-4.775***	-1.974*	3.047***	-4.744***
Türkiye	3.516	-0.260	0.265	0.032	0.060	-0.166	0.091
	0.712	-1.083	0.913	0.111	0.688	-1.265	0.651

*0.1 düzeyinde değişkenler anlamlıdır

**0.05 düzeyinde değişkenler anlamlıdır

***0.01 düzeyinde değişkenler anlamlıdır

i. Ekonomik Büyüme ve Gelir Eşitsizliği Arasındaki İlişki

Tablo-4'e bakıldığında GINI'nin t-istatistik değerinin 2.112 olduğu, bu değerin 1.971 t-tablo değerinden daha yüksek olduğu ve t-istatistik olasılık değerinin 0.05'den daha az olduğu görülmektedir. Bu da H_{0a}'nın reddedilmesi ve H_{1a}'nın kabul edilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Buradan gelir eşitsizliğinin (Gini) BRICS ve MIST ülkelerinde 1990-2013 döneminde ekonomik büyüme ile pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu sonucu çıkmaktadır.

Bu sonuç Simon Kuznet tarafından 1963 yılında ortaya atılan Kuznet'in Ters U teorisini desteklemektedir. Kuznet, ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisinin ters bir U şeklini aldığını anlatmıştır. Az gelişmiş ülkelerde kişi başına gelir düzeyleri arttığında gelir eşitsizliği de artmakta, en yüksek düzeyine ulaşmakta ve gelir düzeyleri daha çok arttığında azalmaktadır. Bunun nedeni hemen her zaman yapısal değişmenin doğası ile ilgilidir. Gelir eşitsizliği artışı düşük gelirli ekonomilerin orta gelir seviyesi altındaki ekonomilere geçtiğini göstermektedir. Bu sonuç ayrıca kısa vadede gelir eşitsiziliği ve ekonomik büyüme arasında pozitif ilişki bulan Forbes (2000: 869-897); Heyse (2006: 5); Tabassum (2008: 727-743) tarafından yapılan araştırmalarla da benzerlik göstermektedir.

Bununla birlikte bu sonuç ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasında negatif ilişki bulan Alesina ve Rodrick (1994: 465-490); Person ve Tabellini (1994: 600-621) ve Barro (2000: 5-32)'nun araştırmaları ile çelişmektedir. Bu ilişkide gelir eşitsizliği fakir ülkelerdeki ekonomik büyümeyi geciktirmektedir. Deininger ve Squire (1996: 565-592) büyüme ve toplam eşitsizlikteki değişmeler arasında sistematik bir ilişki bulmamıştır.

Tablo-5 baz alındığında gelir eşitsizliğinin ekonomik büyümelerine anlamlı katkı sağladığı belirli ülkeler olduğu görülmektedir. Bu ülkeler Hindistan, Güney Afrika ve Güney Koredir. Hindistan, Güney Afrika ve Güney Kore'de gelir eşitsizliği ekonomik büyüme ile negatif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Diğer ülkelerde gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme ile ilişkisi pozitiftir ancak anlamlı değildir.

ii. Ekonomik Büyüme ve Kredi Piyasası Aksaklığı Arasındaki İlişki

Tablo-4'te görüldüğü gibi FI'nin t-istatistik değeri 1.999 dur ve negatiftir. Mutlak değeri t-tablodan 1.971 daha yüksektir ve t-istatistiğin olasılık değeri 0.05'den düşüktür. Bu da H_{0b}'nin reddedilmesi ve H_{1b}'nin kabul edilmesi gerektiği

anlamına gelmektedir. Bu sonuca dayanılarak 1990-2013 döneminde gelişmekte olan ülkelerde, özellikle BRICS ve MIST ülkelerinde, kredi piyasası aksaklığı değişkeninin bir göstergesi olarak finansal aracılığın ekonomik büyüme ile negatif ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu ise söz konusu ülkelerin daha fazla gelişmiş bir finansal yapıya sahip olsalar dahi ekonomik büyümelerinin artmadığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle asimetrik bilgi ve krediyle ilgili yasal kurumların sınırlanması yüksek olsa dahi bu ülkelerdeki ekonomik büyüme artmaktadır.

Bu olgu finansal sektör ne kadar hızlı büyürse bir bütün olarak ekonomi de o kadar yavaş büyür sonucuna ulaşan Cecchetti ve ve Kharroubi (2012: 381)'nin araştırması ile benzerdir. Bu durum büyük ve hızlı büyüyen finansal sektörlerin ekonominin geri kalanı için çok daha maliyetli olabileceği anlamına gelmektedir. Bu olgunun finansal sektörden dolayı ekonominin geri kalanı ile kıt kaynaklar için rekabet ettiği ileri sürülmüştür. Gregorio ve Guidotti (1995: 433-448) ise finansal sistemin liberalleşmesi ve yoksul çevrede işlemesine izin verilmesi halinde daha yüksek finansal aracılığın büyüme performansı üzerinde negatif etkilere sahip olabileceğine dikkat çekmiştir.

Galor ve Zeira (1993: 35-52); Banarjee ve Newman (1993: 274-298); Aghion ve Bolton (1997: 603-611), ve Barro (2000: 5-32) kredi piyasası aksaklığı ve ekonomik büyüme arasındaki negatif ilişki bulmuştur. Bu çerçevede kredi aksaklığının şirket büyümesine engel teşkil edeceğini ve ekonomik büyümeyi etkileyeceği iddia edilmiştir. Ayrıca kredi piyasası aksaklığı insanların, özellikle de yoksul insanların yaşamlarını iyileştirememelerine neden olmaktadır. Bu durum ekonomik koşulları genel olarak etkileyecektir.

Tablo-5'te gösterildiği gibi kredi piyasası aksaklığının ekonomik büyümelerine anlamlı katkıda bulunduğu bir kısım ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkeler Brezilye, Rusya, Hindistan ve Güney Koredir. Kredi piyasası aksaklığı ekonomik büyümeyi Brezilye, Rusya ve Güney Kore'de negatif yönde ve anlamlı bir şekilde etkilemekte iken, Hindistan'da pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

iii. Ekonomik Büyüme ve Eğitim Arasındaki İlişki

Tablo-4 EDU'nun t istatistik değerinin 3.109 olduğunu göstermektedir. Bu değer t-tablo değeri 1.971'den yüksektir ve t-istatisiğinin olasılık değeri 0.05'den düşüktür. Bu da H_{0c}'nın reddedilmesi ve H_{1c}'nin kabul edilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Bu sonuca dayanılarak BRICS ve MIST ülkelerinde 1990-2013 döneminde eğitimin ekonomik büyüme ile pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu sonucu çıkarılmıştır.

Bu sonuç eğitimin ekonomik büyüme üzerindeki pozitif etkisini açıklayan önceki çalışmaları desteklemektedir. Mankiw vd (1992: 407-437) eğitimin, emek verimliliğini arttıran ve daha yüksek bir denge gelir düzeyi sağlayan beşeri sermayeyi arttırabileceğini ileri sürmüştür. Lucas (1988: 3-42); Romer (1990: S71-S102); Aghion ve Howitt (1988: 603-611) ekonominin yenilikçi kapasitesini ve yeni teknoloji, ürün ve yöntemler hakkında bilgiyi arttıran bir faktör olarak eğitimin büyümeyi desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Nelson ve Phelps (1996: 69-75); Benhabib ve Spiegel (2005: 143-174) de bilginin anlaşılması ve işlenmesi için ve icat edilen yeni teknolojilerin uygulanması için gerekli bilgilerin yayılması ve aktarılmasını kolaylaştıran eğitimin ekonomik büyümeyi desteklediğini bulmuştur.

Tablo-5'e bakıldığında, Rusya, Hindistan, Güney Afrika, Meksika ve Güney Kore'deki eğitimin büyümeye katkı sağladığı görülmektedir. Rusya, Güney Afrika ve Güney Kore'de eğitim, ekonomik büyüme ile pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Bununla birlikte Hindistan ve Meksika'da eğitim, ekonomik büyüme ile negatif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir.

iv. Ekonomik Büyüme ve Ticaret Açıklığı Arasındaki İlişki

Tablo-4 TO'nun t-istatistik değerinin 3.014 ve negatif olduğunu göstermektedir. Bunun mutlak değeri t-tablo 1.971 değerinden yüksektir ve H_{0d}'nin red ve H_{1d}'nin kabul edilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Bu sonuca dayanılarak BRICS ve MIST ülkelerinde 1990-2013 döneminde ticaret açıklığının ekonomik büyüme ile negatif ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu çıkarımı yapılmıştır. Ticaret açıklığı ihracat ve ithalat değerlerinin her ikisinde de artışa yol açmaktadır. Bununla birlikte genellikle ithalat değerindeki artış ihracat değerindeki artıştan daha yüksektir. Bundan dolayı dış ticaret açığı da artmakta ve bu ülkelerin ekonomik büyümeleri üzerinde negatif etkide bulunmaktadır.

Bu sonuç Bourdon vd (2011: 5131); Daumal ve Özyurt (2011: 1) ve Bibi vd (2014: 2) gibi önceden yapılmış bazı çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Ancak bu çalışma sonuçlarından farklı sonuçlar elde eden bazı çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalar ticaret açıklığı ve ekonomik büyüme arasında pozitif ilişki bulmuştur. Swan (1956: 334-361) ve Sollow (1956: 65-94) bir ülkenin dış ticaret engellerini indirerek kazanmış olacağını iddia etmiştir. Frankel ve Romer (1999: 379-399) ise ticaret açıklığının ekonomik büyüme üzerinde pozitif ve anlamlı etkiye sahip olduğunu bulmuştur. Dollar ve Kraay (2001: 2587) ticaretin liberalizasyonu ve ekonomik büyüme arasında pozitif ilişki bulmuştur.

Bu veri analizi temel alındığında elde edilen farklı sonuçlar döviz kurlarında düşme, yüksek hacimde ithalat gibi ticaret açığına neden olan bazı faktörlerden kaynaklanmıştır. Ayrıca ticari eşya ürünleri gibi birincil sektör odaklı ekonomilerde ticaret açıklığı halen gelişmekte olan ülke ekonomilerinde ağır basmaktadır. Ticaret açıklığı ve ekonomik büyüme arasında negatif ilişki Bourdon vd (2011: 5131); Daumal ve Özyurt (2011: 1) ve Bibi vd (2014: 2) tarafından da bulunmuştur.

Tablo-5'te gösterildiği gibi ticaret açıklığı; Rusya, Meksika, Endonezya ve Güney Kore'de anlamlı bir şekilde ekonomik büyümeye katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte Meksika ve Endonezya'da ticaret açıklığı ekonomik büyüme ile pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Bu da önceki araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Bu arada Rusya ve Güney Kore'de ticaret açıklığı ve ekonomik büyüme negatif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir.

v. Ekonomik Büyüme ve Gelir Eşitsizliği ilişkisinde Moderatör Değişken Olarak Kredi Piyasası Aksaklığının Rolü

Tablo-4'te gösterildiği gibi GINFI'nin t-istatistik değeri 0.976 dır. Bu değer t-tablo değeri 1.971'den düşüktür ve t-istatistiği olasılık değeri 0.05'den yüksektir. Bu ise H_{0e}'nin kabul ve H_{1e}'nin reddedilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Bu sonuca dayanılarak 1990-2013 döneminde BRICS ve MIST ülkelerinde finansal aracılık ile gösterilen kredi piyasası aksaklığının ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı bir etkiye sahip olmadığı çıkarımı yapılmıştır.

Bu sonuç, ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisini modere etmede kredi piyasası aksaklığının rolünün anlamlı olduğunu bulan daha önceki çalışma

sonuçlarından farklıdır. Galor ve Zeira (1993: 35-52); Banarjee ve Newman (1993: 274-298); Aghion ve Bolton (1997: 603-611) ve Tabassum (2008: 727-743) kredi aksaklığının ekonomik büyümeyi engelleyen gelir eşitsizliğini etkilemede anlamlı role sahip olduğunu bulmuştur.

Tablo-5 temel alındığında Brezilya, Hindistan ve Güney Kore'de kredi piyasası aksaklığı ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiye anlamlı katkıda bulunmaktadır. Brezilya ve Hindistan'da kredi piyasası aksaklığı gelir eşitsizliğinin yüksek olmasına rağmen daha yüksek ekonomik büyümeye yol açmaktadır. Buna karşın Güney Kore'de kredi piyasası aksaklığı gelir eşitsizliğinin ekonomik büyümeyi engellemesine yol açmaktadır.

vi. Ekonomik Büyüme ve Gelir Eşitsizliği İlişkisinde Moderatör Değişken Olarak Eğitimin Rolü

Tablo-4 GINED'in t-istatistik değerinin 0.62 olduğunu veya t-tablo değeri 1.971'den düşük olduğunu ve t-istatistik olasılık değerinin 0.05'den yüksek olduğunu göstermektedir. Bu da H_{0f}'nin kabul ve H_{1f}'nin reddedilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Bu sonuç temelinde BRICS ve MIST ülkelerinde 1990-2013 döneminde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi modere etmede eğitimin anlamlı etkiye sahip olmadığı çıkarımı yapılmıştır.

Bu sonuç, ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisini modere etmede eğitimin anlamlı rolü olduğunu bulan önceki çalışma sonuçlarından farklılık göstermektedir. Lewis (1970: 180-181) eğitimin daha yüksek ekonomik büyümeye yol açan vasıflı ve vasıfsız çalışanlar arasındaki ücret farklılıklarını azaltacağını iddia etmiştir. Chenery vd (1975: 342); Eckstein (1992: 339-359); Ashenfelter ve Rouse (2000: 89-117); Ning (2010: 5148) ve Goldin ve Katz (2009: 12984) da ekonomik büyümeyi arttırmak için gelir eşitsizliğini etkilemede eğitimin anlamlı role sahip olduğunu bulmuştur.

Eğitimin, ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisine anlamlı bir şekilde katkı yaptığı bir kısım ülkeler bulunmaktadır. Tablo-5'te gösterildiği gibi, bu ülkeler Hindistan, Çin, Güney Afrika, Meksika, Endonezya ve Güney Koredir. Çin, Meksika, Endonezya ve Güney Kore'deki eğitim, gelir eşitsizliğinin artmasına rağmen ekonomik büyümeyi daha fazla etkilemektedir.

vii. Ekonomik Büyüme ve Gelir Eşitsizliği İlişkisinde Moderatör Değişken Olarak Ticaret Açıklığının Rolü

Tablo-4 GINTO'nun t-istatistik değerinin 2.985 olduğunu göstermektedir. Bu değer 1.971 olan t-tablo değerinden daha düşüktür ve t-istatistik olasılık değeri 0.05'den azdır. Bu da H_{0g}'nin reddedilmesi ve H_{1g}'nin kabul edilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla buradan BRICS ve MIST ülkelerinde 1990-2013 döneminde ticaret açıklığının ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı etkiye sahip olduğu sonucu çıkarılmaktadır. Sonuçlar uluslararası ticarette yüksek paya sahip bu ülkelerde yaşanan daha fazla eşitsizliğin ekonomik büyümenin ilerlemesine yol açacağını göstermektedir.

Bu sonuç, Swan (1956: 334-361); Sollow (1956: 65-94); Dollar (1992: 523-544); Edwards (1993: 1358-1393); Sachs ve Warner (1995: 1-95) tarafından elde edilmiş önceki araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Bu çalışmalarda ticaret açıklığının ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisi üzerinde pozitif etkide bulunduğu sonucu elde edilmiştir. Dollar ve Kraay (2001: 2587) ticaret açıklığının ülkelerarası gelir eşitsizliğini ve daha yüksek ekonomik büyümeye yol açan ülke içerisindeki yoksulluğu azalttığı sonucunu elde etmiştir.

Tablo-5'e göre Rusya, Çin, Meksika, Endonezya ve Güney Kore'de ticaret açıklığı anlamlı bir şekilde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisine katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte ticaret açıklığı sadece Endonezya'da yüksek gelir eşitsizliği olmasına rağmen ekonomik büyümeyi daha fazla etkilemektedir. Gelir eşitsizliği yüksek iken Rusya, Çin, Meksika ve Güney Kore'de ticaret açıklığı ekonomik büyümeyi daha yavaş etkilemektedir.

SONUÇLAR

Ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişki konusunda iktisatçılar yarım asırdan fazla bir süredir inceleme yapmaktadır. Süreç ilk olarak 1955 yılında Simon Kuznets'in "Ters U Hipotezi" olarak bilinen teorisi ile başlamıştır. Kuznets daha az gelişmiş ülkelerde kişi başına gelir artarken gelir eşitsizliğinin de arttığını bulmuştur. Bu çalışmada da ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişki analiz edilmektedir. Ancak diğer çalışmalardan farklı olarak büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisinde kredi piyasası aksaklığı, eğitim, ve ticaret açıklığı değişkenleri moderatör değişken olarak kullanılmıştır. Dördüncü bölümde test edilen istatistiki hipotez analizine dayanarak alınan sonuçlardan bazıları şunlardır:

i. Eşzamanlı gelir eşitsizliği (Gini), kredi piyasası aksaklığı (FI), eğitim (EDU), ticaret açıklığı (TO), ve GINFI, GINED, ve GINTO'yu içeren moderatör değişkenlerin karşılıklı etkileşiminin 1990-2013 döneminde gelişmekte olan ülkelerin özellikle BRICS ülkeleri olarak bilinen Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika'nın ve MIST olarak bilinen Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye'nin ekonomik büyümesi (GSYİH) üzerinde önemli etkisi olmuştur. Bu durum F tablo değerinden (2.06) daha yüksek olan F-istatistik değeri (33.63) ve 0.05'den az olan F-istatistiğinin olasılık değeri ile gösterilmiştir.
ii. Ayarlanmış R-kare ile 0.695 gösterilen determinasyon katsayısının değeri ekonomik büyümedeki (GSYİH) % 69.50'luk bir değişikliğin gelir eşitsizliği (Gini), kredi piyasası aksaklığı (FI), eğitim (EDU), ticaret açıklığı (TO) ve GINFI, GINED ve GINTO faktörlerini içeren moderatör değişkenlerin karşılıklı etkileşimi ile temsil edildiğini göstermektedir. Bununla birlikte bu regresyon modeline dahil edilmeyen diğer değişkenler ekonomik büyümedeki değişikliğin % 30.50'sini temsil etmektedir.
iii. 1990-2013 döneminde BRICS ve MIST ülkelerini içeren gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliği (Gini) ekonomik büyüme ile pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Böyle bir ilişki t-tablo değeri 1.971'den daha yüksek olan 2.112 t-istatistiği değeri ve 0.05'den daha düşük olan t-istatistiği olasılık değeri ile gösterilmiştir. Bu ülke gruplarından sadece Hindistan, Güney Afrika ve Güney Kore'de ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasında anlamlı ilişki vardır.

iv. Finansal aracılık (FI) göstergesi olan kredi piyasası aksaklığı 1990-2013 döneminde BRICS ve MIST grubu ülkelerini içeren gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ile negatif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Böyle bir ilişki 1.971 t-tablo değerinden daha yüksek olan 1.999 t-istatistik değeri ve 0.05'den düşük olan t-istatistik olasılık değeri ile gösterilmiştir. Bu ülke gruplarından sadece Brezilya, Rusya, Hindistan ve Güney Kore'de ekonomik büyüme ve kredi piyasası aksaklığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

v. Eğitim (EDU) 1990-2013 döneminde BRICS ve MIST grubu ülkelerini içeren gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ile pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Böyle bir ilişki t-tablo değeri 1.971'den daha yüksek olan 3.109 t-istatistik değeri ve 0.05'den daha düşük olan t-istatistik olasılık değeri ile gösterilmiştir. Bu ülke gruplarından sadece Rusya, Hindistan, Güney Afrika, Meksika ve Güney Kore'de ekonomik büyüme ve eğitim arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

vi. Ticaret açıklığı (TO) 1990-2013 döneminde BRICS ve MIST grubu ülkelerini içeren gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ile negatif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Böyle bir ilişki t-tablo değeri 1.971'den daha yüksek olan 3.014 t-istatistik değeri ve 0.05'den daha düşük olan t-istatistik olasılık değeri ile gösterilmiştir. Bu ülke gruplarından sadece Rusya, Meksika, Endonezya ve Güney Kore'de ekonomik büyüme ve ticaret açıklığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

vii. Finansal aracılık (FI) göstergesi olan kredi piyasası aksaklığı 1990-2013 döneminde BRICS ve MIST grubu ülkelerini içeren gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı bir etkiye sahip değildir. Bu durum t-tablo değeri 1.971'den daha düşük olan 0.976 t-istatistik değeri ve 0.05'den daha yüksek olan t-istatistik olasılık değeri ile gösterilmiştir. Bununla birlikte kredi piyasası aksaklığının anlamlı ölçüde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi modere ettiği bazı ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkeler Brezilya, Hindistan ve Güney Koredir.

viii. Eğitim 1990-2013 döneminde BRICS ve MIST grubu ülkelerini içeren gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi modere etmede anlamlı bir etkiye sahip değildir. Bu durum t-tablo değeri 1.971'den daha düşük olan 0.621 t-istatistik değeri ve 0.05'den daha yüksek olan

t-istatistik olasılık değeri ile gösterilmiştir. Bununla birlikte eğitimin anlamlı ölçüde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi modere ettiği bazı ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkeler Hindistan, Çin, Güney Afrika, Meksika, Endonezya ve Güney Koredir.

ix. Ticaret açıklığı 1990-2013 döneminde BRICS ve MIST grubu ülkelerini içeren gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisini modere etmede anlamlı bir etkiye sahiptir. Bu durum t-tablo değeri 1.971'den daha yüksek olan 2.985 t-istatistik değeri ve 0.05'den daha düşük olan t-istatistik olasılık değeri ile gösterilmiştir. Bu ülke grupları içerisinde sadece Rusya, Çin Meksika, Endonezya ve Güney Kore'de ticaret açıklığı anlamlı ölçüde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi modere etmektedir.

Yukarıda verilen istatistiki hipotez sonuçlarına bakıldığında bu araştırmadan elde edilen bazı sonuçların mevcut teorileri ve daha önceki araştırmaları desteklediği görülmektedir. Ancak önceki araştırma sonuçlarından farklı olan sonuçlar da bulunmaktadır. Bu çalışmada ticaret açıklığının ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi önemli ölçüde modere ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Swan (1956: 334-361); Dollar (1992: 523-544); Edwards (1993: 1358-1393); Sachs ve Warner (1995: 1-95); Dollar ve Kraay (2001: 2587) tarafından daha önce yapılmış olan çalışmaları desteklemektedir. Bu çalışmada elde edilen ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki pozitif anlamlılık, Kuznet (1963); Forbes (2000: 869-897); Heyse (2006: 5) ve Tabassum (2008: 727-743) tarafından daha önce yapılmış çalışmalarla da benzerlik göstermektedir.

Ayrıca ekonomik büyüme ve kredi piyasası aksaklığı arasındaki negatif anlamlılık ise daha önce Galor ve Zeira (1993: 35-52); Banarjee ve Newman (1993: 274-298); Aghion ve Bolton (1997: 603-611), ve Barro (2000: 5-32) tarafından yapılmış olan çalışmalarla benzerdir. Ekonomik büyüme ve ticaret açıklığı arasındaki ilişki analizinden, bu çalışmada elde edilen sonuç ve da daha önce Swan (1956: 334-361), Sollow (1956: 65-94); Frankel ve Romer (1999: 379-399); Dollar ve Kray (2001: 2587) tarafından daha önce yapılmış çalışmaları desteklemektedir.

Bununla birlikte bu çalışmada elde edilen sonuçlardan bazıları daha önceki çalışmalardan farklılık göstermektedir. Bu çalışmada kredi piyasası aksaklığı ve eğitimin, ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ilişkisi üzerindeki etkisi anlamlı

çıkmamıştır. Kredi piyasası aksaklığının rolü için elde edilen sonuçlar Galor ve Zeira (1993: 35-52); Banarjee ve Newman (1993: 274-298); Aghion ve Bolton (1997:603-611) ve Tabassum (2008: 727-743) tarafından yapılmış daha önceki çalışmalardan farklılık göstermektedir. Diğer taraftan eğitimin rolü analizinden elde edilen sonuçlar Lewis (1980: 180-181); Chenery (1975: 342); Eckstein (1992: 339-359); Ashenfelter ve Rouse (2000: 89-117); Ning (2010: 5148); Goldin ve Katz (2009: 12984) tarafından yapılmış önceki çalışmalardan farklılık göstermektedir.

Yukarıdaki istatistiki hipotez sonuçlarına dayanılarak kredi piyasası aksaklığı, eğitim ve ticaret açıklığını içeren iyileştirici faktörler ile gelir eşitsizliğini asgariye indirme ve ekonomik büyümeyi hızlandırma noktasında yapılan bazı öneriler aşağıda sıralanmıştır.

i. Gelişmekte olan ülkelerde, özellikle BRICS ve MIST ülkelerinde hükümet veya politika yapıcıların ve finansal kurumların, özellikle fakir insanlara kredi dağılımını arttırarak ve yasal kurumların sınırlanmalarını mümkün olduğunca azaltarak kredi piyasası aksaklığını asgariye indirmesi gerekmektedir. Bu şekilde insanların tümü iyi eğitim alarak ve iş yaparak yaşamlarını iyileştirebilecektir. Nihayet bu da verimliliklerinin ve büyüme potansiyellerinin daha yüksek bir düzeye çıkması ve daha adil dağıtılması yönünde fayda sağlayacaktır. Ayrıca finansal sistemin kusurlu çalışmasına neden olan ve tasarruf yapma cesaretini kıran ve spekülasyonu teşvik eden finansal krizin önüne geçmek veya etkisini en aza indirmek için gelişmiş finansal sistemlerin kurulması gerekmektedir. Böylece yüksek finansal aracılık ekonomik büyüme üzerinde mevcut sonuçlar gibi negatif etki değil, pozitif etki meydana getirecektir.
ii. BRICS ve MIST ülkelerindeki hükümetlerin veya politika yapıcıların ve eğitim kurumlarının daha iyi kalitede eğitim verilmesini ve eğitimin tüm insanlara daha adil dağıtımını sağlaması gerekmektedir. Hindistan ve Güney Afrika gibi bazı ülkelerde insanların % 50'den azı üniversiteye kadar eğitim almamaktadır (World Bank, 2013). Eğitim vasıf farklılıklarını ortadan kaldırabilir. Bu da ücret farklılıklarının azalmasını ve daha yüksek ekonomik büyümeye yol açan emek verimliliğinin artmasını sağlar.
iii. Ticaret açıklığı BRICS ve MIST ülkelerinde ekonomik büyümeyi negatif etkilediği için uluslararası ticaret politikalarının tekrar gözden geçirilmesi

gerekmektedir. Uluslararası piyasada daha önce rekabete girmemiş yerli ürünlerin vergiler, gümrük vergileri veya ticaret sınırlamaları uygulanarak korunması gerekmektedir. Ayrıca ürünlerin katma değerlerinin arttırılması ve uluslararası piyasada daha önce rekabet etmiş ticari malların desteklenmesi gerekmektedir. Böylece ticaret açıklığı, gelir eşitsizliğinin azalması ve daha yüksek ekonomik büyüme yönünde pozitif etki meydana getirecektir.

Bu çalışma yapılırken bazı kısıtlamalarla karşı karşıya kalınmıştır. Bu nedenle sonradan yapılacak araştırmalardan daha iyi ve daha doğru sonuçlar elde edilmesi için uygulanması gereken noktalara veya giderilmesi gereken sorunlara ilişkin bir kısım önerilerde bulunulacaktır.

i. Bu çalışmada sadece BRICS ve MIST'te yer alan dokuz ülke incelenmiştir. Bu da gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik koşulların tam olarak ortaya konulabilmesi açısından yeterli değildir. İlerde yapılacak çalışmalarda daha fazla örnek kullanılması gelişmekte olan ülkelerin daha iyi temsil edilmesi ve daha doğru sonuçların elde edilmesi açısından anlamlı olacaktır.
ii. Bu çalışmada 1990-2013 dönemi ele alınmıştır. İlerde yapılacak çalışmalarda daha uzun dönemin kullanılması daha iyi olacaktır. Ayrıca araştırmanın uzun ve kısa dönem olarak ayrılması halinde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkide dönemlerin etkisi karşılaştırılabilecektir.
iii. Ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliğini analiz eden bu çalışmada sadece üç moderatör değişken kullanılmıştır. Dolayısıyla sonraki çalışmalarda Barro tarafından değinilen politik ekonomi, sosyo-politik huzursuzluk, tasarruf oranları ve teknolojik değişme gibi farklı moderatör değişkenlerin kullanılması anlamlı olacaktır.
iv. Bu regresyon modelindeki belirleme katsayısının değeri yaklaşık % 69.50 çıkmıştır. Bu oran halen daha araştırmaya dahil edilmemiş bazı değişkenlerin olduğu anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ilerde yapılacak araştırmalarda belirleme katsayısı değerinin artması için başka bağımsız değişkenlerin de modele dahil edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Acharyya, Rajat and Mehta, Rajesh. (2006). Trade Liberalization, Poverty, and Income Inequality in India. **Asian Development Bank INRM Policy Brief** No. 10

Aghion and Bolton P. (1997). Distribution and Economic Growth in Model of Imperfect Capital Markets. **European Economic Review**, Vol: 36, 603-611

Aghion, P. and Howitt, P. (1998). **Endogenous Growth Theory**. Cambridge, MA: MIT Press.

Akerlof, G. (1970). The Market for Lemons: Quality Uncertainty and the Market Mechanism. **The Quarterly Journal of Economics**, 89: 488-500

Alesina, Alberto and Rodrick D. (1994). Distributive Politics and Economic Growth. **Quarterly Journal of Economics**, Vol: 108, 465-90.

Alesina, Alberto and Perotti, Roberto. (1993). Income Distribution, Political Stability and Investment. **NBER Working Paper** No. w4486.

Allison, Paul. (2012). **When Can You Safely Ignore Multicollinearity?.** http://statisticalhorizons.com/multicollinearity. 08.09.2015

Ashenfelter, O., Rouse, C. (2000). **Schooling, Intelligence and Income in America. In: Arrow, K., Bowles, S., Durlauf, S. (Eds.), Meritocracy and Economic Inequality**. Princeton University Press, Princeton, NJ, 89-117.

Atkinson, A. B. (2009). Factor shares: the principal problem of political economy?. **Oxford Review of Economic Policy**, Vol. 25, No. 1, 3–16.

Banerjee A.V. and Newman A.F. (1993). Occupational Choice and the Process of Development. **Journal of Political Economy**, Vol: 101, No: 2, 274-298.

Banya, Baindu. (1995). **Income Inequality in Developing Countries**. Illinois Wesleyan University. Honors Projects Paper 53. http://digitalcommons.iwu.edu/econ_honproj/53/. 19.02.2015.

Barro, R.J. (1997). **Determinants of Economic Growth, A Cross-Country Empirical Study**, Cambridge MA, MIT Press.

Barro R. (2000). Inequality and Growth in a Panel of Countries. **Journal of Economic Growth**, Vol: 5, 5–32

Becker, Gary (1994). **Human Capital: A theoretical and empirical analysis with special reference to Education**. The University of Chicago Press.

Benabou, Roland. (1996). Inequality and Growth. **National Bureau of Economic Research**. Vol 11. 11-92.

Benhabib, J. and Spiegel, M. M. (1994). The Role of Human Capital in Economic Development: Evidence from Aggregate Cross-Country Data. **Journal of Monetary Economics** 34 (2), 143–174.

Bhargava, Alok; Franzini, L.; Narendranathan, W. (1982). Serial Correlation and the Fixed Effects Model. **Review of Economic Studies**, 49 (4): 533–549.doi:10.2307/2297285

Bibi, Sadia, Ahmad, Syed Tauqeer and Rashid, Hina. (2014). Impact of Trade Openness, FDI, Exchange Rate and Inflation on Economic Growth: A Case Study of Pakistan. **International Journal of Accounting and Financial Reporting**, ISSN 2162-3082 2014, Vol. 4, No. 2.

Bloomberg Business. (2012). **Goldman Sach's MIST Topping BRICs as Smaller Markets Outperform**. http://www.bloomberg.com/news/articles/2012-08-07/goldman-sachs-s-mist-topping-brics-as-smaller-markets-outperform. 29.05.2015

Bourdon, Marilyne Huchet, Mouël,Chantal Le and Vijil, Mariana. (2011). **The Relationship between Trade Openness and Economic Growth: Some New Insights on the Openness Measurement Issues**. EcoMod2013 5131, Ecomod.

Braun, Denny. (1991). **The Rich Get Richer: The Rise of Income Inequality in the United States and the World**. Chicago: Nelson-Hall Publishers. 49

Brenner,Xavier. (2013). **Emerging Markets: Godbye BRICS, Hello MIST**. Smart Investing. http://investing.covestor.com/2013/03/bric-funds-lose-their-shine-as-u-s-stocks-are-crushing-it. 28.05.2015

Breslow, Jason M. (2015). **Inequality and the Putin Economy: Inside the Numbers**. http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/foreign-affairs-defense/putins-way/inequality-and-the-putin-economy-inside-the-numbers/. 28.05.2015

Calderon, C and A. Chong (2001). **External Sector and Income Inequality in Interdependent Economic Using A Dynamic Panel Data Approach**. Economics Letters, 71, 225-231.

Carpenter, Mason A and Dunung, Sanjyot P. (2012). **Challenges and Opportunities in International Business: International Trade and Foreign Direct Investment**. http://2012books.lardbucket.org/pdfs/challenges-and-opportunities-in-international-business.pdf.

Cecchetti, G., Kharroubi, E. (2012). Reassessing the Impact of Finance on Growth. **BIS Working Papers** No. 381, Bank for International Settlements

Chenery, Hollis and Moises Syrquin. (1975). **Patterns of Development 1950-1970**. Published for the World Bank by Oxford University Press.

Chintrakarn et al. (2010). FDI and Income Inequality: Evidence from Europe. **Kiel Working Paper**, 1579 ss. 1-30.

Conduit, Jodie and Mavonda, Felix. (1999). **The Characterisation of Moderators of the Relationship Between Functional Strategies and Market Orientation**. Monash University. http://www.anzmac.org/conference_archive/1999/Site/C/Conduit.pdf.

Cornia and Court. (2001). Inequality, Growth and Poverty in the Era of Liberalization and Globalization. **The United Nations University WIDER**. Policy Brief No. 4.

Cornia G. A. (2004 ed). **Inequality, Growth and Poverty in an Era of Liberalization and Globalization**. Oxford: Oxford University Press.

Credit Suisse (2012). **Global Wealth Report 2012**. Zurich. http://piketty.pse.ens.fr/files/capital21c/xls/RawDataFiles/WealthReportsEtc/CreditSuisse/CreditSuisseGlobalWealthReportOctober2012.pdf. 19.02.2015

Credit Suisse (2014). **Global Wealth Report 2014**. Zurich. https://publications.credit-suisse.com/tasks/render/file/?fileID=60931FDE-A2D2-F568-B041B58C5EA591A4. 28.02.2015

Daumal, Marie and Özyurt, Selin. (2011). The Impact of International Trade Flows on Economic Growth in Brazilian States. **Review of Economics and Institution** ISSN 2038-1379 DOI 10.5202/rvei.v2i1.5, Vol. 2-No.1, Winter 2011-Article 5.

Davies, J. B. (2008). **Personal Wealth From a Global Perspective**. Oxford: Oxford University Press.

Deininger K. and Squire L. (1996). A New Data Set Measuring Income Inequality. **World Bank Economic Review**, Vol: 10, 565–92.

Dollar and David. (1992). **Outward-Oriented Developing Economies Really Do Grow More Rapidly: Evidence from 95 LDCs 1976–1985**. Economic Development and Cultural Change, Vol: 40, No: 3, 523–44.

Dollar, David and Kraay A. (2001). Growth is Good for the Poor. **World Bank Policy Research Working Paper**, No: 2587.

Dollar, David and Kraay A. (2002). Growth is Good for the Poor. **Journal of Economic Growth**, No: 2587.

Eckstein, Zvi and Zilcha, Itzhak. (1992). The Effects of Compulsory Schooling on Growth, Income Distribution and Welfare. **Journal of Public Economics**. 54,3:339-359.

Edwards S. (1993). Openness, Trade Liberalization, and Growth in Developing Countries. **Journal of Economic Literature**, Vol: 31, 1358-1393.

Edwards, S. (1997). **Trade Policy, Growth and Income Distribution**. American Review Papers and Proceedings, 87, 205-210.

Ehrlich, I. (2000). Uncertain Lifetime, Life Protection and the Value of Life Saving. **Journal of Health Economics**, 19, 341–67.

Ehrlich, Isaac and Becker, Gary S. (1972). Market Insurance, Self-Insurance, and Self-Protection. **The Journal of Political Economy**, Vol. 80, No. 4.

Forbes K. (2000). A Reassessment of the Relationship between Inequality and Growth. **American Economic Review**, Vol: 90, 869-897.

Frankel J. and Romer D. (1999). Does Trade Cause Growth. **American Economic Review**, Vol: 89, 379-399.

Freeman, R. (2004). **Trade Wars: The Exaggerated Impact of Trade in Economic Debate**. The World Economy, Wiley Blackwell, Vol. 27(1), 1-23.

Galor, Oded and Zeira, Joseph. (1993). Income Distribution and Macroeconomics. **The Review of Economic Studies**, Vol. 60, No. 1, 35-52.

Ghosh, J. (2007). **Macroeconomic and Growth Policies**. Background Note, Department of Economic and Social Affairs. New York: United Nations.

Gillis, Malcom. (1992). **Economics of Development**. New York: W.W Norton & Company. 70.

Glyn, A. (2009). Functional Distribution and Inequality, in W. Salverda, B. Nolan and T. M. Smeeding (eds.). **The Oxford Handbook of Economic Inequality**, 101-126. Oxford: Oxford University Press.

Goldberger, Arthur S. (1964). **Econometric Theory**. New York: John Wiley & Sons. 238–243.

Goldin, Claudia and Katz, Lawrence F. (2009). The Race between Education and Technology: The Evolution of U.S Educational Wage Differentials, 1890 to 2005. **Harvard University and National Bureau of Economic Research**. JEL No. N3, J2, J3, O3, I2

Green, William H. (2008). **Econometric Analysis 6th Edition**. New York University: Prentice Hall.

Gregorio, Jose De and Guidotti, Pablo E. (1995). Financial Development and Economic Growth. **World Development**, Vol 23, No. 3, 433-448.

Gregorio, Jose De and Lee, Jong-Wha. (2002). Education and Income Inequality: New Evidence from Cross-country Data. **Review of Income and Wealth**. Vol: 48, Issue: 3, 395-416.

Gujarati et al. (2012). **Basic Econometrics 5th Edition**. New York: McGraw Hill Education.

Gupta, Sanjee at al. (1998). Does Corruption Affect Income Inequality and Poverty?. **IMF Working Paper** No. 98/76

Hansen, W. Lee (1970). **Education, Income and Human Capital**. NBER, Vol ISBN: 0-870-14218-6, 1-8.

Hanushek E A and Wößmann L. (2010). **Education and Economic Growth**. International Encyclopedia of Education. volume 2, 245-252.

Hardison, Karen P.L. (2015). **What is Trade Openness and What is the Effect of Trade Openness on economic/ financial development**. http://www.enotes.com/homework-help/what-trade-openness-87695. 26.03.2015

Harrison A., J. McLaren and M. McMillan. (2011). Recent Perspectives on Trade and Inequality. **Annual Review of Economics**, 3: 261–289.

Hausman, J.A. (1978). **Specification Tests of Independence between Stochastic Regressors and Disturbances**. Econometrica 41 (4): 733-750

Heyse, Allison. (2006). Income Distribution and Economic Growth in Developing Countries. **Indian Journal of Economics and Business**, Vol. 5: 2.

Hill, Patrice. (2015). **Russia Escaped Downgrade But Fitch Says Worsening Tensions Hurt Ecnomy**. http://www.rferl.org/content/russia-escapes-fitch-downgrade-tensions-worsen-economy/27109254.html. 28.05.2019

ILO. (2008). **World of Work Report 2008: Income Inequalities in the Age of Financial Globalization**. Geneva: International Labour Organization. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_100354.pdf. 19.02.2015

ILO (2008a). **Global Wage Report 2008/2009: Minimum Wages and Collective Bargaining Towards Policy Coherence**. Geneva: International Labour Organization. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_100786.pdf. 19.02.2015

ILO. (2010). **Global Wage Report 2010/2011: Wage policies in times of crisis**. Geneva: International Labour Organization. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_145265.pdf. 19.02.2015

IMF. (2012). **Global Gross Domestic Product**. http://www.statista.com/statistics/273951/growth-of-the-global-gross-domestic-product-gdp/. 26.03.2015

Jeeshim and KUCC625. (2008). **Statistical Inferences in Linear Regression**. http://www.iuj.ac.jp/faculty/kucc625/method/panel/chow_test.pdf.

Joseph, Joy V. (2010). **Pooled Regression. MetriScient**. http://metriscient.com/pooledreg.htm. 28.08.2015

Keefer, Philip and Stephen Knack. (1997). **Why Don't Poor Countries Catch Up? A Cross- National Test of an Institutional Explanation**. Economic Inquiry 35: 590-602.

Kennedy, Peter. (2008). **A Guide to Econometrics 6th Edition**. Malden, MA: Blackwell Publishing.

King, Robert and Levine R. (1993). Finance and Growth: Schumpeter Might Be Right. **Quarterly Journal of Economics**, Vol: 108.

Kose, M. A., E. Prasad, K. Rogoff, ,S. J. Wei, Shang-Jin. (2006). Financial Globalization: A Reappraisal. **International Monentary Fund Working Paper** No. 06/189. Washington, DC: International Monetary Fund.

Kuncoro, Mudrajad. (2011). **Metode Kualitatif Teori dan Aplikasi untuk Bisnis dan Ekonomi**. UPP-STIM YKPN : Yokyakarta.

Leibbrandt, M; Finn & Woolard. (2012). **Describing and Decomposing Post-Apartheid Income Inequality in South Africa**. Development in Southern Africa, 1 29: 19 34.doi:10.1080/0376835x.2012.645639.

Lemieux, Thomas. (2005). Post-secondary Education and Increasing Wage Inequality. **University of British Columbia and the National Bureau of Economic Research**. NBER Working Paper No. 12077.

Lewis, W. Arthur. (1970). **Theory of Economic Growth**. New York: Harper Row, 180-181.

Lucas, R. E. (1988). On the Mechanics of Economic Development. **Journal of Monetary Economics** 22, 3–42.

Luebker, M. (2013). **Redistribution Policies**. Paper presented at Workshop on Labour Market Institutions and Inequality, 7-8 February 2013. Geneva: International Labour Organization.

Lustig, Nora, et al. (2011). Declining Inequality in Latin America: How Much, Since When and Why. **Tulane Economics Working Paper** Series 1118.

Mankiw, N.G, D. Romer and D.N. Weil. (1992). A Contribution to the Empirics of Economic Growth. **Quarterly Journal of Economics**, 107, 407-437.

Marjit, S. and R. Acharyya. (2003). **International Trade, Wage Inequality and the Developing Economy: A General Equilibrium Approach**. Heidelberg: Physica/Springer Verlag.

Marshall, Gordon. (1998). **Human Capital Theory, A Dictionary of Sociology**. http://www.encyclopedia.com/doc/1O88-Humancapitaltheory.html. 20.08.2015

Martinez et al. (2001). **The Impact of Unemployment of Inequality and Poverty in OECD Countries**. Economics of Transition, Vol. 9, Issues 2, 417-447

Mathbits. (2015). **Coefficient of Determination**. http://mathbits.com/MathBits/TISection/Statistics2/correlation.htm. 03.08.2015

MathWorks. (2015). **F-statistic and t-statistic**. http://www.mathworks.com/help/stats/f-statistic-and-t-statistic.html. 03.08.2015

Matsuyama, Kiminori. (2007). Aggregate Implications of Credit Market Imperfection. **National Bureau of Economic Research**. Working Paper 13209.

Mauro, Paolo. (1995). Corruption and Growth. **The Quarterly Journal of Economics**, Vol. 110, No. 3, 681-712.

McMillan, M. and D. Rodrik. (2011). **Globalization, Structural Change and Productivity Growth**, in M. Bacetta and M. Jansen (eds.), Making Globalization Socially Sustainable. Geneva: World Trade Organization and International Labour Organization.

University of Michigan. (2014). **Income Ineqaulity Now Greater in China than in US**. http://ns.umich.edu/new/releases/22156-income-inequality-now-greater-in-china-than-in-us. 28.05.2015

Mutiara, Nur Adhini and Kartawinata, Budi Rustandi. Pengaruh Capital Expenditure Terhadap Tingkat Laba Dengan Kinerja Perusahaan Sebagai Variabel Moderator. **Jurnal Fakultas Komunikasi dan Bisnis Universitas Telkom**.

Nelson, R. R. and Phelps, E. (1966). Investment in Humans, Technology Diffusion and Economic Growth. **American Economic Review** 56(2), 69–75.

Ning, Guangjie. (2010). **Can Educational Expansion Improve Income Inequality in China? Evidence from the CHNS 1997 and 2006 Data**. IZA DP No.5148

OECD. (2010a). **Tackling Inequalities in Brazil, China, India and South Africa, The Role of Labour Market and Social Policies**. OECD Publishing, Paris.

OECD. (2010b). **Economic Policy Reforms: Going for Growth**. OECD Publishing, Paris.

OECD. (2011). **Special Focus: Inequality in Emerging Economies (EEs)**. Divided We Stand Why Inequality Keep Rising. http://www.oecd.org/els/soc/49170475.pdf. 21.02.2015

OECD. (2011). Special Focus: An Overview of Growing Income Inequalities in OECD Countries: Main Findings. **Divided We Stand Why Inequality Keep Rising**. http://www.oecd.org/els/soc/49499779.pdf. 21.02.2015

OECD. (2012). **Inequality and Income**. http://www.oecd.org/social/inequality.htm. 03.08.2015

OECD. (2011). **OECD Sciencem Technology and Industry Scoreboard: Trade Openness**. http://www.oecd-ilibrary.org/sites/sti_scoreboard-2011-en/06/06/index.html?contentType=&itemId=/content/chapter/sti_scoreboard-

2011-60-en&mimeType=text/html&containerItemId=/content/serial/20725345&accessItemIds=/content/book/sti_scoreboard-2011-en. 28.05.2015

Persson, Torsten and Tabellini. (1994). Is Inequality Harmful for Growth. **American Econmic Review**, Vol: 84, 600-621.

Pettinger, Tejvan. (2012). **Asymmetric Information Problem**. http://www.economicshelp.org/blog/glossary/asymmetric-information/. 31.08.2015

Phillips, R., Hulme D, Kim E M, Henderson J. (2002). **Economic Governance and Poverty Reduction in South Korea**. Report to the DFI.

Prasad, E. S., R. G. Rajan, and A. Subramanian. (2007). Foreign Capital and Economic Growth. **NBER Working Paper** No. 13619. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.

Rajasekar et al. (2013). **Research Methodology**. http://arxiv.org/pdf/physics/0601009.pdf.

Romer, P. (1990). Endogenous Technological Change. **Journal of Political Economy** 99 (5, pt. II), S71–S102

Sachs J.D. and Warner A.M. (1995). **Economic Reform and the Process of Global Integration**. Brookings Papers on Economic Activity, 1-95.

Samuelson and Nordhaus. (2005). **Economics 8th Edition: The Process of Economic Growth**, 558-565. New York: McGraw-Hill Education

Samuelson and Nordhaus. (2005). **Economics 8th Edition: Comparative Advantage and Protectionism – The Nature of International Trade**, 293-296. New York: McGraw-Hill Education

Satria, Dias. 2015. **Analisis Regresi: Model Data Panel**. http://www.diassatria.com/analisis-regresi-model-data-panel/. 03.08.2015

Sharma, S., R. Durand, and O. Gur-arie. (1981). Identification and Analysis of Moderator Variables. **Journal of Marketing Research**, XVIII, 291-300.

Solow R. (1956). A Contribution to the Theory of Economic Growth. **Quarterly Journal of Economics**, Vol: 70, 65-94.

Souza, Pedro H.G. Ferreira de. (2012). Poverty, Inequality and Social Policies in Brazil. International Policy Centre for Inclusive Growth. **United Nations Development Programme Working Paper** No. 87.

Spence, A.M. (1973). Job Market Signaling. **The Quarterly Journal of Economics**, 87: 355-74

Stiglitz, Joseph E. (1975). The Theory of Screening, Education and the Distribution of Income. **The American Review** 65 (3); 283-300

Stockhammer, E. (2013). **Why Have Wage Shares Fallen? A Panel Analysis of the Determinants of Functional Income Distribution. Conditions of Work and Employment** Series No. 35. Geneva: International Labour Organization.

Swan T. (1956). **Economic Growth and Capital Accumulation**. Economic Record, Vol: 32, 334-361.

Swanbrow, Diane. (2014). **Income Inequality Now Greater in China than in US**. Institute for Social Research, University of Michigan. http://home.isr.umich.edu/releases/income-inequality-now-greater-china-us/. 03.08.2015

Tabasum, Amina. (2008). Economic Growth and Income Inequality Relationship: Role of Credit Market Imperfection. **The Pakisatan Development Review** 47: 4 Part II (Winter 2008), 727-743.

Taylor, L. (2004). External Liberalization, Economic Performance, and Distribution in Latin America and Elsewhere, in Cornia, 2004. **UNU-WIDER Working Papers** Vol. 2000/215.

Todaro, Michael P and Smith, Stephen C. (2012). **Economic Development 11th Edition: Poverty, Inequality, and Development**. Boston: Pearson Education.

Torres, Oscar and Reyna. (2007). **Panel Data Analysis Fixed and Random Effects Using Stata** (v. 4. 2). Princeton University. http://www.princeton.edu/~otorres/Panel101.pdf. 03.08.2015

Trochim, William M.K. (2006). **Descriptive Statistics**. http://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php. 08.09.2015

Tsai, Pan-Long. Foreign Direct Investment and Income Inequality: Further Evidence. **World Development**, 1995, Vol. 23, Issue 3, 469-483

UNCTAD. (2012). **Trade and Development Report 2012**. Geneva. http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2012_en.pdf. 19.02.2015.

UNDP. (2013). **Humanity Divided: Confronting Inequality in Developing Countries**. http://www.undp.org/content/dam/undp/library/Poverty%20Reduction/Inclusive%20development/Humanity%20Divided/HumanityDivided_Full-Report.pdf. 19.02.2015

UNU-WIDER. (2015). **World Income Inequality Database V3.0B**. http://www.wider.unu.edu/research/WIID3-0B/en_GB/database/. 25.02.2015

Van der Hoeven, R. (2011). Income Inequality Revisited: Can One Make Sense of Economic Policy, in, R. van der Hoeven, (ed.), **Employment, Inequality and Globalization: A Continuous Concern**. Abingdon: Routledge.

Van der Hoeven R. and C. Saget. (2004). **Labour Market Institutions and Income Inequality: What are the New Insights After the Washington Consensus**, in Cornia, 2004.

Van der Hoeven, R. and L. Taylor. (2000). Introduction: Structural Adjustment, Labour Markets and Employment: Some Considerations for Sensible People. **The Journal of Development Studies**, Vol. 36, No. 4, April 2000.

Van der Hoeven, R. and M. Luebker. (2006). Financial Openness and Employment: The Need for Coherent International and National Policies. **ILO Working Paper** No. 75. Policy Integration Department International Labour Office: Geneva.

Vogel, Nadine de. (2014). **The Facts on Brazilian Income Inequality**. http://www.icco-cooperation.org/int/news/blogs/nadine-de-vogel/the-facts-on-brazilian-income-inequality/. 28.05.2015

Widarjono, Agus. (2009). **Ekonometrika: Pengantar dan Aplikasinya**. Edition 3, Yogyakarta: Ekonosia

World Bank. (2014). **World Bank Data Indicator**. http://data.worldbank.org/indicator. 25.02.2015

World Bank. (2015). **Money and Quasi Money (M2) as % of GDP**. http://data.worldbank.org/indicator/FM.LBL.MQMY.GD.ZS. 03.08.2015

Wu et al. **Effects of Taxes and other Government Policies on Income distribution and Welfare**. Department of Agricultural and Resource Economics, 207 Giannini Hall, University of California, Barkeley. CA 94720-3310.

EKLER

1. MODERATÖR DEĞİŞKEN TESTLERİ

a. Kestirici Moderatör

Dependent Variable: GDP
Method: Panel Least Squares
Date: 09/29/15 Time: 08:53
Sample: 1990 2013
Periods included: 24
Cross-sections included: 9
Total panel (balanced) observations: 216

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
GINI	-0.109007	0.029198	-3.733438	0.0002
C	4.422224	0.302161	14.63532	0.0000

R-squared	0.061151	Mean dependent var	4.422224
Adjusted R-squared	0.056763	S.D. dependent var	4.572513
S.E. of regression	4.440842	Akaike info criterion	5.828781
Sum squared resid	4220.310	Schwarz criterion	5.860034
Log likelihood	-627.5084	Hannan-Quinn criter.	5.841407
F-statistic	13.93856	Durbin-Watson stat	1.012949
Prob(F-statistic)	0.000242		

b. Benzeştirici Moderatör

Dependent Variable: GDP
Method: Panel Least Squares
Date: 09/29/15 Time: 17:52
Sample: 1990 2013
Periods included: 24
Cross-sections included: 9
Total panel (balanced) observations: 216

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
GINI	-0.154577	0.027931	-5.534167	0.0000
FI	0.022909	0.003854	5.944512	0.0000
EDU	-0.030984	0.013894	-2.230071	0.0268
TO	-0.042532	0.019890	-2.138382	0.0336
C	4.422224	0.275926	16.02686	0.0000

R-squared	0.228080	Mean dependent var	4.422224
Adjusted R-squared	0.213446	S.D. dependent var	4.572513
S.E. of regression	4.055264	Akaike info criterion	5.660785
Sum squared resid	3469.930	Schwarz criterion	5.738916
Log likelihood	-606.3647	Hannan-Quinn criter.	5.692350
F-statistic	15.58610	Durbin-Watson stat	1.209689
Prob(F-statistic)	0.000000		

c. Saf Moderatör

Dependent Variable: GDP
Method: Panel Least Squares
Date: 09/29/15 Time: 17:53
Sample: 1990 2013
Periods included: 24
Cross-sections included: 9
Total panel (balanced) observations: 216

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
GINI	-0.086975	0.032180	-2.702748	0.0074
GINFI	-0.000335	0.000494	-0.679281	0.4977
GINED	0.001432	0.001508	0.949525	0.3434
GINTO	0.003636	0.002100	1.731596	0.0848
C	4.681538	0.316637	14.78521	0.0000

R-squared	0.095510	Mean dependent var	4.422224
Adjusted R-squared	0.078364	S.D. dependent var	4.572513
S.E. of regression	4.389699	Akaike info criterion	5.819275
Sum squared resid	4065.856	Schwarz criterion	5.897406
Log likelihood	-623.4817	Hannan-Quinn criter.	5.850840
F-statistic	5.570178	Durbin-Watson stat	1.035558
Prob(F-statistic)	0.000279		

d. Benzer Moderatör

Dependent Variable: GDP
Method: Panel Least Squares
Date: 09/29/15 Time: 17:29
Sample: 1990 2013
Periods included: 24
Cross-sections included: 9
Total panel (balanced) observations: 216

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
GINI	-0.117538	0.033709	-3.486834	0.0006
FI	0.024402	0.004012	6.081967	0.0000
EDU	-0.011849	0.018431	-0.642854	0.5210
TO	-0.039937	0.020028	-1.993992	0.0475
GINFI	-0.000390	0.000462	-0.842828	0.4003
GINED	0.002158	0.001951	1.106462	0.2698
GINTO	0.002666	0.001943	1.372022	0.1715
C	4.691497	0.301843	15.54283	0.0000

R-squared	0.247249	Mean dependent var	4.422224
Adjusted R-squared	0.221916	S.D. dependent var	4.572513
S.E. of regression	4.033371	Akaike info criterion	5.663416
Sum squared resid	3383.761	Schwarz criterion	5.788426
Log likelihood	-603.6489	Hannan-Quinn criter.	5.713920
F-statistic	9.759974	Durbin-Watson stat	1.240043
Prob(F-statistic)	0.000000		

2. CHOW TESTİ

Redundant Fixed Effects Tests
Equation: Untitled
Test cross-section fixed effects

Effects Test	Statistic	d.f.	Prob.
Cross-section F	4.407909	(8,200)	0.0001
Cross-section Chi-square	35.075770	8	0.0000

Cross-section fixed effects test equation:
Dependent Variable: GDP
Method: Panel Least Squares
Date: 09/29/15 Time: 17:57
Sample: 1990 2013
Periods included: 24
Cross-sections included: 9
Total panel (balanced) observations: 216

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
GINI	-0.117538	0.033709	-3.486834	0.0006
FI	0.024402	0.004012	6.081967	0.0000
EDU	-0.011849	0.018431	-0.642854	0.5210
TO	-0.039937	0.020028	-1.993992	0.0475
GINFI	-0.000390	0.000462	-0.842828	0.4003
GINED	0.002158	0.001951	1.106462	0.2698
GINTO	0.002666	0.001943	1.372022	0.1715
C	4.691497	0.301843	15.54283	0.0000

R-squared	0.247249	Mean dependent var	4.422224
Adjusted R-squared	0.221916	S.D. dependent var	4.572513
S.E. of regression	4.033371	Akaike info criterion	5.663416
Sum squared resid	3383.761	Schwarz criterion	5.788426
Log likelihood	-603.6489	Hannan-Quinn criter.	5.713920
F-statistic	9.759974	Durbin-Watson stat	1.240043
Prob(F-statistic)	0.000000		

3. HAUSMAN TESTİ

Correlated Random Effects - Hausman Test
Equation: Untitled
Test cross-section random effects

Test Summary	Chi-Sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	Prob.
Cross-section random	28.466536	7	0.0002

Cross-section random effects test comparisons:

Variable	Fixed	Random	Var(Diff.)	Prob.
GINI	0.152242	-0.093254	0.003948	0.0001
FI	-0.007894	0.023603	0.000122	0.0044
EDU	0.105563	0.000974	0.001070	0.0014
TO	-0.069689	-0.044559	0.000379	0.1970
GINFI	0.000518	-0.000145	0.000000	0.1229
GINED	0.002341	0.002809	0.000002	0.7653
GINTO	0.002572	0.002684	0.000006	0.9646

Cross-section random effects test equation:
Dependent Variable: GDP
Method: Panel Least Squares
Date: 09/29/15 Time: 17:58
Sample: 1990 2013
Periods included: 24
Cross-sections included: 9
Total panel (balanced) observations: 216

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	4.655573	0.307876	15.12156	0.0000
GINI	0.152242	0.073132	2.081738	0.0386
FI	-0.007894	0.011981	-0.658842	0.5108
EDU	0.105563	0.038230	2.761286	0.0063
TO	-0.069689	0.028701	-2.428070	0.0161
GINFI	0.000518	0.000652	0.793779	0.4283
GINED	0.002341	0.002548	0.918847	0.3593
GINTO	0.002572	0.003304	0.778613	0.4371

ÖZGEÇMİŞ

1988 Yılında Endonezya'nın başkenti Cakarta'da doğmuştur. 2007 yılında SMAN 14 Jakarta'dan ve 2010 yılında Bakrie Üniversitesi İktisat Fakültesi Muhasebe Bölümü'nden "Makroekonomik Göstergelerin Finansal Sektörlerin Finansal ve Hisse Senedi Performansına Etkisi " başlıklı tezini tamamlayarak mezun olmuştur. Aynı yılın sonunda Uluslararası Denetim Şirketinde "Hesap Denetçisi Yardımcısı" olarak çalışmıştır. 2011'den 2012 yılına kadar Devlet Bankasında "Finansal Analizci" olarak çalışmıştır. Ekim 2012'den sonra Türkiye Bursları ile Bursa'da Türkçe Eğitim Hazırlığı ve Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde İktisadi Gelişme ve Ululslararası İktisat Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisansa başlamıştır. Yüksek Lisansını "Gelişmekte Olan Ülkelerde Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Kredi Piyasası Aksaklığı, Eğitim ve Ticaret Açıklığının Rolü Analizi" başlık tezini Ocak 2016'da savunarak tamamlamıştır.